

Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν

Σελίδες Ἀπ'τὴ Φωκίδα

Χαλκοῦν Φωκέων 357 - 346 π.Χ.

Ἀμφισσα

2006

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	: ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ Έκδίδεται κάθε τρίμηνο Τεύχος 120, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2006
ΙΔΡΥΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΕΚΔΟΤΗΣ	: Εταιρεία Φωκικών Μελετών Χ. Μαχαιρά 36, Άμφισσα, Τ.Κ. 331 00 Τηλέφωνο: 22650 29.678
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ	: Νικόλαος Δ. Καστανάς Όδός Ι. Γιδογιάννου 9 - Άμφισσα Τ.Κ. 331 00, Τηλ. 22650 28.991 - 22650 79.174
ΥΠΕΥΘ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ	: Ευθύμιος Κ. Σανιδάς Ίωαννίνων 6, Μοσχάτο Τ.Κ. 18543, Τηλ. 210 9414.233
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	: Γεώργιος Κουτσοκλένης, Πρόεδρος Ε.Φ.Μ. Δημήτριος Ίντερνος, Άντιπρόεδρος » Δημήτριος Σανιδάς, Γραμματέας » Γεώργιος Καραϊνδρος, Ταμίας » Ευδοξία Παπαγεωργίου, Έφορος » Παναγιώτης Κακανάς, Μέλος Δ.Σ. » Χαραλάμπης Παναγιωτόπουλος, » »

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΤΑΙΣΘΗΣΙΕΣ: α'. Ιστορικές μνήμες	1/5709
β'. Εκπλήρωση ενός χρέους.....	2/5710
ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ Γ.: Ό Νικόλας Γιαγτζής	5/5715
ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ ΔΗΜ.: Τό Σαράντα κι έμεις	15/5725
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΑΝΝΗ: Μάνα μ' εγώ κολάστηκα	19/5727
ΣΑΝΙΔΑ ΔΗΜ.: Τό άσκητήριο στό Βαρύδι του Παρνασσού.....	24/5732
ΣΚΑΡΑΗ - ΤΣΑΠΛΑΡΗ ΠΕΠΗ: Τό παγκράτιο και οί προεκτάσεις του στό σύγχρονο γίνεσθαι	27/5735
ΝΤΟΜΑΛΗ Ν.: Ή προσφορά	34/5742
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΙΣΤ.: Τό γλωσσικό μας πρόβλημα και ή παιδεία ..	35/5743
ΚΟΚΚΟΡΗ ΓΕΩΡΓ.: Ή πάνδημος χυδαιότης άπειλεί την Έλληνική Κοινωνία	37/5745
ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΑΝΝΗ: Νύχτωσε στους Δελφούς.....	40/5748
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ - ΔΙΑΝΟΥ ΛΟΥΛΑ: Παραδοσιακά επαγγέλματα (ό λαιμαρτζής)	41/5749
ΚΑΡΑΙΝΔΡΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ: Τό Δημοτικό Τραγούδι	43/5751
ΓΑΥΜΗ ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Ή Αγία Εύθυμία τιμά τά παιδιά της.....	47/5755
ΓΕΝΙΚΟΣ: ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ: Παρναδώρι: ή φιλαρέσκεια .	56/5764
Έπιστολές πού λάβαμε (Εύθ. Χ. Ταλάντη)	59/5767
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΚΟΡΙΔΗ ΓΙΑΝΝΗ: Ή νέα ποιητική κατάθεση του Γιάννη Άνδρικόπουλου	61/5764
ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	64/5772

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ

α'. Ἱστορικές μνημεις

1-10-331 π.Χ. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος νικᾷ στὰ Γαυγάμηλα τοὺς Πέρσες.

5-10-1912. Ἡ Ἑλλάδα κήρυξε τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς περνᾷ τὰ Ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα, γιὰ νὰ διπλασιάσει τὴν μέχρι τότε Ἑλλάδα.

7-10-1571. Ἐγινε ἡ Μεγάλη Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου.

7-10-1820. Ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία ἀποφασίζει, στὸ Ἰσμαήλιο Βεσσαραβίας, μέ πρωτοβουλία τοῦ Παπαφλέσσα, νὰ ἐπισπευθεῖ ἡ Ἐναρξη τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἡ κάθοδος τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντη στὴν Πελοπόννησο. Ὁ ἴδιος ὁ Παπαφλέσσας, παίρνει ἐντολὴ ἀπὸ τὴν Φ. Ε. νὰ κατεβεῖ στὴν Πελοπόννησο, γιὰ νὰ προετοιμάσει τὸν ἀγῶνα.

7-10-1824. Ὁ Δερβίς Πασᾶς, μέ δύναμη ἀπὸ 4.000 Τούρκους συγκρούεται μέ 300, μόνο, Ἑλλήνες πού εἶχαν ἀρχηγό τους τὸν Δυοβουνιώτη, στὴ Σουβάλα (Πολύδροσο). Τό Ἑλληνικὸ Τμῆμα, ἀφοῦ ἐνισχύθηκε ἀπὸ τὰ Σάλωνα ἀντεπετέθη καὶ ἔτρεψε σέ φυγὴ ἄτακτη τοὺς Τούρκους. Οἱ ἀπώλειες τῶν Τούρκων ἦταν 300 νεκροὶ καὶ πολλοὶ αἰχμάλωτοι.

7-10-1827. Ἡ ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου.

9-10-1912. Τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα πέρασαν τὸν Σαραντάπορο καὶ ἀπελευθέρωσαν τὰ Σέρβια.

12-10-1944. Ἀρχίζει ἡ ἀποχώρηση τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων Κατοχῆς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

13-10-1904. Ὁ ἥρωας Παῦλος Μελάς ἔπεσε μαχόμενος.

16-10-1822. Ἴσχυρὴ τουρκικὴ δύναμη ἀπὸ 8.000 ἄνδρες, ὑπὸ τὸν Κιοσέ Μεχμέτ, μετὰ ἀπὸ μάχη στὴ Γραβιά μέ τοὺς ἀγωνιστὲς Παπα-Ἀνδρέα καὶ Καλύβα, προχωρεῖ καὶ καταλαμβάνει τὰ Σάλωνα, πού εἶχαν ἐκκενώσει οἱ κάτοικοί της, ἀφοῦ πρῶτα εἶχαν καταστρέψει τὰ νοικοκυριά τους, γιὰ νὰ μὴ βροῦν τίποτα οἱ ἐρχόμενοι Τούρκοι.

23-10-1942. Ὁ Μοντγκόμερου ἐξαπέλυσε ἐπίθεση κατὰ τῶν Ἰταλογερμανῶν στὸ Ἑλ Ἀλαμείν. Στὴν ἐπίθεση αὐτὴ ἔλαβε μέρος καὶ ἡ 1η ἑλλην. Ὀρεινὴ Ταξιαρχία.

26-10-1912. Ο Έλληνικός Στρατός, μέ επικεφαλῆς τόν Στρατηλάτη Κωνσταντίνο, μπαίνει θριαμβευτής στή Θεσσαλονίκη.

28-10-1940. Η μεγάλη επέτειος τοῦ ΟΧΙ.

11-11-1950. Αναχωρεῖ ἀπό τήν Ελλάδα τό Ἑλληνικό Σμῆνος Μεταφορικῶν ἀεροσκαφῶν (Ντακότα) καί φθάνει τήν 1-12-1950 στήν Ἰαπωνία, γιά νά συμμετάσχει στόν πόλεμο τῆς Κορέας.

16-1-1950. Ακολουθεῖ ἡ ἀναχώριση τοῦ Εκ.Σ.Ε. (Ἑλληνικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος) μέ διοικητή τόν Συντ/ρχη Ι. ΔΑΣΚΑΛΟ-ΠΟΥΛΟ. Ἡ δύναμη τοῦ Εκ.Σ.Ε. ἦταν 53 Ἀξ/κοί καί 798 ὀπλίτες. Ἐφθάσε στήν Κορέα στίς 9-12-1950.

23-11-1826. Ο ἥρωας Γεώργ. Καραϊσκάκης ἐπιτίθεται στήν Ἀράχωβα κατά τῶν Τουρκαλβανῶν καί πετυχαίνει σημαντική νίκη. Οἱ ἀπώλειες τῶν Τούρκων ἦταν 1.300 νεκροί καί 200 αἰχμάλωτοι. Οἱ ἀπώλειες τῶν Ἑλλήνων ἦταν 4 μόνο νεκροί καί 9 τραυματίες. Ἀνάμεσα στούς Τούρκους νεκρούς ἦταν καί ὁ ἴδιος ὁ Μουσταφάμπεης. Ἡ μεγάλη αὐτή νίκη ὀφείλεται στήν Στρατηγική ἐπιδεξιότητα τοῦ Καραϊσκάκη καί τήν ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων.

25-11-1942. Ἡ ἀνατίναξη τῆς Γέφυρας τοῦ Γοργοποτάμου ἀπό ὁμάδες Βρετανῶν δολιοφθο(ρέ)ων, πού ἦλθαν ἀπό τή Μ. Ἀνατολή, γιά τό σκοπό αὐτό, ἀντάρτες τοῦ Ζέρβα καί τοῦ ΕΛΑΣ.

18-12-1803. Ο Χορός τοῦ Ζαλόγγου τῶν γυναικῶν πού ἔφευγαν ἀπό τούτη τή ζωή τραγουδώντας τό «ἔχει γειά, καημένη κόσμε· ἔχει γειά, γλυκειά ζωή...».

30-12-1950. Τό Τάγμα Εκ.Σ.Ε., ἐνταγμένο στό 7ο Ἀμερικανικό Σύνταγμα Ἱππικοῦ, ἀναλαμβάνει τήν πρώτη του πολεμική ἀποστολή στήν Κορέα. Ἐγκαθίσταται ἀμυντικά στή ζωτική περιοχή ΚΟΥΜΚΟ ΡΙ, Κοντά στή ΣΕΝΑ, ὅπου διακρίθηκε γιά τήν ἀριστοτεχνική ὀργάνωση τῆς ἀμυντικῆς τοποθεσίας του.

β'. Ἐκπλήρωση ἑνός χρέους

Πίνδος, Τεπελένι, Μαράβα, Ἰβάν, Κλεισούρα. Βουνά στή Β. Ἠπειρο, πού στό ἄκουσμά τους κάθε Ἑλληνας πού ἔζησε τήν ἐποχή ἐκείνη νοιώθει τόσο ὑπερήφανος καί τόσο δοξασμένος.

Ἀπό μακριά ὅλα αὐτά - καί τόσα ἄλλα βουνά - φαντάζουν σάν κάστρα στοιχειωμένα, ἀπάτητα, ἀπειλητικά, ἀπόκοσμα, ἀλλά καί μυστηριώδη ἀφοῦ σχεδόν πάντα εἶναι κρυμμένα ἀπό ὀμίχλες καί ἀντάρες.

Σ' αὐτά τὰ βουνά ὁ Ἑλληνικός Στρατός ἔζησε τόν βαρύτατο χειμώνα τοῦ 1940-41 ἡμέρες ἀπερίγραπτες, ἡμέρες θανάτου, καί μόλις ἔφυγε ὁ δριμύς καί ἀξέχαστος ἐκεῖνος χειμώνας, ὁ Ἑλληνας Στρατιώτης βγήκε ἀπ' τόν λήθαργό του, ὅπως ἀκριβῶς κάνει ἡ Ἀρκούδα, καί ξεχύθηκε γιά νά κάνει δύο ἐπιθέσεις, στίς ἀρχές τοῦ Ἀπριλίου καί νά καταλάβει δύο ὑψώματα καθὼς καί αἰχμαλώτους καί ἀρκετό ὕλικό. Εἶχαν βάλει στό χέρι τό κλειδί τοῦ Ἑλβασάν.

Σέ λίγες ἡμέρες ὁ ἴδιος ὁ ἀνεκδιήγητος Μουσολίни παρακολούθησε ἀπό κοντά τήν ἐαρινή ἐπίθεσή του, ἀλλά καί τόν ἐξευτελισμό τῆς μεγάλης στρατιᾶς του ὅπως καί τό σβύσιμο τῶν ὀνείρων του.

* * *

Σ' αὐτά τὰ ἡρωϊκά παιδιὰ πού ἔζησαν ἐκεῖνες τίς φοβερές ὥρες, ἐκεῖ πάνω στά βουνά τῆς Β. Ἡπείρου, ἡ πατρίδα, ἔστω καί ἀργά, πολύ ἀργά, ἀπεφάσισε νά καρφώσει στό στήθος τους ἓνα ἀναμνηστικό Μετάλλιο.

Ἡ τελετή ἀπονομῆς μέ ἀναμνηστικό μετάλλιο καί τιμητικό δίπλωμα γιά τήν πολεμική δράση, διεξήχθη τήν Τρίτη 10 Ὀκτωβρίου 2006, στή Σχολή Εὐελπίδων, στή Βάρη Ν. Ἀττικῆς.

Γ. Ν. Κ.

ΝΙΚΟΛΑΣ - ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΓΙΑΓΤΖΗΣ

Τοῦ Γ. Ν. Κουτσοκλένη

Ὁ Νικόλας Γιαγτζῆς εἶχε καί δεύτερο ὄνομα. Τόν ἔλεγαν καί Ἀναγνώστη. Αὐτό τό δεύτερο ὄνομα σιγά - σιγά τό ἄφησε καί κράτησε μόνο τό Νικόλας. Ὁ Νικόλας, λοιπόν, γεννήθηκε τό 1786 στήν Ἀμφισσα, ὅπου καί μεγάλωσε. Πατέρας του ἦταν ὁ Στάθης, ὁ ὁποῖος λεγόταν καί Χατζηστάθης (Χ''Στάθης), ἴσως γιατί κάποτε εἶχε γίνει «Χατζῆς», δηλαδή εἶχε ἐπισκεφθεῖ καί βαπτισθεῖ στόν Ὑορδάνη. Ἀκόμα εἶχε καί ἕναν ἄλλο ἀδελφό, τόν Χρῆστο.

«Γιαγτζῆς» στά τούρκικα σημαίνει λαδέμπορας. Μπορεῖ κανεῖς νά τό δεῖ καί Γιαγιτζῆ, ἀλλά σέ μᾶς ἔχει καθιερωθεῖ τό Γιαγτζῆς.

Ὁ Χ''Στάθης, ὁ πατέρας του, ἦταν ἔμπορος καί γιά νά μεγαλώσει ἀκόμα τίς δραστηριότητές του στό ἐμπόριο, κυρίως λαδιοῦ, ὅταν ὁ Νικόλας μεγάλωσε, τόν ἔστειλε στήν Ἰταλία, στήν Τεργέστη, στήν Ἀγκώνα καί στή Μελίτη.

Νά ἡ εὐκαιρία γιά τόν Νικόλα ἐκτός ἀπ' τό νά δραστηριοποιηθεῖ καί νά ἀποδείξει τό ἐμπορικό του δαιμόνιο ἦταν καί ἡ μόρφωσή του. Ἔμαθε τά Ἰταλικά καί ὅπως μᾶς λέει ὁ Γ. Ποσειδῶνας «...καί ἄλλας προσκτησάμενος γνώσεις, ἐμορφώθη σπουδαίως ἀναπτυχθέντος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ σύν τοῖς ἄλλοις τοῦ εὐγενέστερου τῶν αἰσθημάτων τῶν πρὸς τήν Πατρίδα καί τήν ἐλευθερίαν ἀγάπη».

Καί ὥριμος πλέον τό 1818 ἐπέστρεψε στήν σκλαβωμένη πατρίδα του ἔτοιμος νά ἀναλάβει δράση, ἀφοῦ εἶχε πιστέψει στίς φιλελεύθερες ιδέες πού τόσο εἶχαν διαδοθεῖ στήν Εὐρώπη μετά τή Γαλλική Ἐπανάσταση.

Τέτοια εὐκαιρία δέν ἀφήνει ἡ Φιλ. Ἑταιρεία νά πάει χαμένη καί ἀμέσως ὁ Νικόλας μυεῖται ἀπό τόν Π.Π. Γερμανό στό μυστικό της καί παίρνει τήν ἐντολή νά πείσει τούς προύχοντες τῆς περιφερείας του νά συνεισφέρουν καί νά δεχθοῦν τόν Ἱερό Ἀγῶνα, πράγμα πού τό πέτυχε ἐντελῶς.

Τά ὀνόματα τῶν προυχόντων τῆς Ἀμφίσσης ἦταν, ὅπως ὁ ἴδιος τούς ἀναφέρει, οἱ παρακάτω:

Ἀναγνώστης Κεχαγιᾶς

Ἀναγνώστης Μαρκόπουλος
 Βασίλειος Χαντζάρας
 Γεώργιος Ἡλιοπούλος ἢ Παπαηλιόπουλος
 Εὐστάθιος Μάρκου
 Ἡλίας Κόκκαλης
 Νικόλας Κοντόρηγος
 Ρῆγας Κοντόρηγος καί
 Χρῆστος Γιαγτζῆς, ὁ ἀδελφός του.

Βρισκόμαστε στίς παραμονές τῆς μεγάλης, τῆς εὐλογημένης ὥρας τοῦ ξεσηκωμοῦ. Ἀπό καιρό οἱ προύχοντες εἶχαν φροντίσει μέ δικά τους ἔξοδα καί δικές τους πρωτοβουλίες νά γεμίσουν τίς σπηλιές γύρω ἀπ' τό Μοναστήρι τοῦ Προφ. Ἡλία, μέ ἐφόδια, ἀπαραίτητα γιά τόν ἀγῶνα, πού θά ἄρχιζε.

«...Ἐκαταθέσαμεν κατά πρῶτον, χρηματικήν κατάστασιν γρόσια 60.000 καί τά ὅποια ἡγοράσθησαν εἰς πολεμοφόδια, πυρίτιδα, μόλυβδον, χαρτίον καί πετζιά Οὐγγαρίας. Ἐτοιμάσαμεν αὐτά εἰς κάσας καί διά νυκτός τά διευθύναμεν εἰς τόν ἡγούμενον τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλία, ὀνόματι Παπακώστας, τάς ὁποίας ἐπροφύλαξεν εἰς τάς σπηλιάς...», μᾶς λέει ὁ ἴδιος. Τά πάντα εἶναι ἔτοιμα καί ἀπό πάσης πλευρᾶς.

Ὁ Γερο-Παρνουργιάς, ὁ ἀρματολός, ὁ ὑπεύθυνος τῶν ὅπλων, πιστός στόν ὄρκο πού εἶχε δώσει στήν Ἀγία Μαύρα (Λευκάδα), «...νά ἐγερθῇ ἡ Ἑλλάς τήν αὐτήν στιγμήν ὡς εἰς ὀπλίτης μόνος», καί ἔχοντας ὑπόψη του τίς τελευταῖες ὁδηγίες καί ἐντολές πού ἔφερε ἀπ' τήν Κωνσταντινούπολη ὁ Δεσπότης Ἡσαΐας, πῆρε τό ἀσκέρι του, στίς 23 Μαρτίου 1821 καί ἔφθασε στό Μοναστήρι τοῦ Προφ. Ἡλία καί κάλεσε τούς προκρίτους τῆς περιοχῆς. Ὁ Γιαγτζῆς καί οἱ συνεργάτες του, πού περίμεναν τό σύνθημα ἔφτασαν καί τήν ἐπομένη μέρα, χωρίς ἐνδοιασμούς, χωρίς τούς διανθισμούς, ἀποφάσισαν τόν ξεσηκωμό, ὁ ὁποῖος ἄρχισε συνειδητά ἀπό κείνη τήν ὥρα. «...καί οἱ χωρικοί νά φονεύσουν ὅλους τούς Ὀθωμανούς οἵτινες ἦλθαν εἰς τά χωρία των καί νά ἀσφαλίσουν τόν δρόμον τῆς Λαμίας. Συγχρόνως εἰδοποιήσαμεν τούς εἰς Λεβάδειαν Καπετάν Διάκον, τόν εἰς Λιδωρίκιον καπετάν Σκαλτσοδήμον, καπετάν Μητσοκοντογιάννην, ὅτι ἐμεῖς εἰς τάς 26 Μαρτίου ἐμπήκαμεν διά νυκτός εἰς Ἀμφισσαν καί εἰς τάς 27 ἐκλήσαμεν τούς Τούρκους εἰς τό Φρούριον...».

Ὁ Ἀγώνας ἄρχισε καί σέ λίγο διαπιστώθηκε ὅτι τά πολεμοφόδια ἔπρεπε νά συμπληρωθοῦν, ἀφοῦ ἡ Ἀμφισσα εἶχε χορηγήσει καί σέ ἄλλες περιοχές, ὅπως Λιβαδειά, Λιδωρίκι καί Δουβουνιώτη «...τότε ἠναγκάσθην νά ἔμβω εἰς μίαν τράταν μέ κωπηλάτας Δέκα ὀκτώ καί νά ἀπεράσω ἀπό τά Καστέλια τοῦ Ἐπάχτου καί ἀπό τόν Ὀθωμανικόν στόλον διευθυνόμενος διά Ζάκυνθον διά ν' ἀγοράσω πολεμοφόδια, τόσα ὅσα τό πλοῖον ἠδύνατο νά χωρέσῃ τά ὁποῖα καί ἡγόρασα...».

Νομίζω πῶς ἅμα ἀφήσουμε τόν ἴδιον νά μᾶς πεῖ τή συνέχεια τῆς δράσεώς του θά εἶναι καλύτερα καί ὁ Νικόλας Γιαγτζῆς συνεχίζει: «...καί ἐπέστρεψα πάλιν ἀπό τό ἴδιο μέρος ἀβλαβής φθάσας εἰς Γαλαξειδίον καί Ἀμφισσαν ἐχαροποίησα τοὺς ἀδελφούς ὅτι ἔφερον τό πλοῖον φορτωμένον πολεμοφόδια, καί οὕτως ἄφησα τήν θάλασσαν· καί ἐστρατοπέδευσα μέ ἰδικούς μου στρατιώτας διευθυνόμενος εἰς Θερμοπύλας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν εἰς Γραβιάν, Ὑπάτην, Καστράκι, Μπουντουνίτζα, Μάνες, Ἀγ. Μαρίνα καί εἰς διάφορα μέρη τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἐπίσης καί εἰς Μεσολόγγιον καί Βραχώρι, πάντοτε μέ στρατιώτας ἰδικούς μου».

Μετά τήν μάχην τῆς Ἀλαμάνας - Χαλκομάτας, μέ τά γνωστά ἀποτελέσματα, οἱ Ἕλληνες ζήτησαν τό λόγο ἀπ' τόν Γιαγτζῆ, γιατί δέν φάνηκαν τά καράβια τῶν νησιῶν Ὑδρας καί Σπετσῶν πού τοὺς εἶχε διαβεβαιώσει ὅτι θά ἐρχόντουσαν καί οὔτε λίγο, οὔτε πολύ τοῦ εἶπαν: «πρέπει νά σέ ἀποκεφαλίσουμε». Τότε ἔφυγε γιά τήν Ὑδρα, ἔχοντας μαζί του καί τά ἀπαραίτητα γράμματα τῶν καπεταναίων. Ἐφθασε ἐκεῖ περνώντας ἀπ' τά Μέγαρα συνοδευόμενος ἀπό πέντε στρατιῶτες καί πῆγε κατ' εὐθεῖαν στό Μοναστήρι τῆς Παναγίας καί ἐκεῖ συναντήθηκε μέ τοὺς προύχοντες τοῦ νησιοῦ. Τοὺς ἔδωσε τά γράμματα. Ἐπειτα ἀπό συζήτηση πού ἀκολούθησε, οἱ Ὑδραῖοι ἀποφάσισαν, ὕψωσαν τήν σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως καί ἔδωσαν 12 πλοῖα μέ ἐφόδια καί πολεμοφόδια ἀναγκαῖα καί «...ἐμβακαρίσθην, μ' αὐτά διευθυνόμενος διά Μεσολόγγιον καί Πάτρας διά νά διαλύσωμεν τήν πολιορκίαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, ἐφθάσαμεν εἰς τόν Κόρφο τοῦ Ἐπάχτου, ὁμιλοῦντας μέ τόν ἀρχηγόν ταύτης τῆς μοίρας Δημήτριο Μιαούλη (γυιό τοῦ ναυάρχου Ἀνδρέα) καί μέ τοὺς πλοιάρχους Λάζαρον Μπροῦσκον, Ἰωάννην Πιτζαξῆν καί λοιπούς ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά στείλουμε ἄνθρωπον εἰς Μεσολόγγιον διά νά φέρωμεν διά νά λάβουν τά ὅπλα μετά τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καί ὄντως ἦλθαν καί ἔμει-

ναν σύμφωνοι μετά δύο ἡμέρας νά σηκωθῇ ὅλη ἡ Δυτικὴ Ἑλλάς, ἡ ὁποία καὶ ἐσηκώθη».

Ὅπως βλέπουμε ἀπ' τῆ συνέχεια τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Γιαγτζῆ, αὐτός ὑπῆρξε πανταχοῦ παρῶν καὶ ἐθεράπευε κάθε ἀνάγκη, ὅπου παρουσιαζόταν.

Οἱ Ἐφοροὶ τῶν Σαλῶνων τὸν ἔστειλαν στό Μεσολόγγι γιὰ νά παραλαμβάνει τὰ ἐφόδια πού ἔστελναν οἱ φιλέλληνες τῆς Εὐρώπης. Ἐκεῖ κάθισε κάπου δύο μῆνες ἀλλὰ, ἀνήσυχο πνεῦμα ὅπως ἦταν, μόλις πέρασε ἀπ' ἐκεῖ ὁ Καρατάσος μέ τούς Μακεδόνες του παράτησε τὴν ἀποστολὴ του σέ ἄλλον, πῆρε τούς ἄνδρες του καὶ τὸν ἀκολούθησε. Σέ λίγο βρέθηκε καὶ στοὺς Μύλους, κοντά στό Ναύπλιο, ὅπου συνάντησε τὸν Πρίγκιπα Ὑψηλάντη, ἀλλὰ καὶ τὴν Μπουμπουλίνα καὶ ἔμεινε ἐκεῖ.

Στίς 5 Μαΐου 1825 ἔγινε ὁ γάμος του στὴν Ἀμφισσα. Νύφη ἡ θυγατέρα τοῦ Ἡλία Κεχαγιᾶ. Κουμπάρος του ὁ Γιάννης Γκούρας, ὁ ὁποῖος τότε ἦταν Ἀρχηγὸς τῆς Ἀνατολικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀφοῦ τὸν Ἀνδροῦτσο τὸν εἶχαν φυλακισμένο στὴν Ἀκρόπολη.

Τό μυστήριό ἔγινε καὶ ἀκολούθησε φαγοπότι. Τότε ἦλθε τό χαμπέρι ὅτι μεγάλη δύναμη τῶν Τούρκων ἔρχεται ἀπ' τὴ Ναύπαχτο. Ὁ Γκούρας παράτησε τό γλέντι καὶ τρέχει πρὸς τὰ Πεντεόρια.

Καὶ τώρα βλέπουμε τό μέγεθος τῆς πίστεως του στὸν Ἀγῶνα τὸν Ἱερό τοῦ Γιαγτζῆ. Παράτησε καὶ αὐτός τό γλέντι, τούς καλεσμένους καὶ αὐτὴ τὴ νύφη καὶ ἔτρεξε νά λάβει κι αὐτός μέρος στὴν προσπάθεια ἀναχαιτίσεως τῆς Τουρκικῆς προελάσεως (βλέπε Μάχη Πεντεορίων).

Φθάσαμε στό 1826. Κουρασμένος πάρα πολὺ καὶ ἔχοντας ξοδέψει τὴν πολὺ μεγάλη του περιουσία, ἔφθασε στό Ναύπλιο γιὰ νά ξεκουρασθεῖ. Σάν ἔφθασε ἐκεῖ, μᾶς λέει: «...Ἀντί τῆς ἀναπαύσεώς μου βλέπω μέ μεγίστην μου λύπην τὰς ἀνάγκας τῆς Πατρίδος μας καὶ τῆς σεβαστῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως ἐκβαλα καὶ τό χρηματικόν μου λείψανον, τό ὁποῖον μέ εἶχεν μείνει διὰ τὴν πολυἀριθμον οἰκογένειάν μου καὶ αὐτό· τοῦτο λέγω παρεχώρησα εἰς τὴν μεγίστην ἀνάγκην τῆς πατρίδος κατὰ τό ἐνδεικτικόν ὅπου ἔχω εἰς χεῖρας μου. Αὐτὴ εἶναι καὶ μόνη ἡ ἀλήθεια...».

Ἡ ὑγεία τοῦ Νικόλα Γιαγτζῆ ἔχει κλονισθεῖ. Βρισκόμαστε στὰ 1827 καὶ τότε ἀναγκάζεται νά πάει στὴ Σύρο νά ἡσυχάσει λίγο καὶ νά δεῖ τό πῶς θά μπορέσει νά βρεῖ χρήματα γιὰ νά οἰκονομήσει τὴ μεγάλη του οἰκογένεια. Εἶχε σωστά διαλέξει τό μέρος, γιατί τότε ἡ

Σύρος ἄρχισε νά ἀναπτύσσεται μέ γρήγορους ρυθμούς. Ἐμεινε ἐκεῖ κοντά 17 χρόνια προσφέροντας καί ὑπηρετώντας τόν τόπο καί τούς κατοίκους, χωρίς ποτέ νά ζητήσει ἀνταλλάγματα. Ἡ δραστηριότης του, τόσο στό ἐμπόριο, ὅσο καί στήν Τοπική Αὐτοδιοίκηση ἦταν μεγάλη.

Τό 1842 ἀνέβηκε στήν Ἀθήνα, ἔπειτα ἀπό διαταγή τοῦ Βασιλέως καί τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, γιά νά γίνει μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ἡ ὁποία θά διόρθωνε τόν Τελωνειακό Νόμο. Στήν Ἀθήνα, γιά τήν ἀποστολή αὐτή, ἔμεινε 4 μῆνες, χωρίς καμιᾶ ἀποζημίωση, θυσιάζοντας τά ἐμπορικά του συμφέροντα. Ἐχοντας κάνει τή Σύρο δευτέρη πατρίδα του, ἐξακολουθεῖ νά ἐργάζεται καί νά δραστηριοποιεῖται ἐκεῖ. Στή Σύρο ἔχει ἔλθει καί ὁ κουνιάδος του Ἡλίας Κεχαγιᾶς, μέ τόν ὁποῖο συνεργάζεται καί μαζί κάνουν μεγάλες ἐπιτυχίες, στό ἐμπόριο κυρίως.

Ἡ ἀγάπη του γιά τήν καινούργια του πατρίδα εἶναι μεγάλη, ἀλλά ποτέ δέν ξέχασε τά Σάλωνα πού τώρα τά λέγανε Ἀμφισσα. «Καινούργια ἀγάπη καί παληά / μέ βάλανε στή μέση. / Γυρίζω, βλέπω τήν παληά / καινούργια δέν μ' ἀρέσει», λέει ὁ λαός μας. Ἔτσι τόν βλέπουμε στήν Ἀμφισσα τόν Μάιο τοῦ 1839, ἀλλά τό 1847 ἦλθε καί πάλι, γιά νά βρεῖ τούς δικούς του, τούς γονεῖς του, τούς φίλους του καί νά κλάψει μαζί τους.

Τοῦ ἦταν ἀδύνατο νά ἔλθει στήν Ἀμφισσα καί νά μὴν ἀνεβεῖ, νά προσκυνήσει πάνω στό Μοναστήρι τοῦ Προφ. Ἡλία, ἐκεῖ πού μαζί μέ τούς ἄλλους ξεκίνησε τόν Ἱερό Ἀγῶνα, πρὶν ἀπό 25 χρόνια.

Τό 1830 ἡ Κυβέρνηση, μέ ἓνα ἀψυχολόγητο διάταγμά της, προσπαθεῖ νά βάλει κανονισμούς στό Ἐμπόριο, οἱ ὁποῖοι ἦταν ἀνεφάρμοστοι ἀπ' τούς ἐμπόρους καί τούς μεσίτες, γι' αὐτό καί αὐτοί ξεσηκώθηκαν. Πρῶτος καί καλύτερος ὁ Νικόλας Γιαγτζῆς. Στήν ἀναφορά του γιά τόν ξεσηκωμό αὐτό, ὁ ἀστυνόμος τῆς περιοχῆς γράφει: «Ὁ Νικόλας Γιαγτζῆς ἐνῶ τήν παραμονήν τῆς ταραχῆς ταύτης περιεφέρετο ἀπό μέρος εἰς μέρος καί ἐρέθιζε τούς πολίτας διά νά κάμουν τήν ταραχήν ταύτην, δέν ἔπαυσε καί εἰς τόν Νάον νά κάμῃ τά ἴδια». Τελικά ἡ διαμαρτυρία αὐτή τῶν ἀσχολουμένων μέ τό ἐμπόριο δέν εἶχε ἄσχημο τέλος, ἀλλά ὁ Γιαγτζῆς κάθισε στό скаμνί τοῦ δικαστηρίου γιά νά ἀθωωθεῖ ἀπ' τή μιά καί νά καταδικαστεῖ νά πληρώσῃ δύο (2) φοίνικες καί ἓνα (1) λεπτό γιά τά ἔξοδα τῆς δίκης. Αὐτό τό γεγονός ἔκανε τούς Συριανούς νά ἐκτιμῆσουν ἰδιαίτερα τόν ξένο, συμπατριώτη τους καί μόλις τούς δόθηκε ἡ

εὐκαιρία στίς Δημοτικές ἐκλογές τόν ἔκαναν Πρόεδρο.

Ὅπως εἶπαμε καί στήν ἀρχή, ὁ Νικόλας Γιαγτζῆς ἔχοντας φιλελεύθερες ἀπόψεις, γίνεται ὑποστηρικτής κάθε προοδευτικῆς ιδέας. Ὅταν ἦταν δημογέροντας, τό 1833, φρόντισε νά ιδρύσει στήν Ἑρμούπολη Γυμνάσιο καί μάλιστα νά φέρει ὡς δάσκαλο τόν σοφό Νεόφυτο Βάμβα.

Τόση ἦταν ἡ προσφορᾶ τοῦ Γιαγτζῆ στή Σύρο πού ἔκανε τούς Συριανούς νά τόν σέβονται, νά τόν ἐκτιμοῦν καί στίς 10-12-1850 νά τόν κάνουν καί Δήμαρχό τους. Τή Δημαρχία κράτησε μέχρι τό 1853. Σ' αὐτό τό λίγο χρονικό διάστημα ἦταν τόσα καί τέτοια τά ἔργα του πού καί σήμερα ἀκόμα δέν μένουν ἀπαρατήρητα.

Ὅμως τό 1853 ὁ Χάρος κτύπησε, γιά μιά ἀκόμα φορά καί τόν ἀνάγκασε νά ἀποτραβηχθεῖ ἀπ' τά δημόσια γιά νά μπορέσει ἔτσι νά κλάψει τούς δικούς του καί νά ζήσει μέ τά περασμένα.

Ὁ Νικ. Γιαγτζῆς εἶχε μία κόρη, τή Φωτεινή, καί ὅταν αὐτή ἡ μονάκριβη παρηγοριά του, ἀφοῦ ἡ γυναίκα του εἶχε πεθάνει, ἦλθε σέ ἡλικία γάμου, ὁ πατέρας της διάλεξε γιά γαμπρό του τόν γιό τοῦ φίλου του καί συνεργάτη στόν Ἀγῶνα Γεώργ. Παπαηλιόπουλο, τόν Ἥλία, ἀπό τά Σάλωνα.

Ὁ Ἥλιος Παπαηλιόπουλος νέος, πολύ μορφωμένος, μόλις 30 χρονῶν, ἦταν τότε Γραμματέας τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου (1846 - 1853).

Τό ζευγάρι αὐτό, εὐτυχισμένο ὅπως ἦταν, χάρισε στόν Ν. Γιαγτζῆ μιά ἐγγονούλα, τήν Παναγούλα, ἡ ὁποία πέθανε μαζί μέ τή μάνα της, δίνοντας δυνατό κτύπημα στό γέρο Νικόλα. Ἀλλά τό ἴδιο κτυπημένος ἔνοιωσε καί ὁ γαμπρός του Ἥλιος, τόν ὁποῖο εἶχε κάνει πραγματικό παιδί του. Καίτοι ὁ Ἥλιος ξαναπαντρεύτηκε δέν χαλάρωσε τίς σχέσεις του μέ τόν πρῶν πεθερό του.

Πλούσιος πιά, ἀποτραβηγμένος ἀπ' τά κοινά, περιμένει τήν ὥρα πού θά φύγει γιά νά βρεῖ τίς τρεῖς ἀγάπες του, τή γυναίκα του, τήν θυγατέρα του καί τήν ἐγγονή του. Καί γιά νά εἶναι ἡσυχος φτιάχνει τή διαθήκη του. Πλησιάζει τά ἐνενήντα. Κληρονόμο δέν εἶχε κανέναν. Ἡ ἄλλη μεγάλη ἀγάπη του, πού ποτέ δέν ἔφυγε ἀπ' τό μυαλό του καί τήν καρδιά του, ἡ Ἀμφισσα, περίμενε γι' αὐτόν. Ἔτσι ὁ, τι μέ τόσο κόπο καί ἰδρωτά εἶχε συγκεντρώσει, τό ἄφησε σ' αὐτή. Καί πιστεύοντας στήν ἀξία τῆς ἐκπαίδευσης χάρισε στήν γενέτειρά του ἓνα σχολεῖο. Στή διαθήκη του πού ἔφτιαξε τήν 1-5-1873 μέ τόν Συμβολαιογράφο τῆς Σύρου Ἀθανασίου, γράφει ὅτι ἀφήνει στήν

Ἄμφισσα τό ποσόν τῶν 300.000 Δραχμῶν, ποσό τεράστιο γιά τήν ἐποχή του, γιά νά κάνει Σχολεῖα Δημοτικό καί Γυμνάσιο.

Στήν Ἑρμούπολη, στήν ὁποία ἔζησε τόσα χρόνια καί πλούτισε, ἄφησε ἄρκετά χρηματικά ποσά σέ διάφορα φιλανθρωπικά ἰδρύματα.

Ὅρισε ἐκτελεστή τῆς διαθήκης του τόν κουνιάδο του Ἡλία Κεχαγιᾶ καί τούς Ε. Λαδόπουλον καί Α. Καζίραν καί ἰσόβιο ἐπίτροπο γιά τή διαχείριση τοῦ Γυμνασίου ὅρισε τόν γαμβρό του Ἡλία Παπαηλιόπουλο.

Ἐφθασε ἔτσι ἡσυχος, γαληνεμένος στά 89 του χρόνια. Πρίν πεθάνει ἔφθασε ὁ γαμβρός του γιά νά τοῦ φιλήσει τό χέρι καί νά πάρει τήν εὐχή του. Κάθισε κοντά του καί τοῦ ἔκλεισε τά μάτια. Ἦταν 9 Φεβρ. 1875. Τήν κηδεῖα του παρηκολούθησε ἀμέτρητος κόσμος. Τόν ἔθαψαν στόν ἴδιο τάφο τῆς κόρης του Φωτεινῆς, στό νεκροταφεῖο τοῦ Ἀγ. Γεωργίου. Τόν ἐπικήδειο ἔβγαλε ὁ δικηγόρος Γ. Ποσειδῶν - τόν ὁποῖο ἀναφέραμε πιό πάνω.

Ἡ ἐφημερίδα «ΠΑΤΡΙΣ» τῆς Σύρου γράφει στίς 15-2-1875: «Ὁ, τι καί νά εἴπη πρὸς ἐξύμνησιν τῆς μεγάλης ταύτης τοῦ ἀληθοῦς πατριώτη πράξεως, ἤθελεν εἶσθε μικρόν ἀπέναντι τῆς μεγάλης αὐτοῦ εὐεργεσίας, δι' ἧς χωρίς νά ἐπιβαρυνθῇ τό δημόσιον ταμεῖον ἀνεξόδως θέλουσι ἐκπαιδευτεῖ τά τέκνα τῶν κατοίκων τῆς Παρνασσίδος καί τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν...». Ἀλλά καί ὅλες οἱ ἐφημερίδες τῆς Σύρου καί τῶν Ἀθηνῶν βρῆκαν καλούς λόγους γιά νά ποῦν γιά τόν φιλόπατρι Νικόλα Γιαγτζῆ.

Τό Δημοτικό Συμβούλιο τῆς Ἀμφίσσης μέ Ψήφισμά του τῆς 21 Φεβρ. 1875:

- Ἀποδέχεται καί τυπικά τή δωρεά,
- Ἀνακηρύσσει αὐτόν αἰώνιον Εὐεργέτην, καί
- Κάθε χρόνο, τήν Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας, νά τοῦ γίνεται μνημόσυνο.

Γιά τίς προσφορές τοῦ Νικόλα Γιαγτζῆ πρὸς τήν πατρίδα τό Κράτος τόν ἀντάμειψε ἠθικά δίδοντάς του:

- α') Τό Ἀργυρό Παράσημο τοῦ Ἀγῶνα, καί
- β) Τόν (Ἀργυρό) Σταυρό τοῦ Σωτῆρα τοῦ Ὁθωνα.

Τό μεγαλύτερο ὅμως παράσημο πού πῆρε καί παίρνει ὁ Νικόλαος - Ἀναγνώστης Χ' Ἐὐσταθίου Γιαγτζῆς εἶναι ἡ αἰώνια εὐγνωμο-

σύνη ὄλων τῶν μαθητῶν πού πέρασαν ἀπ' τὰ θρανία τοῦ «Γιάγτζειο Γυμνασίου Ἀμφίσσης».

Ἔτσι ὁ ἥρωάς μας καί μέγας εὐεργέτης τῆς Ἀμφίσσης κατόρθωσε νά ξεφύγει ἀπ' τόν θάνατο τῆς ἀνωνυμίας καί ἔμεινε στ' ἀλήθεια... αἰώνιος.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ

*Παραθέτουμε τή Διαθήκη τοῦ Ν. Γιαγτζή,
πού ἔκανε στή Σύρο τό 1873.*

«Ἐπί πάσης τῆς περιουσίας μου καί τῆς αὐξήσεως αὐτῆς διορίζω κληρονόμον μου τόν Δῆμον Ἀμφίσσης ἵνα ἀνεγερθῇ καί συντηρηθῇ εἰς τόν αἰῶνα τόν ἅπαντα ἐν Ἀμφίσσῃ **ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ**, ὀργανιζόμενον καί καταρτιζόμενον κατὰ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους. Φρονῶν ὅτι ἡ ἀπαιδευσία γεννᾷ ὅλα τὰ κακά, θέλω καί ἐγώ νά συντελέσω κατὰ τήν δυναμῆ μου εἰς τό νά προλαμβάνωνται διά τῆς ἐκπαιδεύσεως».

«Νά γίνῃ εἰς τό ἐν Ἀμφίσσῃ ιδιόκτητό μου περιβόλιον, κείμενον πλησίον τοῦ Λουκᾶ Μαστορίκου καί παρὰ τήν ὁδόν, κτίριον εὐρύχωρον καί ἱκανόν νά περιέχῃ **ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ** κατὰ τό ἐπί τούτῳ συνταχθισόμενον ὑπό ἱκανοῦ ἐπιστήμονος καί ἀρχιτέκτονος σχέδιον, ἡ δέ δαπάνη τῆς οἰκοδομῆς [...]. Εἰς τήν πρόσοψιν αὐτοῦ καί ἄνω τῆς θύρας νά τεθῇ μάρμαρον μέ τήν ἐπιγραφήν “Νικόλαος ὁ πρότερον Ἀναγνώστης Γιαγτζῆς ἀνήγειρεν· ἐγεννήθη ἐν Ἀμφίσσῃ ἐν μηνί Σεπτεμβρίῳ τῷ 1796 ἔτους”. Εἰς αὐτό τό ἐκπαιδευτικόν κατάστημα θέλω νά κατατεθῶσιν ἐν ἰδιαιτέρῳ μνήματι τὰ ὁσᾶ μου καί νά προσαρτηθῶσιν οἱ ἐννέα εἰκόνες τὰς ὁποίας ἔχω εἰς τήν οἰκίαν μου, ἥτοι ἡ τοῦ Γερμανοῦ, ἡ ἰδική μου καί αἱ λοιπαί».

«Τό ὑπόλοιπον τῆς περιουσίας μου [...] νά κατατεθῇ ἐπὶ τόκῳ [...] ἢ ὅπως ἐπωφελέστερον κρίνουνσι τὰ πρόσωπα στά ὁποῖα ἀναθέτω τήν ἐν γένει φροντίδα τῆς διαχειρίσεως καί ἀπό τὰ εἰσοδήματα καί τῶν ἀκινήτων μου πού ἔχω στή Λαμία καί ἄλλου πού θά μείνουν ἀνεκποίητα [...] νά συντηρῇται τό Σχολεῖον καί τό Γυμνάσιον καί τὰ πλεονάσματα νά κατατίθενται ἐντόκως γιά τήν συντήρησιν αὐτῶν».

«Διοικητικό Συμβούλιο ὀρίζω τόν ἐκάστοτε Δήμαρχον Ἀμφίσσης, τόν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φωκίδος, δύο ἐκλεγμένους ἐντίμους πολῖτες τῆς Ἀμφίσσης πού θά ὀρίζει τό Δημοτικόν Συμβούλιον

Ἀμφίσσης καί τόν Ἡλίαν Παπαηλιόπουλον, γιά τήν ἐκτέλεσιν τῆς διαθήκης μου, διαχειρίσιν κλπ.».».

Ἐκτελώντας τή διαθήκη αὐτή τοῦ Ν. Γιαγτζῆ κτίστηκε ἕνα ὠραιότατο κτίριο στήν Ἀμφισσα, ἐκεῖ πού εἶναι σήμερα ἡ Νομαρχία, πραγματικό στολίδι τῆς πόλης καί καύχημα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Τό χτίσιμο τελείωσε τό 1881 καί τήν ἐπόμενη χρονιά ἄρχισε ἡ λειτουργία του. Ἡ λειτουργία τοῦ διδακτηρίου αὐτοῦ σταμάτησε τό 1937, ὅταν μέ τό σεισμό ἔπαθε κάτι μικροζημιές καί κρίθηκε «...ὡς ἐπικινδύνως ἐτοιμόρροπον...».

Ὁ Νικόλας Γιαγτζῆς πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς ὁ πρῶτος διδάξας στήν Ἀμφισσα τῶν Εὐεργετῶν - Δωρητῶν τῆς πόλεως. Ἀκολούθησαν ἄρκετοί μέ μεγάλα κληροδοτήματα, πού διαφέρουν στό σκοπό καί τόν τρόπο διαχειρήσεώς των καί ἡ Ἀμφισσα νά θεωρεῖται ὡς ἡ δεύτερη πόλη, μετά τά Γιάννενα, σέ κληροδοτήματα.

Τό 2003 ὁ Δήμος Ἀμφίσσης, μέ τήν εὐκαιρία τοῦ Συνεδρίου πού ἔκανε στήν Ἀμφισσα, πῆρε τά ὅστᾱ τοῦ μεγάλου Εὐεργέτη τά ὁποῖα μετά τήν Ἰταλική κατοχή περιπλανῶντο καί πού τελευταῖα ἐφυλάσσοντο εἰς τόν Μητροπολιτικόν Ἱερόν Ναόν τῆς Εὐαγγελιστρίας καί τά τοποθέτησε σέ εἰδικό μνημεῖο πού κατασκεύασε στό Νεκροταφεῖο τοῦ Ἀγ. Νικολάου, μέ λαμπρή, εἰδική τελετή.

Ὁ ὕμνος τοῦ Γιαγτζῆ

Ὁ Γυμνασιάρχης Ἰωάννης Α. Γιαννοῦτσος (1866 - 1951), ὁ ὁποῖος ὑπηρέτησε τό Γυμνάσιο τό 1916 καί 1927 - 1931, ἐκτιμώντας τήν μεγάλη προσφορά τοῦ Ν. Γιαγτζῆ, τοῦ ἔγραψε ἕναν ὕμνο, τόν ὁποῖο καί ἐμελοποίησε.

Ὁ ὕμνος αὐτός ψαλλόταν στό ἐτήσιο μνημόσυνο τοῦ Εὐεργέτη ἀπ' τοὺς μαθητάς τοῦ Γυμνασίου.

ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γ. ΓΙΑΓΤΖΗ

«Νικολάου τοῦ Γιαγτζῆ
καί τῶν λοιπῶν Εὐεργετῶν
τοῦ σεμοῦ τεμένους
τούτου τῶν μουσῶν
αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη,
αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν».

Ἡ μεταφορά στή Βυζαντινή σημειογραφία ἔγινε ἀπ' τόν Φιλόλογο Ἰωάννη Κατσένιο.

ΠΗΓΕΣ

1. ΛΑΠΑ ΤΑΚΗ: Ἀναγνώστης - Νικόλαος Γιαγτζῆς - Γ. Παπαηλιόπουλος. Ἄμφισσα 1973.
2. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΘ.: Ἡ Φωκίδα τῆς Ἐπανάστασης. Ἀθήνα 1994. Σελ. 51.
3. ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΣΣΗΣ: Συνέδριο «Ν. Γιαγτζῆς». Ἄμφισσα 2003.
4. ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ Γ.: Τό Γιαγτζεῖο Γυμνάσιο Ἀμφίσσης. Περιοδικό «ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΜ ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ». Σελ. 25/3933.
5. ΠΑΛΟΥΚΗ ΔΗΜ.: Νικ. Γιαγτζῆς. Ἐφ. «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» ΙΣΤΟΡΙΚΑ (111). Σελ. 46.
6. Τοῦ ἰδίου: Νικ. Γιαγτζῆς, ὁ μέγας Εὐεργέτης τῆς πόλης. Περιοδικό «ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΜ ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ». Σελ. 12/72.

Τό Γιαγτζεῖο Γυμνάσιο Ἀμφίσσης

ΤΟ ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΙ ΕΜΕΙΣ

Τοῦ κ. Δημ. Κ. Κουτσουλέλου
Ἐπίτιμου Ἐπόπτη Δημοτικῆς Ἐκπ/σεως

«Παιδιά μου, ὁ πόλεμος γιά μᾶς περνάει θριαμβευτής.
Τῶν ἄδικων ὁ πόλεμος δέν εἶν' ἐκδικητής,
εἶναι ὁ θυμός τῆς ἀνοιξῆς καί τῆς ἀνοιξῆς καί τῆς δημιουργίας».
(Κ. Παλαμάς, 1-4-19141)

ἽΟ Ὀκτώβριος - ὅπως καί ὁ Μάρτιος- εἶναι ὁ μήνας τῶν μεγάλων ἐθνικῶν μας ἀνατάσεων. Ἡ 28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940 πυργώθηκε ἀπέναντι στήν 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821, μέ τήν ἴδια ἰσοτιμία. Καί οἱ δύο μεγάλες καί ἱστορικές αὐτές ἡμερομηνίες σημαίνουν τό ὑπερκόσμιον ἐγερτήριο τῶν Πανελλήνων, πού, πλημμυρισμένοι ἀπό θεῖο φῶς, ξεπηδοῦν στούς ἱερούς ἀγῶνες γιά τίς γυναῖκες καί τά παιδιά, γιά τούς ναοούς καί τούς τάφους τῶν πατέρων τους καί ἐκπληρώνουν τήν ἱστορική ἀποστολή τους μ' ἀπόλυτη ὁμαδική συνείδηση καί συνέπεια.

Ἡ μεγάλη ἡμέρα ἐπιβάλλει σ' ὅλους μας τό χρέος τοῦ πνευματικοῦ καί ἠθικοῦ ἀναλογισμοῦ. Εἶναι τό ἄριστο μνημόσυνο στούς Γίγαντες καί στούς Τιτάνες τῆς Ἐποποιΐας τοῦ ΣΑΡΑΝΤΑ, πού νικηφόρα ἀντιμετώπισαν τήν ὕλη καί τή βαρβαρότητα, τή βία καί τήν τυραννία, τό σκοτάδι καί τήν κακία.

* * *

Βουβός ἀπό κατάπληξη, συγκίνηση καί θαυμασμό, ἀπομένει ὁ μελετητής, ὅταν σκύβει ἐπάνω στά πραγματικά δεδομένα, πού εἶχε ν' ἀντιμετωπίσει ἡ μικρή Ἑλλάδα, μέσα στόν κατασκότεινον διεθνῆ ὀρίζοντα καί σέ μιά κρίσιμη καμπή των πεπρωμένων τοῦ ἀνθρώπου. Ὅ, τι δέν μπόρεσαν νά κατορθώσουν λαοί πολυάριθμοι, μ' ἐπιβλητικά ὕλικά μέσα, τό κατάφερε, μέσα σέ λίγους μῆνες, ἡ ὕψηλή φύση τῶν Ἑλλήνων, πού, γιά μιά ἀκόμη φορά, ἔσωζαν τόν πανανθρώπινο πολιτισμό.

«Κρατεῖ ἡ Ἑλλάδα κλῶνο ἐλιᾶς, μά ξέρει
νά σπέρνει κεραυνούς μὲ τ' ἄλλο χέρι».

Τίποτε δέν στάθηκε ικανό ν' ἀνακόψει τή θεία ὁρμή τους. Στό ὀλόμαυρο στερέωμα τῆς παγκόσμιας ἀπογνώσεως ὕψωσαν, μ' ἄτρομο χέρι, τόν καταπληκτικό πύραυλο τῆς ἡρωικῆς ἀποφάσεώς τους, γιά νά δώσουν στούς φοβισμένους λαούς χαρμόσυνο κι ἐλπιδοφόρο μήνυμα.

«Ἦταν τρίςβαθη ἡ νύχτα σ' ἄλλους κόσμους, κρυφές
τόσες μάγισσες τέχνες κι ὁ Νοῦς ὁ σοφός.

Κι ἤρθες Σύ τότε κι εἶπες μέ Πινδάρων στροφές:

Δεῦτε λάβετε φῶς»,

λέει ὁ ποιητής μας.

28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940. Εἶναι, ἡ μέρα τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων, τῶν ἡμιθέων καί τῶν ἡρώων. Ξημέρωσε, γιά νά καλύψει, μέ τό φῶς τῆς ἀρετῆς καί τῆς ἀνδρείας, τῆς ἐλευθερίας καί τοῦ πολιτισμοῦ, ὀλόκληρη τήν ἀποκαρδιωμένη ἀνθρωπότητα. Μιά πηγὴ γάρ-γαρη καί πλούσια. Ἕνας πελώριος ὄγκος ἀπό βουνά καί πολεμικές ἰαχές. Ἡ κολυμβήθρα τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς. Εἶναι τό μεγάλο καί ἱστορικό γεγονός, πού ποτέ δέν ἀλλοιώνεται, δέν μεταβάλλεται, δέν παραχαράσσεται καί δέν παρερμηνεύεται. Ἐκφράζει πάντα τή βαρυσήμαντη παρουσία τοῦ πνεύματος τῆς καθολικῆς ἐλευθερίας καί ἀνήκει στά αἰώνια ἱστορικά γεγονότα, πού τροφοδοτοῦν μέ ἀγνό αἷμα τήν καρδιά ὀλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος.

28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940. Εἶναι τό μοναδικό πανανθρώπινο φαινόμενο, ἡ ἐπανάληψη τῶν ἱερῶν ἐλληνικῶν ἀγῶνων, πού συνεχίζονται, στήν ἱερή αὐτὴ γωνιά τῆς γῆς, τρεῖς χιλιάδες χρόνια, γιά τήν περιφρούρηση τῶν ἀνθρώπινων ἀξιῶν ἀπό κάθε βαρβαρότητα. Εἶναι ἡ καθολικὴ ἐξέγερση ἑνός ὑπερήφανου καί γενναίου λαοῦ, πού, αὐτόφωτος, πρωτοπόρος καί ὁδηγός, ἔγινε τό ὑψηλό κέντρο τῆς ἱστορικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπινου Γένους.

28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940. Εἶναι ἓνα ἀπ' τά μεγάλα καί τ' ἀπροσμέτρητα θαύματα τοῦ ἐλληνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἐμπνευσμένο ἀπό καθολικὴ ἰδέα κι ἔρχεται ἀπ' τήν ἀρχαιότατη πηγὴ τῆς Ἑθνικῆς Ἐλευθερίας. Μακάριοι οἱ Λαοί, πού, γυρνώντας πίσω, στή διαδρομὴ τοῦ χρόνου, μποροῦν νά ἐμπνεύονται καί νά φρονηματίζονται ἀπ' τή μεγαλειώδη ἱστορία τῶν νέων Μαραθῶνων, τῶν Σαλαμίνων καί τῶν Θερμοπυλῶν. Θά μποροῦν αἰσιόδοξα καί μέ τό κεφάλι ψηλά ν' ἀτενίσουν τό μέλλον τους. Τό ἡρωϊκό «ΟΧΙ» τοῦ Σαράντα εἶναι ἡ μεγάλη κληρονομιά τῶν αἰώνων, ἡ φωνὴ τῆς ἀθάνατης

Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ἡ νίκη τοῦ αἰώνιου ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὁ θρίαμβος τοῦ χρέους τῆς καρδιᾶς καί τῆς πίστεως, τῆς δικαιοσύνης καί τοῦ πολιτισμοῦ.

* * *

Ἡ γενιά τοῦ πόνου, τῆς δοκιμασίας καί τῆς περισυλλογῆς ἔζησε τά μεγάλα καί συνταρακτικά γεγονότα τοῦ Σαραντα, πού φέρνει στή μνήμη της ἡ ἐνδοξη ἐπέτειος τῆς ἀσύγκριτης Ἐποποιΐας. Μέ συγκίνηση καί θαυμασμό, ἀναπολεῖ τήν ἀτελεύτητη σειρά προσώπων καί πράξεων, πού τό καθένα καί ἡ κάθε μία εἶναι ἓνα μνημεῖο γιά ὅ,τι ὠραῖο καί ὑψηλό ὑπάρχει στήν ἀνθρώπινη ζωή καί φθάνει, γιά νά δοξάσει καί νά ὑψώσει γιά πάντα ἓνα Λαό.

Οἱ ἄθλοι, τά κατορθώματα καί οἱ λαμπρές νίκες ἐκφράζουν τή βαθύτατη συναίσθηση τοῦ ἀνωτέρου σκοποῦ τῶν Ἑλλήνων, πού ἐνδυναμώνεται μέ τήν εὐλογία τῆς Μεγαλόχαρης. Οἱ ἡρώικοι φαντάροι μας ἔβλεπαν νά προπορεύεται, συμπολεμίστρια, στήν ἐπική προέλασή τους, τῇ Μεγάλῃ Μάνα, προστάτιδα καί ἀσπίδα, στήν ὁποία, ὅλοι μαζί, ὅπως στά δοξασμένα Βυζαντινά χρόνια, ἀνέπεμπαν τόν ὕμνο: «Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τά νικητήρια!...».

«Ὁ Ἑλληνικός Στρατός ἔβλεπε τίς νύχτες μιά γυναικεία μορφή νά προβαδίζει... Τήν ἀναγνώριζε, τήν ἤξερε ἀπό πάντα. Ἦταν ἡ Μάνα ἡ Μεγαλόψυχη στόν πόνο καί στή δόξα, ἡ λαβωμένη τῆς Τήνου, ἡ Ὑπέρμαχος Στρατηγός», γράφει ὁ ἔξοχος καί ἀξέχαστος Ἄγγελος Τερζάκης.

Ὁ ἀντίλαλος τῆς νίκης ἦταν παγκόσμιος.

Ἡ Δόξα, πετώντας στά Ἡπειρωτικά βουνά, ἔγραψε ἀθάνατα τρόπαια: Κορυτσά, Πόγραδετς, Μοράβα, Ἰβάν, Τεπελένι, Χειμάρρα, Πρεμετή, Ἀργυρόκαστρο, ἐφάμιλλα τῆς Ἀλαμάνας, τοῦ Μεσολογγίου, τῆς Γραβιᾶς, τοῦ Κιλκίς, τοῦ Μπιζανίου, τοῦ Σκρῶ...

«Τιμὴ σ' ἐκείνους, ὅπου στή ζωή των
ὤρισαν νά φυλάγουν Θερμοπύλες».

Πόση δόξα καί πόση θλίψη, πόσος ἰδρώτας καί πόσο αἶμα, πόσα κλάματα καί πόσοι στεναγμοί!...

* * *

Οἱ νέοι καί οἱ νέες, τό στήριγμα καί ἡ ἐλπίδα τῆς αὐριανῆς Πατρίδας, ὀφείλουν νά κρατήσουν βαθεῖα στή μνήμη τους καί στήν ψυχὴ τους ἀναλλοίωτο τό μεγάλο καί ἱστορικό ὁρόσημο τῆς Φυλῆς μας. Ἡ κρισιμότητα τῶν καιρῶν μας ἐπιβάλλει σ' ὅλους πανεθνικό

συναγερμό, πνευματική ἀνύψωση καί ψυχική ἀνάταση.

Ἐνῷ χτυποῦν χαρμόσυνα οἱ καμπάνες καί τά κανόνια, οἱ καρδιές μας δονοῦνται μέ ὑπερηφάνεια κι ἐνθουσιασμό ἀπ' τοὺς ἴδιους ὁραματισμούς τῶν ἡρώων τοῦ Σαράντα. Τό αἷμα τους ρέει στίς φλέβες τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδας, στίς καρδιές τους χτυποῦν οἱ καρδιές τῶν προμάχων τῆς ἐλευθερίας.

Μέσα μας ζεῖ ἀκατάλυτο, ἀπόλυτο καί αἰώνιο τό Σαράντα. Μέσα μας ζεῖ καί πάλλεται ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα.

Οἱ Ἑλληνες, λιτοί δωρικοί στύλοι, αἰώνιοι Τριακόσιοι τῶν Θερμοπυλῶν, ἀθάνατοι Μεσολογγίτες, τροπαιοῦχοι τῶν Ἑπειρωτικῶν βουνῶν, ματαιώνουν ἢ ἀναστέλλουν, κάθε τόσο, τή διάβαση τῶν βαρβάρων.

Ὅταν εἶναι ἀνάγκη, οἱ Ἑλληνίδες μας χορεύουν τό χορό τοῦ Ζαλόγγου καί σκαρφαλώνουν θριαμβευτικά στοὺς ἀπρόσιτους βράχους τῆς Πίνδου καί τῆς Τρεμπεσίνας, δίνοντας στοὺς ἤχους τῆς καρδιάς τους τόν ἦχο τῶν σαλπίγγων τῆς Ἱεριχοῦς καί γκρεμίζοντας τά τεῖχη τῶν ἐχθρῶν.

Ἡ Ἑλληνική Φυλή, αἰώνια Ἰφιγένεια, ἀτάραχη σάν τό Διγενῆ στά μαρμαρένια ἀλώνια, πορεύεται μέ τό κεφάλι πάντα ψηλά στό δύσκολο δρόμο της καί γίνεται ὁ πλαστοουργός τοῦ πολιτισμοῦ καί ὁ ὑπέρτατος νομοθέτης τοῦ πνεύματος.

Ὅποια καί ἂν εἶναι ἡ μοῖρα μας, στή διαδρομή τῶν αἰώνων, οὔτε στιγμή δέ θά ξεφύγουμε ἀπ' τό πνεῦμα καί τό δρόμο τοῦ Σαράντα, πιστοί στό ὑπέρτατο χρέος μας. Μᾶς συντροφεύουν οἱ ἀόρατες Σκιές τῶν Ἡρώων μας. Μᾶς παραστέκει ἓνα πλῆθος ἀναπήρων. Κι ἓνας κόσμος ἀλύτρωτων ἀδελφῶν μας ζητεῖ τή θερμή συμπαράστασή μας.

Ἀναβαπτιζόμαστε στά νάματα τοῦ αἰώνιου Ἐπους καί παραμένουμε πάντα ἀκλόνητοι στίς ἐπάλξεις μας. Ἀκολουθοῦμε τό μεγάλο, ὠραῖο κι ἐθνικό δρόμο τοῦ Σαράντα, ψάλλοντας μέ τόν ποιητή μας:

«Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἀβασίλευτη, μέ δάφνες καί μέ κρίνα τῆς νίκης. Παντοδύναμος τήν ἐπλάσε τεχνίτης.

Ἡ δόξα, τό καμάρι της. Ἡ ἀλήθεια εἶναι δική της.

Κι ἂν εἶναι, καί στόν πόλεμο μέσα, ἡ ζωὴ θυσία,

ὁ τάφος εἶναι πέρασμα πρὸς τήν Ἀθανασία!».

(1-4-1941)

- ΜΑΝΑ Μ' ΕΓΩ ΚΟΛΑΣΤΗΚΑ - (ΠΑΡΑΛΟΓΗ = Ο ΚΟΛΑΣΜΕΝΟΣ)

Τοῦ Γιάννη Ἡλιόπουλου

Ἡ Ὀρεινὴ Ἐπαρχία τῆς Δωρίδας, ἡ μεταξύ Παρνασσίδας καὶ Ναυπακτίας, ἡ χώρα τῶν Βαρδουσίων ὀρέων, τῆς Γκιώνας καὶ τῶν Τρίκορφων, ἔχει τὰ περισσότερα, ἀπὸ τὰ χωριά της, ἀμφιθεατρικὰ χτισμένα στὶς πλαγιές τῶν ὄμορφων βουνῶν της, ποὺ κατεβαίνουν ὡς τὴ θάλασσα τοῦ Κορινθιακοῦ.

Ὅρεινό τὸ κλίμα της, ἀλλὰ ὑγιεινὸ καὶ γόνιμο σέ πνευματικὰ ἀγαθὰ. Μὲ τὸ «Λόγο» νὰ προηγεῖται. Στὴ Δωρίδα ὅλοι τραγουδάμε, μὲ πρωτοπόρους πάντα τοὺς «παράλιους» Δωριεῖς. Ἀλλὰ καὶ στὰ πιὸ μικρά κι ἀπομονωμένα χωριά της, πλούσια εἶναι ἡ παραδοσιακὴ, κοινωνικὴ ζωὴ καὶ οἱ παραλλαγές τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν ἐπιχωριάζουν.

Ἔτσι, πρὶν ἀπὸ χρόνια, ὁ ἀπὸ τῆ Μακρινῆς Δωρίδας γεωργό-κτηνοτρόφος Βασίλης Μακάσης, ὀγδόντα χρονῶν τότε, μᾶς τραγούδησε - σέ ρυθμὸ Συρτοῦ χοροῦ στὰ τρία - «Τὸν Κολασμένο» - «ἐκεῖνον, ποὺ βαριά ἀμάρτησε, σύντα ἦταν στρατιώτης», δηλαδὴ τὴν τοπικὴ παραλλαγή τῆς γνωστῆς Παραλογῆς «Ο ΚΡΙΜΑΤΙΣΜΕΝΟΣ».

Τὸ τραγούδι αὐτὸ καταγράψαμε μὲ τὸ μαγνητόφωνο, κοντὰ στὸ τζάκι, κατὰ τὸ χειμῶνα τοῦ 1982 καὶ τὰ λόγια του σέ ἑπτὰ τετράστιχα εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Δέν πᾶς, Γιῶργη μ', τό μελαχρινό.
Δέν πᾶς, Γιῶργη μ, στὴν ἐκκλησιά.
Δέν πᾶς, Γιῶργη μ, στὴν ἐκκλησιά,
Δέν πᾶς, νὰ μεταλάβεις...

Ἐγώ, μάνα μ', τό μελαχρινό
Ἐγώ μάνα μ', κολάστηκα.
Ἐγώ μάνα μ', κολάστηκα,
Σύντα ἤμνα στρατιώτης...

Οὔλοι δέναν, τό μελαχρινό,
 Οὔλοι δέναν τ' ἄλογα,
 Οὔλοι δέναν τά ἄλογα,
 Σέ λεμονιάς κλωνάρι.

Κι ἐγώ πῆγα, τό μελαχρινό.
 Κι ἐγώ πῆγα καί τῷδεσα.
 Κι ἐγώ πῆγα καί τῷδεσα
 Σέ μαυρομάτας μνήμα.

Τ' ἄλογο, τό μελαχρινό.
 Τ' ἄλογο μέ τά πόδια του.
 Ἄχ! Τ' ἄλογο μέ τά πόδια του
 καί μέ τά πέταλά του.

Βγάνει τήν κο-, τό μελαχρινό,
 Βγάνει τήν κόρ', ὀλόσωμη
 Βγάνει τήν κόρ', ὀλόσωμη
 καί νεκροστολισμένη.

Ν' ὄλοι φιλῆ-, τό μελαχρινό.
 Ν' ὄλοι φιλῆσαν τό σταυρό.
 Ν' ὄλοι φιλῆσαν τό σταυρό
 Κι ἐγώ τά μαῦρα μάτια...

* * *

Παρατηρήσεις - ἐπισημάνσεις πάνω στήν τοπική αὐτή παραλλαγή τῆς Παραλογῆς «Ο ΚΡΙΜΑΤΕΜΕΝΟΣ»:

1. Παρατηροῦμε, μία παρακίνηση τῆς μάνας πρὸς τό γιο της γιά ἐκκλησιασμό καί θεία μετάληψη.

2. Ὁ νέος ἐξομολογεῖται στή μάνα του, ὅτι ὅταν ἦταν στό στρατό ἀμάρτησε βαρειά καί τώρα δέ μπορεῖ, νά πάει γιά «κοινωνιά» στήν ἐκκλησία, αἰσθανόμενος πῶς ἔχει ἀνεπανόρθωτα κολαστεῖ, ἀπ' τή «νεκροφιλία» καί τό ἀποτρόπαιο κι ἀπαράδεχτο ἐρωτικό αἶσθημα, πού ἔδειξε τότε.

3. Τό πολεμικό ἄλογο δέ δένεται σέ κλωνάρι Δάφνης ἢ Σμυρτιᾶς - σέ δέντρα συνδεόμενα καί συμβολίζοντα τιμές καί δόξες - ἀλλά σ' ἀνθισμένη, μεθυστικά ἀρωματισμένη λεμονιά...

4. Τά «γυρίσματα» καί τά «τσακίσματα» κάνουν ὁμορφότερο τό μέλος τῆς Παραλογῆς, πού ζεῖ στή Δωρίδα μέ τούς στίχους της, τό μέλος της καί τίς κινήσεις της, σάν μία ζωντανή «Τραγωδία», πού κλωθογυρίζει στίς σκέψεις τῶν ἀοιδῶν, ἀλλά καί τῶν ἀκροατῶν της.

5. Ὅλοι οἱ στρατιῶτες «ἔκαναν τό θαῦμα τους», κατά τή λαϊκή ἔκφραση, δηλαδή ἐξεπλάγησαν ἀπό τήν ἐμφάνιση τῆς νεκρῆς κόρης καί σταυροκοπήθηκαν, μά ὁ Γιώργης, παρασυρμένος ἀπό ἐρωτικό πάθος «φίλησε τά μαῦρα μάτια» τῆς νεκρῆς κι ἔκτοτε, μετανιωμένος, αἰσθανόταν βαρειά ἁμαρτωλός, χωμένος ζωντανός ἀκόμα στήν κόλαση, ὄντας «κολασμένος»... Ὁ Γιώργης φαίνεται νά ζητάει πνευματικό, πού τόν βρίσκει στό πρόσωπο τῆς μάνας του, ἀλλά ἡ ἐξομολόγησή του, στίς πιέσεις καί παρακινήσεις τῆς μάνας του νά ἐκκλησιασθεῖ καί νά κοινωνήσῃ, φαίνεται νά μὴν ἔχει τή δύναμη νά συγχωρήσῃ τόν ἑαυτό του καί γι' αὐτό θρηνεῖ ψυχικά μέ στεναγμούς καί παραπονεμένα λόγια...

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΟΓΗ ΤΟΥ «ΚΟΛΑΣΜΕΝΟΥ» Ἡ «ΚΡΙΜΑΤΙΣΜΕΝΟΥ»

Α'. Κατά τήν περίοδο τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου κι ὅταν ὁ θάνατος τοῦ Ἑκτορα σήμανε τήν ἀπαρχή τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων, ἡ Βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων Πενθεσίλεια, θυγατέρα, καθῶς ἔλεγαν, τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου Ἄρη καί τῆς Ὀτρῆτης, πῆρε τά στρατεύματά της, πού ἀποτελοῦνταν ἀπό πολεμοχαρεῖς γυναῖκες καί ἀπό τή Θράκη περνώντας τόν Ἑλλήσποντο, συντάχθηκε μέ τόν Πρίαμο, τό βασιλιά τῶν Τρώων, καί στίς πρῶτες ἀψιμαχίες νίκησε τούς Ἑλλήνες.

Ὅταν ὁμως ὁ Ἀχιλλέας μπῆκε ὁρμητικά στή μάχη, οἱ Ἀμαζόνες νικήθηκαν, πιάστηκε αἰχμάλωτη ἡ Πανθεσίλεια καί σκοτώθηκε ἀπ' τό δόρυ τοῦ Ἀχιλλέα. Τότε ὁ ἥρωας, ἀφαιρώντας τά περιλαμπρά ὅπλα τῆς Πενθεσίλειας, διέκρινε τήν καταπληκτική της ὁμορφιά καί αἰσθάνθηκε σφοδρό ἔρωτα γιά τή νεκρή βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων καί μετανιωμένος γιά τό θάνατό της, πικρά τή θρηνοῦσε, σκότωσε μάλιστα τό Θερσίτη, πού εἰρωνεύτηκε τά καμώματά του... Βέβαια, ἄλλος μῦθος, θέλει τόν Ἀχιλλέα σφοδρά ἐρωτευμένο μέ τήν Πενθεσίλεια καί μέ «σαρκικό μάλιστα δεσμό» μαζί της, πρὶν ἀπό τό θάνατό της.

Ἀλλά, ὅπως καί νά ἔχει τό πρᾶγμα, ποιητές καί καλλιτέχνες ἐμπνεύσθηκαν ἀπό αὐτούς τούς μύθους, στούς κατοπινούς χρόνους. Ἐκθέματα ἀρχαίας προέλευσης, στό Ἐθνολογικό Μουσεῖο Ἀθηνῶν καί σ' ἐκεῖνο τοῦ Μονάχου μᾶς θυμίζουν τούς μύθους τοῦ Ἀχιλλέα καί τῆς Πανθεσίλειας.

Οἱ εἰδικοί Μυθολόγοι - Λαογράφοι, βρίσκουν ὁμοιότητες τοῦ μύθου τοῦ Ἀχιλλέα καί τῆς Πανθεσίλειας, μέ τήν Παραλογή «Ὁ Κριματισμένος», ὁ «Κολασμένος» τῆς Δωρικῆς παραλλαγῆς. Καί μιλᾶνε γιά ἐπιβιώσεις τοῦ μύθου, φαινόμενο συχνό στίς Παραλογές.

Β'. Ἀνάλογος εἶναι καί ὁ μύθος τοῦ «ἐρωτικοῦ δεσμοῦ» τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καί τῆς βασίλισσας τῶν Ἀμαζόνων τῆς Ἰνδικῆς, τῆς πανέμορφης καί δυναμικῆς Θαλήστριας, ὅπως τό θέλουν Θρακικές παραλλαγές τῆς Παραλογῆς τοῦ «Κριματισμένου».

Σύμφωνα μέ τό μύθο αὐτό, «ἡ βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων τῶν ἐγκατεστημένων εἰς τήν μεταξύ Θερμόδοντος καί Φάσιδος χώρα, ἡ περίφημη γιά τήν ὁμορφιά καί τήν ἀνδρεία της Θαλήστρια, σκέφτηκε, ὅτι ἂν γεννιόταν ἓνα παιδί ἀπό αὐτή τήν ἴδια καί τό Μέγα Ἀλέξανδρο, θά ἦταν ἀνυπέρβλητο σέ ἀρετή. Ὑστερα ἀπό αὐτή τή σκέψη, ἡ Θαλήστρια πῆρε μαζί της ἓνα τάγμα τριακοσίων (300) Ἀμαζόνων καί πῆγε στόν Ἀλέξανδρο, πού βρισκόταν τότε στήν Ὑκρανία. Ὁ Ἀλέξανδρος τή ρώτησε τί ἤθελε ἐκεῖ, κι ἐκείνη, ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Σράβονας (ΙΑ 505), ἀπάντησε· “τοῦ συγγενέσθαι τεκνοποιίας χάριν”. Ὁ Ἀλέξανδρος δέν ἀπέρριψε τήν πρόταση καί κράτησε κοντά του τή Θαληστρίδα γιά δέκα τρεῖς μέρες (13) καί ὅταν ἔφευγε γιά τό βασίλειο της τή συνόδευσε σέ ἀρκετό διάστημα καί τῆς προσέφερε πολλά καί πολύτιμα δώρα».

Για σύγκριση, πρὸς τή Δωρική Παραλλαγή τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ «Κριματισμένου» ἢ «Κολασμένου», παραθέτουμε μία γνωστή παραλλαγή, πού ἀκούγεται στή Θράκη:

Μάννα ν - ὕγιόν ἐστόλιζε Σαββάτο γιούλη μέρα

Τήν Κυριακίτσα τό πουρνό στήν ἐκκλησιά τόν σέρνει.

Σάν τό νε γ- εἶδε ἡ ἐκκλησιά, λιχνᾶ τά κεραμίδα:

«Ποῦ πᾶς, σκύλε, ποῦ πᾶς, Ὁβριέ, ποῦ πᾶς κριματισμένε».

Κι ἡ μάννα του σάν τᾶκουσε, βαριά τῆς κακοφάνη.

— Μωρέ ν ὕγιέ, -ὕγιούτσικε, μωρέ μοναχογιέ μου,

τό ποῦ ν-εκκριματίστηκες κι εἶσαι κριματισμένος;

— Μάννα μ', ἤλεγα, νά μή στό πῶ, νά μή στό μολογήσω,

Μά τώρα πού μέ ρώτησες θά σέ τό μαρτυρήσω:
 Θυμᾶσαι ν ὄντας μ' ἔστειλες σέ μακρινό σεφέρι
 Ν -ὄλοι ἔδῃσαν τούς Βάθιους τους σέ δάφνες, σέ μυρτζόνες,
 Καί γώ δῆσα τό Βάθιο μου πά σέ ξανθῆς μνημόρι,
 Κι ὁ Βάθιος γ- ἦτανε σοφός κι ἔσκαψε μέ τό πόδι
 Κι ἔσκαψε μέ τό πόδι του καί φάνηκε ἡ κόρη
 Κι ἡ κόρη γ- ἦντου λήγορα τργιώ μέργιω πεθαμένη.
 Ἐκεῖ ἔσκυφα καί φίλησα ματάκια καμμουσμένα,
 Ἐκεῖ ἔσκυφα καί φίλησα χειλάκια πουμωμένα,
 Ἐκεῖ ἔσκυφα καί φίλησα χεράκια σταυρωμένα
 Κι ἐκριματίστηκα κι εἶμαι κριματισμένος!

* * *

Ἐδῶ ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἀποπέμπει τόν κριματισμένο, πού τό κρῖμα του εἶχε ἀποκρύψει καί ἀπό τή μάνα του κι ὅταν πλέον, μέ δραματικό τρόπο ἀποκαλύφτηκε τό φριχτό μυστικό του, ὁ κριματισμένος γιός της, ἐξομολογεῖται στή μάνα του... Στήν παραλλαγή τῆς Μακρινῆς - Δωρίδας ὁ κολασμένος ἔχει τήν ἐπίγνωση τῆς πράξης του, πού τόν ἐμποδίζει στόν ἐκκλησιασμό του καί τήν ἐκεῖ κοινωνική συναναστροφή. Ἐδῶ ἡ κόρη εἶναι ξανθή, ἀντί τῆς «μαυρομάτας», γνωρίσματα τῶν γυναικῶν αὐτῶν τῶν δύο περιοχῶν, ἀντίστοιχα.

Ἡ τουρκική λέξη «σεφέρι», σημαίνει ἐκστρατεία, πόλεμο. Ἐχομε ἐπομένως ταύτιση τῆς περιόδου, πού ἔγινε ὁ «κολασμός», καθὼς στούς πολέμους γίνονται ὅλων τῶν εἰδῶν οἱ πράξεις, ἀπό τίς ὑψηλότερες, μέχρι τίς χαμηλότερες... Καί στίς δύο παραλλαγές, τό πολεμικό ἄλογο τοῦ στρατιώτη γίνεται αἰτία τῆς ἀποκάλυψης τῆς πρόσφατα νεκρῆς, ἡ θεά τῆς ὁποίας ὁδηγεῖ τόν ξένο στρατιώτη στήν ἀκόλαστη πράξη του, πού στή Θρακιώτικη παραλλαγή εἶναι πιό περιγραφική. Ὅπωςδῆποτε ὁμως καί ἡ Δωρίδα μας συμμετέχει στήν Πανελλήνια Δημοτική - Λαϊκή - Ψυχή, στίς διαχρονικές, πανελλήνιες, πνευματικές ἐκφάνσεις, στίς δραματικές της ἐκδηλώσεις, τίς στηριζόμενες σέ κοινῆς καταγωγῆς μυθολογικές διηγήσεις καί κοινά ἱστορικά δεδομένα καί ἄρα ἐδῶ ἔχομε ἕναν ἰσχυρό σύνδεσμο μέ τούς ἀνθρώπους τῶν ἄλλων ἐλληνικῶν χωρῶν, ἐμπλουτισμένο μέ τά τοπικά του χαρακτηριστικά στολίδια...

ΤΟ ΑΣΚΗΤΗΡΙΟ ΣΤΟ ΒΑΡΥΔΙ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

Τοῦ Δημ. Σανιδᾶ

Ἦρθε ἡ ἀνοιξη, οἱ τσοπαναραῖοι παράτησαν τὰ χειμαδιά καὶ ἀνέβηκαν στὰ βουνά, στὰ βουνήσια στανοτόπια τῆς Ἀργοστήλιας.

Ἡ πρώτη τους δουλειά ἦτανε ν' ἀναζητήσουν τὸν γερο-ασκητή. Τὸν βρῆκαν ξυλιασμένο, στὰ χέρια του κράταγε προσανάματα γιὰ ν' ἀνάψει φωτιά καὶ ρίζες ἀπὸ ἀμάρανθο καὶ μαῖντανό.

Ἡ λερὴ σκούφια του ἄρχισε νὰ λυώνει, τὰ γένεια του πού πρὶν κρέμονταν σάν ἀφρισμένος καταρράχτης, τώρα ἦσαν κολλημένα πάνω στίς πέτσες τοῦ προσώπου του.

Οἱ μουτζουρωμένοι τοῖχοι τῆς σπηλιᾶς, σημάδια ἀλάθητα γιὰ τὸν πόλεμο πού ἔκανε κατὰ τοῦ ψύχους καὶ τῆς παγωνιάς.

Ἐνα σπληθάρι γεμᾶτο νερό ἀπὸ τοὺς σταλαχτίτες τῆς σπηλιᾶς νὰ πίνει, νὰ βρέχει καὶ νὰ προσφαιγίζει τό λίγο καὶ ξερό παξιμάδι πού τοῦ ἄφησαν οἱ τσοπαναραῖοι τό Φθινόπωρο πού ἔφυγαν.

– Καλὴ ἀντάμωση, Παππούλη.

– Στό καλό, μέ τό καλό νὰ ξανάρθετε, νὰ σᾶς ξαναδῶ...

Τὸν ἀσκητὴ τοῦ φτάνει γιὰ νὰ ζήσει λίγο νεράκι, λίγο ψωμάκι, λίγα χορταράκια, ποτέ δέν παραπονιέται – δὲν διαμαρτύρεται, ἀρκεῖ νὰ τᾶχει καλὰ μέ τὸν ἑαυτό του.

Ἀπὸ τό στέρημά τους οἱ Κολοβατιανοὶ τσοπαναραῖοι τῆς Ἀργοστήλιας τοῦ ἔδιδαν λίγα ἀλεύρια, παξιμάδια καὶ ὄσπρια.

Τρεφότανε μέ μέλι ἀπὸ τ' ἄγρια μελίσσια, μέ λάχανα καὶ ρίζες.

Εἶχε φυτέψει ἀμάρανθο, μαῖντανό καὶ σέληνο στὴ σπηλιά του, ὑπάρχουν ἀκόμα, γιὰ νὰ θυμίζουν σέ μᾶς τοὺς νοσταλγούς ὅτι αὐτός ὁ τόπος εἶναι γεμᾶτος μύθους, θρύλους καὶ ἱστορίες.

Στὰ πόδια του ὁ Κολοκυθιὸς – Κολοκυθιὲς ἔβρισκαν οἱ τσοπαναραῖοι τὴν ἀνοιξη καὶ δέν μποροῦσαν νὰ ἐξηγήσουν τὴν ὑπαρξὴς τους. Ὁ Ἅγιος Ἀσκητὴς τίς φύτευε κι ἂν ὁ καιρὸς τίς εὐνοοῦσε ἔτρωγε τίς κολοκυθοκορφάδες καὶ τὰ φύλλα τους.

Ἡ Ἀργοστήλια γεμάτη μανίτες, καλογεράκια καὶ ἀγριοκορόμηλα.

Φύγανε ὅλοι καί ἔμεινε δραγάτης στόν Παρνασσό - Ἀπομόνωση καί προσευχή - Ζοῦσε μακριά ἀπό τήν ἀνθρώπινη κακία, ἀδικία καί ἁμαρτία - Ζοῦσε ὥρες περισυλλογῆς καί ἀπομόνωσης. Μέρες καί μῆνες σέ ψυχική ἔξαρση καί ἀνάταση, ξέχναγε τήν πείνα, νεράκι εἶχε κρύο, μπούζι ἀπό τό σπληθάρι τῆς σπηλιᾶς, ἀλλά πῶς νά τό πιεῖ; - γι' αὐτό λέγανε οἱ τσοπαναραῖοι τῆς Ἀργοστήλιας «νεράκι ἀπ' τ' ἀσκηταριό / μέ τήν καρδούλα νά σέ πῶ».

Προσευχόταν γιά τήν μεταμέλεια τῶν ἁδικῶν ἀνθρώπων - τῶν ἐκμεταλλευτῶν -, καί παρακάλαγε τό Θεό νά τούς συγχωρήσει τίς ἁμαρτίες τους. Προσευχόταν γιά ὑγεία καί εἰρήνη σέ ὅλο τόν κόσμο. Προσευχόταν οἱ τσοπαναραῖοι τοῦ Παρνασσοῦ νά ξαναγυρίσουν τήν ἀνοιξη μέ περισσότερο βιός καί γεροί.

Ποτέ δέν παραπονέθηκε γιά τίς στερήσεις καί τήν πείνα. Μόνο ἔλεγε «Τίποτε δέν μέ μάρανε, τίποτε δέν σκιάχτηκα, ἔδω στόν ἀπάνω κόσμο, / μόνο τῆς καταβόθρας τή βοή καί τοῦ Μαρτιοῦ τ' ἀπόγειο».

Αὐτός διαφέντευε τά βουνά, τίς κρύες βρύσες, τίς κλεισοῦρες, τούς ἀνεμοσοῦρτες καί τό φκιο. Τ' ἄγρια θηρία πού κοιμόντουσαν δίπλα στή σκῆτη του ἡμέρευαν καί ζεσταινόντουσαν ἀπό τή φλόγα τῆς ψυχῆς του. Τά τσακάλια οὐρλιαζαν καί οἱ λύκοι ἔδειχναν τά κοφτερά τους δόντια. Ἡ ψυχή του γαλήνευε μέ τήν προσευχή. Βροντές καί ἀστραπές πέφτουν δίπλα του, εἶναι κυκλωμένος ἀπό τούς ἐχθρούς τῆς φύσης, μά αὐτός δέν λιγάει. Θερμαίνεται μέ τήν θεϊκή τή ζεστασιά.

Στά πόδια του, στή μασχάλη τοῦ βράχου τό Ἐκκλησάκι τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου καί Ἑλένης, τό ἔκτισε μέ τήν βοήθεια τῶν τσοπαναραίων τοῦ Παρνασσοῦ. Κάθε βράδυ μέ τό σούρουπο κατέβαινε ἀπό τόν ἀπότομο βράχο καί ἀναβε τά καντήλια, ἔψελνε καί προσευχότανε.

Κανένας δέν ξέρεי τί φουρτοῦνες καί τρικυμίες πέρασε στή ζωή του. Κανένας δέν ξέρει τί βάσανα καί πόνοι ὀδήγησαν τά βήματά του σ' αὐτούς τούς θεόρατους καί ἀπροσπέλαστους βράχους καί νά ζήσει μέσα στή μεγάλη σπηλιά τῶν θεῶν, πού βρίσκεται πάνω ἀπό τά σύννεφα.

Ποιός ξέρει πόσα χρόνια ἔψαχνε νά βρεῖ αὐτή τή σκῆτη γιά νά ἡμερέφει, νά γαληνέφει τήν ψυχή του ἀπό τά μπουμπουνιταριά καί τίς ἀστραπές τῆς ζωῆς.

Μᾶς ἄφησε ὅμως τό τοπωνύμιο «Τό Ἀσκηταριό», μέ ἱστορίες καί μύθους ἀπό τά περασμένα.

Μᾶς ἄνοιξε τὰ φτερά τῆς φαντασίας μας γιὰ νά διηγούμεθα στίς ἐπερχόμενες γενιές τήν ὑπαρξή ενός Ἁγίου πού μόνασε σ' αὐτόν τόν ἐρημικό καί κακοτράχαλο βράχο.

Ἡ στοματική παράδοση λέει ὅτι τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καί Ἑλένης στίς 21 Μαΐου συγκεντρώθηκαν ὅλοι οἱ τσοπαναραῖοι τοῦ Παρνασσοῦ ἀπό τήν Κολοβάτα, τῇ Βάριανη, τήν Μαριολάτα, τήν Ἀγόριανη, τήν Ἁγία Μαρίνα, καί κατέβασαν τόν Ἀσκητή νά τούς λειτουργήσει. Ἐκεῖ στήν Ἐκκλησία πού βρίσκεται στά πόδια τῆς Σπηλιᾶς, μετά τή λειτουργία, ἔγινε τό μεγάλο πανηγύρι μέ νταούλια καί βιολιά, μέ ψητά κριάρια καί ἄρνιά, μέ γιαούρτια καί τυριά. Τότε πίεσαν τόν γερο-ασκητή νά φάει ψητό κρέας καί νά πιεῖ ἕνα ποτήρι μπροῦσκο κρασί. Τό θεώρησε μεγάλη ἁμαρτία.

Εὐχήθηκε καί ἔφυγε στενοχωρημένος γιά τήν σκότη του.

Ἐπίσης, λένε, ὅτι τόν ἔθαψαν στό προαύλιο τῆς Ἐκκλησίας. Δέν βρήκαμε κανένα σημάδι. Τό ἐκκλησάκι ἔμεινε ἀλειτούργητο γιά πολλά χρόνια καί γκρεμίστηκε ἀπό τήν μανία τοῦ Βοριᾶ καί τήν ἀνθρώπινη ἀδιαφορία. Τώρα μόνο τά λιθάρια καί τά θεμέλια ὑπάρχουν ὡς λείψανα γιά ν' ἀποδεικνύουν σέ μᾶς τούς ἀδιάφορους καί ἄπιστους τήν ὑπαρξή τῆς Ἐκκλησιολάτας πού βρῖσκανε ψυχική γαλήνη οἱ τσοπαναραῖοι τήν ἄνοιξη καί τό καλοκαίρι.

Πολύ ἀργότερα, ὅπως λένε, μετέφεραν τό Ἐκκλησάκι μεταξὺ Γραβιάς καί Μαργιολάτας στή θέση ΡΕΣΙΝΙΚΟ.

ΤΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ

*Πέπη Σκαρλῆ - Τσαπλαρῆ
Δημοσιογράφος - Συγγραφέας*

Παγκράτιο! Ἕνα ἄθλημα, μιά ἱστορία.

Τό παγκράτιο θεωρεῖται ὁ πατέρας τῶν ἄσιατικῶν πολεμικῶν τεχνῶν κι ἔρχεται ἀπό τά βάθη τῆς ἱστορίας.

Οἱ σπουδαιότεροι ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦταν παγκρατιστές - πού ἐμεῖς τουλάχιστον γνωρίζουμε -, ἦταν ὁ Ἡρακλῆς καί ὁ Θησέας, ὁ ὁποῖος λέγεται ὅτι σκότωσε τόν Μινώταυρο μέ λαβές παγκρατίου.

Πολλοί ἀρχαῖοι συγγραφεῖς κάνουν ἀναφορές γι' αὐτή τήν σπουδαία πολεμική τέχνη ὅπως οἱ Ὀρφικοί, ὁ Πίνδαρος, ὁ Παυσανίας, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ἀριστοτέλης κ.λπ. Κατά τήν ἀρχαιότητα ἦταν ἓνα πολύ σκληρό ἄθλημα τό ὁποῖο εἰσήχθη γιά πρώτη φορά στήν Ὀλυμπιάδα τοῦ 648 π.Χ. Καί ἀπό τότε καθιερώθηκε σέ κάθε Ὀλυμπιάδα.

Πληθώρα ἀναφορῶν στήν ἀρχαία Ἑλληνική γραμματεία κάνει λόγο γιά ἐναέρια πηδήματα κι ἐκτίναξη τῶν ποδιῶν καθῶς καί κραυγές πού ἔβγαζαν οἱ παγκρατιστές κατά τή διάρκεια τοῦ ἀγῶνα γιά νά συγκεντρώνουν τίς δυνάμεις τους.

Ἡ τεχνική τοῦ παγκρατίου τότε ἦταν ἀρκετά διαφορετική ἀπό αὐτή πού ἰσχύει σήμερα. Ἀπό τά λίγα σωζόμενα στοιχεῖα γιά τό ἄθλημα γίνεται στίς μέρες μας μία ἀξιόλογη προσπάθεια γιά τήν ἀναβίωσή του ἀπό κάποιους εἰδικούς.

Σήμερα, τό παγκράτιο περιλαμβάνει λαβές ἀπό τήν πυγμαχία καί τήν πάλη. Στήν ἀρχαιότητα ὅμως ἦταν ξεχωριστό ἄθλημα καί ὁ ἀθλητής πού θά νικοῦσε καί στά τρία ἀθλήματα, παγκράτιο - πυγμαχία - πάλη, θεωροῦνταν παμάχος, αὐτός δηλαδή πού τά καταφέρει παντοῦ.

Ἡ κρυμμένη φιλοσοφία αὐτοῦ τοῦ ἀθλήματος ἐστιαζόταν σέ ἀρετές, ὅπως ἡ τιμιότητα, ὁ σεβασμός καί τό μέτρο. Ὁ Λουκιανός στό ἔργο του «Ἀνάχαρσις» ἀναφέρει ὅτι οἱ παγκρατιστές ἔπρεπε

νά ξεπερνοῦν τόν ἑαυτό τους μέ τό νά νικοῦν τόν πόνο, νά ἀγνοοῦν τίς πληγές τους ἔτσι ὥστε νά ἀνταποκρίνονται στίς δυσκολίες, ὅποιες κι ἂν εἶναι αὐτές.

Πιστεύουμε ἀκράδαντα ὅτι πρόκειται γιά μία πολεμική τέχνη, ἡ ὁποία δέν δημιουργήθηκε τυχαῖα, ὅπως ἄλλωστε καί τίποτε στήν ἀρχαιότητα, ἀλλά βασίστηκε στόν ἁρμονικό κανόνα τῆς πολυτίμης συνεύρεσης τοῦ νοῦ καί τοῦ σώματος μέσα ἀπό μιᾶ διαδικασία ἐγκεφαλικοῦ ἐλέγχου καί ἐσωτερικῆς ὑπέρβασης.

Στίς σκληρές προπονήσεις παγκρατίου, μεταξύ ἄλλων συμπεριλαμβανόταν ὁ «Κώρυκος», ἕνας σάκος ὕψους περίπου 2 μ. γεμάτος ἄμμο βάρους περίπου 500 κιλῶν, ὅπου οἱ ἀθλητές πραγματοποιοῦσαν ἀσκήσεις χτυπημάτων.

Αὐτό ὅμως τό ὁποῖο εἶναι ἄξιο λόγου καί προσοχῆς εἶναι οἱ τεχνικές ἀναπνοῆς πού πραγματοποιοῦσαν οἱ παγκρατιστές γιά τόν πλήρη αὐτοέλεγχο καί τήν αὐτοσυγκέντρωσή τους.

Αὐτές οἱ ἀναπνοές ὀνομάζονταν «Πνεύματος ΚΑΤΑΣΧΕΣΙΣ».

Πῶς εἰσῆχθη ὅμως στήν Ἀσία; Εἶναι πλέον εὐρέως ἀποδεκτό ὅτι τήν ἐποχή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες εἰσήγαγαν τό παγκράτιο στήν Ἀσία. Οἱ Ἀσιατικοί λαοί οἱ ὁποῖοι εἶναι μικρόσωμοι, ἀπέφυγαν τά πιασήματα ἀπό τό λαιμό καί τό σβέρκο καί κράτησαν τά ἐναέρια χτυπήματα, τίς ἐναέριες κλωτσιές, καί ἀρκετές ἄλλες τεχνικές, τίς ὁποῖες καί προσάρμοσαν στόν σωματότυπό τους. Κράτησαν ἐπίσης καί τίς ἀναπνοές καί δημιούργησαν μιᾶ ὁλόκληρη φιλοσοφία αὐτοελέγχου κι ἐσωτερισμού, ἡ ὁποία εἶναι ἄξια θαυμασμοῦ, γιατί βοήθησε τοὺς ἀσιατικούς λαούς νά πορευθοῦν πιό κοντά στόν κεντρικό ἄξονα τῆς βασικῆς ἀρχῆς πού διέπει τόν ἐσωτερικό ἑαυτό τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ ἀγωνιζόμενοι παγκρατιστές εἶχαν τό δικαίωμα κατὰ τή διάρκεια τοῦ ἀγώνα, πούμποροῦσε νά διαρκέσει μέχρι τό βράδυ, νά σηκώσουν τό χέρι τοὺς ψηλά ὡς δείγμα κόπωσης, καί οἱ Ἑλλανοδίκες (οἱ κριτές) νά παύσουν τόν ἀγώνα. Γιατί τό παγκράτιο μπορεῖ νά ἦταν ἕνα σκληρό ἄθλημα, ἀλλά ὁ σκοπός του δέν ἦταν ἡ ἐξόντωση τοῦ ἀντιπάλου μέχρι θανάτου.

Ήταν, θά λέγαμε, ἡ διατήρηση ἑνός πολύ σοβαροῦ στοιχείου τοῦ ἀνθρώπινου ψυχισμοῦ, τοῦ αὐτοελέγχου καί τῆς ἀντοχῆς. Τῆς ταχύτητας καί τοῦ ἐλιγμοῦ. Τῆς δοκιμασίας τοῦ νά ζεῖς ἢ νά πεθαίνεις

γιά τήν τιμή, γιά τήν ἀρετή πού κόπιασες νά γνωρίσεις, νά νοιώσεις καί νά τήν κάνεις τρόπο ζωῆς.

Ἐν συντομίᾳ θά σᾶς ἀναφέρω τό παράδειγμα τοῦ παγκρατιστῆ Ἀρραχίωνος, ὁ ὁποῖος ψυχοραγοῦσε στόν ἀγώνα, ὅταν ἄκουσε τή φωνή τοῦ γυμναστῆ του Ἐρυξία πού τοῦ ἔλεγε: «Καλή ἐπιτάφιος τιμή εἶναι νά μὴν παύσεις τόν ἀγώνα στήν Ὀλυμπία». Κι ἔτσι ὁ Ἀρραχίων προτίμησε νά πεθάνει.

Στόν σύγχρονο κόσμο βεβαίως, ἱστορίες σάν τοῦ Ἀρραχίωνα ἀκούγονται μέ συμπάθεια μέν ἀλλά μέ κριτική διάθεση σαρκασμοῦ καί λύπης δέ.

– Μά εἶναι δυνατόν νά προτιμάει κάποιος τόν θάνατο στήν Ὀλυμπία ἀπό τήν ἀγαπημένη του ζωή; ἀναρωτιόμαστε οἱ σύγχρονοι θνητοί.

Τί εἶδους σχέση εἶχαν ἀναπτύξει αὐτοί οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι μέ τήν πολιτεία τους πού ἀκόμη καί σέ περίοδο εἰρήνης ἦταν ἔτοιμοι νά πεθάνουν γιά μιὰ ἀρετή;

Μία ἀπό τίς πιθανές λύσεις πού θά μπορούσαμε νά δώσουμε στόν προβληματισμό μας, εἶναι ἡ ἐτυμολογική ἐξήγηση τοῦ Παγκρατίου = Πᾶν καί Κράτος = αὐτός πού ἐξουσιάζει τά πάντα. Γι' αὐτό τό λόγο ἓνα ἀπό τά πολλά προσωνύμια τοῦ Δία ἦταν... Ζεὺς παγκρατής.

Εἶναι πλέον κοινὴ πεποίθηση ὅτι ἓνας ἄνθρωπος, ἂν καταφέρει νά ξεπεράσει τό φόβο τοῦ θανάτου ἐνῶ βρίσκεται ἀκόμη στή ζωή, τότε μπορεῖ πραγματικά νά ἐξουσιάζει τόν ἑαυτό του.

Κι ὅταν ὁ ἀτίθασος ἐσωτερικός ἑαυτός ἔχει δαμαστεῖ κι ἔχει συμφιλιωθεῖ μέ τό ἴδιο τό σῶμα πού τόν φιλοξενεῖ, τότε μπορούμε νά κατανοήσουμε ἀπόλυτα τό παράδειγμα τοῦ Ἀρραχίωνα.

Ὅπως μπορούμε νά κατανοήσουμε καί τήν ἀμφίδρομη σχέση πού εἶχε ἀναπτυχθεῖ μεταξύ τῶν ἀρχαίων πολιτῶν καί τῆς πατρίδας τους.

Γιατί οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐβλεπαν τήν πατρίδα ὡς ἠθική προέκταση τοῦ ἑαυτοῦ τους.

Και ἡ πατρίδα ὅμως, ἀπό τή στιγμή πού ἀπαρτιζόταν ἀπό πεπαιδευμένους πολίτες, ἀπό πολίτες πού εἶχαν τήν καθημερινή ἀγωγή τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοεξέτασης, στεκόταν δυνατὴ καί ἄτρωτη.

Σήμερα ὅμως; Γιατί κάποιος θά ἔδινε τό αἷμα του γιά τήν πατρίδα;

Γιὰ ποιά πατρίδα μιλάμε; Μήπως πρόκειται γιὰ μιὰ ἔννοια ἢ ὁποία ἔχει ἐγκλωβιστεῖ μέσα στά προσωπικά συμφέροντα;

Μήπως οἱ πολῖτες κινοῦνται στήν ὄχθη τοῦ ἐγὼ ἀγνοώντας τό ἐμεῖς καί τό ὅλοι;

Γυρίστε τό βλέμμα σας στή σύγχρονη κοινωνία!!

Τά παιδιά μας ἔρμαια στήν ἐγκληματικότητα, τήν πορνεία, τήν ἀνεργία, τήν ἀπάτη· στάσεις ζωῆς οἱ ὁποῖες δυστυχῶς προβάλλονται ὡς οἱ μόνες λύσεις ἐπιβίωσης.

Οἱ παιδικές συμμορίες αὐξάνονται ραγδαῖα στίς φτωχογειτονιές τῶν μεγαλουπόλεων.

Στίς τουαλέτες τῶν σχολείων βιάζονται παιδιά ἀπό συμμαθητές τους.

Μετά τόν ἄδικο χαμό τοῦ μικροῦ Ἀλεξ στή Βέροια, εὐαισθητοποιήθηκε τό ἐπίσημο κράτος καί μέ μιὰ συγκλονιστική διαφήμιση, πού λέει ὅτι ἡ παιδική ἐγκληματικότητα εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀνευθυνότητας καί τῆς ἀδιαφορίας τῶν μεγάλων, χτύπησε ἴσως τόν βαρύτερο κώδωνα τῆς κοινωνίας μας.

Διότι εἶναι κοινή πλέον πεποίθηση ὅτι ἂν τά νειάτα νοσοῦν ἀπό τήν παιδική ηλικία, τότε εἶναι προδιαγεγραμμένο ὅτι οἱ γενιές πού ἔρχονται θά μεταλλαχθοῦν σέ τέρατα.

Ζοῦμε σέ μιὰ ἐποχή ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀλλάξει, γιὰτί ἡ εἰκόνα ἔχει ἀντικαταστήσει τό 83% τῶν αἰσθήσεων, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀσφυκτιοῦν τά ἐγκεφαλικά κύτταρα ἀπό μοναξιά καί νά ἀναζητοῦν διέξοδο στήν ἄλογη, στήν ξέφρενη χρήση τῆς τεχνολογίας.

Τά ηλεκτρονικά Μέσα, σέ συνδυασμό μέ τήν ψυχική καί κοινωνική μας μιζέρια, ἀποξενώνουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν ἴδιο του τόν ἑαυτό ἀλλά καί ἀπό τό περιβάλλον του.

Ραγδαῖα εἶναι ἡ αὐξηση τῶν ἀνήλικων χρηστῶν ηλεκτρονικῶν παιγνιδιῶν μέ θέμα τή βία. Ἑκατομμύρια οἱ ἀνήλικοι χρήστες σέ ὁλόκληρο τόν κόσμο σύμφωνα μέ τίς δημοσιεύσεις στόν Τύπο.

Παιδιά ἀπομονωμένα πού σπαταλοῦν ἀτέλειωτες ὥρες μπροστά στούς ηλεκτρονικούς ὑπολογιστές ὄχι γιὰ συλλογή δεδομένων πρὸς τό πνευματικό τοτς ὄφελος, ἀλλά γιὰ συμμετοχή σέ ρόζ παιχνίδια καί σέ τζόγο.

Καί σᾶς μιλάω γιὰ τά παιδιά. Τά παιδιά μας!!

Παιδιά, πού τούς στερήθηκε ἡ γλῶσσα καί ἡ ἱστορία τῆς πατρίδας μας μέσα ἀπό τό σχολεῖο.

Παιδιά, πού μπερδεύουν τήν 25η Μαρτίου μέ τήν μάχη τοῦ Μα-

ραθῶνα καί τήν 28η Οκτωβρίου μέ τόν Πελοποννησιακό πόλεμο.

Παιδιά, πού φοβοῦνται τήν πεταλούδα, τό μυρμήγκι, τήν ἀκρίδα, γιατί τά στοίβαξαν μέσα στά κουτιά τῶν πολυκατοικιῶν καί τά ἀπομόνωσαν ἀπό τή μάνα γῆ πού τά γέννησε.

Ἐφηβοι, πού ντρέπονται γιά τήν καταγωγή τους, ἐπειδή ποτέ δέν γνώρισαν τήν ιστορία τους, ἤ μέ τόν τρόπο πού τή γνώρισαν μέσα ἀπό τήν ἐπίσημη ἐκπαίδευση, ἀνέπτυξαν μία ἀπέχθεια ἡ ὁποία καταλήγει στόν ἀφελληνισμό.

Κι ἔτσι σιγά - σιγά, ἐκμαυλίζεται ἡ νεολαία, ἐκπορνεύεται τό ἦθος καί ἀπλώνεται παντοῦ ἡ ἀπέραντη μοναξιά, μιά μοναξιά πού σάν τοξικό δηλητήριο ἐξαπλώνεται ραγδαῖα καί ἀποτελεῖ τό φίμωτρο τῶν ἰδανικῶν, τό δῆμιό τῆς προόδου, τήν τροχοπέδη τῆς πνευματικῆς καί ψυχοκοινωνικῆς ἀνάπτυξης τοῦ ατόμου.

Ἡ ραγδαία αὔξηση τῶν ναρκωτικῶν σύμφωνα μέ ἐπίσημα στοιχεῖα ἀπό τόν OKANA, ὀφείλεται κυρίως στίς διαταραγμένες διαπροσωπικές σχέσεις καί τή μοναξιά τῶν μελῶν μιᾶς οἰκογένειας... χτυπάει δέ ἀδιακρίτως τήν πόρτα τῶν ἀνυποψίαστων οἰκογενειῶν κυρίως μέσων καί εὐπορων οἰκογενειῶν μέ μορφωτικό ἐπίπεδο πολύ πάνω τοῦ μέσου ὁρου... σᾶς μιλάω γιά κατόχους προπτυχιακῶν καί μεταπτυχιακῶν σπουδῶν.

Ἕνταρχει σωτηρία; Μπορεῖ αὐτός ὁ τόπος νά ἀναστήσει τή χαμένη του αἴγλη καί νά μεταγγίσει τό φῶς τῆς γνώσης καί τοῦ πολιτισμοῦ στήν ἀνθρωπότητα;

Μποροῦν τά παιδιά μας νά ἀτενίσουν τό μέλλον κατάματα χωρίς νά τά τυφλώνει τό ἄγχος, ὁ φόβος, ἡ ἀδιαφορία;

Πιστεύω ἀκράδαντα ὅτι ὁ ἀθλητισμός γενικότερα, καί τό παγκράτιο εἰδικότερα, μποροῦν νά ἀποτελέσουν τήν ἄμυνα, τήν ἀντίσταση ἀπέναντι στίς χεῖμαιρες οἱ ὁποῖες ἐλοχεύουν νά κατασπαράξουν τή νεολαία μας, μέ τό νά ἐνδυναμώνουν τό ἄτομο τόσο στό σῶμα ὅσο καί στήν ψυχή καί νά τοῦ διδάσκουν τίς ἀρετές πού κάθε ἄνθρωπος χρειάζεται προκειμένου νά πορευθεῖ σέ αὐτό πού οἱ ἀρχαῖοι μας ὀνόμαζαν εὐδαιμονία.

Τό παγκράτιο, κυρίες καί κύριοι, εἶναι τεράστια ὑπόθεση. Παράγει φρόνημα, μιά ἐσωτερική τροφή πού οἱ νέοι μας τουλάχιστον ἔχουν ἀνάγκη στήν ἀποστεωμένη ἀπό ἰδανικά ἐποχή μας.

Πολλοί ἄνθρωποι ταυτίζονται μέ τήν ἐπιθετικότητα καί τήν κακοποίηση ἄλλων ἀνυποψίαστων ἀνθρώπων.

Πολλοί γονεῖς φοβοῦνται ὅτι τὰ παιδιά τους θά γίνουν κάτοχοι μιᾶς παρεκκλίνουσας συμπεριφορᾶς καί θά καταλήξουν σέ κάποιο ἀναμορφωτήριο. Ἄλλοι πάλι θεωροῦν ὅτι εἶναι ἄχρηστο ἐφόδιο γιά τή ζωή ἑνός παιδιοῦ, δεδομένου ὅτι ζοῦμε στήν ἐποχή τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας κι ἔτσι ἡ μάχη πού δίδεται σέ παγκόσμιο ἐπίπεδο εἶναι μέ τό μυαλό κι ὄχι μέ τό σῶμα.

Κι ὅμως, ἀγαπητοί φίλοι!!

Τό παγκράτιο εἶναι ἓνα ἄθλημα ἐλληνικό, τό ὁποῖο βοηθάει τὰ παιδιά νά ἰσορροπήσουν τήν ψυχή μέ τό μυαλό τους.

Τό παγκράτιο ἐκτονώνει τήν ἐπιθετικότητά τους διοχετεύοντας τήν πραγματική τους δύναμη σέ πολύτιμες πληροφορίες μύησης. Μιᾶς μύησης πού ἔχει νά κάνει μέ τόν ἔλεγχο τοῦ νοῦ καί τοῦ σώματος.

Τούς χαλιναγωγεῖ γιατί τούς μαθαίνει τόν αὐτοέλεγχο, τήν αὐτοκυριαρχία, τούς φέρνει κοντά μέ τόν πόνο γιά νά τόν γνωρίσουν καί νά τόν νικήσουν, τούς δίδει στόχους καί βασικές ἀρχές ὅπως τό «Εὖ ἀγωνίζεσθε», τό «Πᾶν μέτρον Ἄριστον» καί τό «Γνῶθι Σαυτόν».

Στόχος νά ξεπεράσουν τόν ἑαυτό τους. Στόχο νά ξεπεράσουν τή γρηγοράδα τοῦ ἀντιπάλου, νά προστατεύσουν τόν ἑαυτό τους γιατί διδάσκονται τή μοναδικότητά τους.

Κάθε ἄνθρωπος εἶναι μοναδικός καί κάθε ἄνθρωπος ἔχει μέρος εὐθύνης στήν κοινωνία. Ἀφοῦ λοιπόν δέν ζοῦμε σέ κοινωνία ἀγγέλων, τότε τὰ παιδιά καί οἱ ἔφηβοι ὀφείλουν νά γνωρίζουν πῶς θά αὐτοπροστατεύονται. Ἀγόρια καί κορίτσια. Εἰρετέ πόσα περιστατικά σάν τοῦ μικροῦ Ἄλεξ στή Βέροια θά ἀποφεύγονταν ἂν τὰ παιδιά ἤξεραν νά αὐτοπροστατευτοῦν;

Ἔχετε ἀναλογιστεῖ, λοιπόν, πόσο μειωμένη θά ἦταν ἡ παιδική ἐγκληματικότητα ἂν ὅλα τὰ παιδιά τῆς χώρας μας λάμβαναν ἀθλητική παιδεία καί δὴ αὐτῇ τῶν πολεμικῶν τεχνῶν;

Ἔχετε ἀναρωτηθεῖ ποτέ πόσο σπουδαῖο εἶναι νά μή φοβᾶσαι;

Πόσοι ἐνήλικες δέν κάναμε πίσω σέ σοβαρές ἀποφάσεις ἀπό φόβο μήπως καί δέν τὰ καταφέρουμε;

Ἐ, λοιπόν, ὁ ἀθλητισμός γενικότερα, ἀλλά καί τό παγκράτιο εἰδικότερα, διαπλάθει τό χαρακτῆρα ἑνός παιδιοῦ μέσα ἀπό ἓνα

σύμπλεγμα ἀρετῶν πού ὁ κάθε ἄνθρωπος ὀφείλει νά διαθέτει προκειμένου νά ξεχωρίσει ἀπό τά τετράποδα ὄντα, μά πάνω ἀπ' ὅλα μαθαίνει νά ἐλέγχει τά κατώτερα συναισθήματα ὅπως τό φόβο, τήν κούραση, τήν πείνα.

Κι ἔχω τήν πεποίθηση ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνο ὅταν ἔχει ὑπερβεῖ τόν ἑαυτό του μπορεῖ νά ἀναγνωρίσει τό δίκαιο ἀπό τό ἄδικο, τό λογικό ἀπό τό παράλογο, τό σάπιο ἀπό τό ὑγιές, καί μόνο τότε μπορεῖ νά ἀντισταθεῖ.

Ὅταν τό νεαρό ἄτομο γνωρίζει τόν τρόπο νά προστατεύει τόν ἑαυτό του μέσα ἀπό μία κοπιαστική διαδικασία, τότε τά ἀποτελέσματα μεγαλώνοντας εἶναι θεαματικά.

Καί στό παγκράτιο, οἱ κλιμακώσεις ἀπό τίς ὁποῖες φιλτράρεται ἡ νεαρή ψυχή, εἶναι ἡ γνωριμία μέ τό φόβο, ἡ συμφιλίωση μέ αὐτόν, καί τέλος ἡ νίκη τοῦ φόβου μέ τήν πολύτιμη βοήθεια τοῦ αὐτοσεβασμοῦ καί τῆς αὐτοκυριαρχίας.

Γιατί μέ ἀφετηρία αὐτές τίς ἀρετές, ἡ μονάδα εἶναι ἔτοιμη νά συμβάλλει στή δημιουργία ἑνός ὑγιοῦς συνόλου. Ἐνός συνόλου ἔτοιμου νά δεχθεῖ τίς ἀρχές τῆς ἰσονομίας, τῆς ἰσοπολιτείας καί τῆς δημοκρατίας.

Ἐνα μεγάλο εὐχαριστῶ, λοιπόν, ἀπό βάθος καρδιάς στόν κ. Ξενοφῶντα Ἀθανασίου, τό δάσκαλο παγκρατίου στό νομό μας, ὁ ὁποῖος ἐδῶ καί 11 χρόνια ἀκούμπησε τήν ψυχή του στό δύσκολο δρόμο τῆς ἀναβίωσης καί διατήρησης ἑνός ἀπό τά πλέον σημαντικά ἀθλήματα τῆς ἐλληνικῆς μας κληρονομιάς.

Καί πιά πολύ τόν εὐχαριστῶ, γιατί ἐνισχύει τό γονικό ρόλο μέσα ἀπό τήν ἀτέρμονη προσπάθειά του γι' αὐτό πού οἱ πρόγονοί μας ὀνόμαζαν εὐδαιμονία.

Ἐχω τήν πεποίθηση ὅτι ὁ ἀθλητισμός ἰσορροπεῖ τήν ψυχή μέ τό νοῦ. Τό παγκράτιο, κρατάει σταθερή αὐτή τήν ἰσορροπία καί τή στρέφει ὑπό μορφή ἀμυντικοῦ ὅπλου στήν φιδόμορφη καί ἀναισχυνη ἐποχή μας.

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Τοῦ Σ. Ντόμαλη

Οἱ κότες κακαρίζουν μέ φρενίτιδα καί ὁ κόκκορας ἀλόφρων πεταρίζει, ἔχουν γεννήσει αὐγό καί οἱ δέκα κότες μαζί, δέκα κότες καί ὁ κόκκορας ἔντεκα, κάνουν τέτοιο κακάρισμα ἐνθουσιασμένο, πού ὅλος ὁ μπαχτσές ἀνατριχιάζει, ἀρχίζει καί ὁ σκύλος νά γαυγίζει, νά βέβαια, κάθε μέρα γεννοῦν οἱ κότες μά σήμερα γέννησαν δέκα κότες μαζί, καί ὁ σκύλος εἶναι κατάπληκτος μέ τὰ θριαμβευτικά κακαρίσματα, μερικοὶ διαβάτες, πού δέν μποροῦν νά ξεχωρίσουν τὰ εὐτυχισμένα κακαρίσματα ἀπό τὰ τρομαγμένα, νομίζουν πώς στό κοτέτσι μπῆκε ἀλεπού ἢ κλέφτες, μά εἶναι τέτοια ὥρα, δέκα πρωῒ, πού οὔτε οἱ ἀλεποῦδες, οὔτε οἱ κλέφτες τολμοῦν νά μποῦν σέ κοτέτσι, καί τὰ κακαρίσματα συνεχίζονται, ἐνῶ ὁ κόκκορας εἶναι τόσο ἀναστατωμένος ἀπό τή χαρά του πού λές καί εἶναι ἔτοιμος νά πετάξει, καί νά ἡ γιαγιά, πού μπαίνει μέσα στό κοτέτσι καί παίρνει ἀράδα δέκα αὐγά, καί πηγαίνει στήν κουζίνα, ὅπου φκιάνει μιά ὀμελέτα τόσο νόστιμη, πού τὰ παιδιά νομίζουν πώς εἶναι χαβιάρι ἢ ὀμελέτα αὐτή, αὐγά ἀπό ἄγνωστα πλάσματα θαυματοουργά, καί ὄχι ἀπό κότες κοινές, πού τσιμποῦν καί σκαλίζουν τὰ χῶματα καί φκιάνουν γοῦρνες καί ἀπλώνουν τὰ φτερά τους καί κάθονται μέσα.

Τώρα ἡ γιαγιά κοιτάει ἀπ' τήν κουζίνα ἔξω, ὅπου ὁ κόκκορας καθῶς σταμάτησε τό κακάρισμα, τώρα τρέχει πίσω ἀπό μιά κότα καί μέ μιά ἐπιδέξια κίνηση τήν πηδᾷ, τώρα βλέπει ὅλες τίς κότες κακαρίζοντας μελαγχολικά πιανίσσιμα, νά τσιμποῦν τὰ χῶματα, τώρα ἡ ἡρεμία στό κοτέτσι εἶναι μιά πραγματικότητα φανερή, μετά τή μεγάλη προσφορά, πού σκέφτεται ἡ γιαγιά, πώς εἶναι εὐτυχία νά ἔχεις τόσο καλές κότες.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ

Τοῦ Ἀριστείδη Χρ. Πετρόπουλου (Σκαρμισσιώτη)

Οἱ Ἕλληνες, ριζωμένοι σέ τοῦτο τόν πέτρινο κάβο πού ἔχει γιά κληρονομιά του, τόν ἥλιο καί τή θάλασσα. Αἰῶνες τώρα μιλοῦν καί γράφουν τή δική τους γλῶσσα.

Μιά γλῶσσα, πού τό ἀνθρώπινο πνεῦμα, ἀποτύπωσε μέ τή γραφή του ὅ,τι καλύτερο, ὅ,τι εὐγενέστερο, ὅ,τι ὑψηλότερο ἔχει ὡς τώρα ἀποδείξει.

Ἄμεσα μπαίνει γιά μιὰ φορά ἀκόμη στόν Ἐθνικό βίο τό γλωσσικό μας πρόβλημα. Ἡ ἀκρίβεια τῆς σκέψεως καί ἡ ἀκρίβεια τῆς ἐκφράσεως εἶναι дуό πράγματα ἀλληλένδετα. Μέ ἀπλᾶ λόγια, ὅπως σκέπτεται κανεῖς, ἔτσι καί ἐκφράζεται. Γλῶσσα, λοιπόν, καί σκέψη συμβαδίζουν. Ὁ λόγος σέ κάθε γλῶσσα εἶναι ἡ ἔννοια πολυκύμαντη, ἀλλά οἱ κύριες σημασίες της εἶναι ἡ ὁμιλία καί ἡ σκέψη. Ὁμιλία καί στοχασμός εἶναι ξεχωριστά δεμένοι. Ὁ πλουτισμός τοῦ λεξιλογίου παρέχει τή δυνατότητα γιά νέες καί πιό πολύπλοκες συνδέσεις, δηλαδή ἐξελιγμένες ἐκφράσεις λόγου.

Ὁ πνευματικός μόχθος τοῦ ἀνθρώπου γιά βαθύτερη κατανόηση καί ἐρμηνεία τῆς πραγματικότητας ἀποκρυσταλλώνεται ἐξελικτικά σέ κάποιες νέες ἐκφράσεις. Ἰδέες πού δέν μπόρεσαν ἢ δέν μποροῦν νά διατυπωθοῦν, δέν εἶναι ἀπλῶς θολές ἢ ἀβέβαιες, ἀλλά ἀνύπαρκτες. Ὅσο πιό πολύ βαθαίνει ἡ σκέψη, γίνονται λεπτότερα τά αἰσθήματα καί εὐγενέστερες οἱ συγκινήσεις, τόσο περισσότερο καλλιεργεῖται καί τελειοποιεῖται ἡ ἀνθρώπινη συνεννόηση. Ἡ γλῶσσα δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἕναν κώδικα ἐπικοινωνίας καί συνεννόησης, ἀλλά εἶναι ἕνα πεδίο δημιουργίας, γόνιμο ἔδαφος, στό ὁποῖο μπορεῖ νά βλαστήσει τόσο ἡ Τέχνη (λογοτεχνία), ὅσο καί ὁ προσωπικός τρόπος ἐκφρασης τοῦ κάθε ἀνθρώπου.

Ἡ γλῶσσα εἶναι ζωή, καί ὅσο ἡ ζωή κυλᾷ καί μεταβάλλεται, παρσύρει καί τή γλῶσσα στούς ρυθμούς της. Ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νά προοδεύει πνευματικά καί ἠθικά ἀπό τή στιγμή πού ἐκμεταλλεύτηκε τό χάρισμα τοῦ λόγου καί τῆς λογικῆς, ἀπό τή στιγμή πού μπόρεσε νά ἐκφράσει καί νά διεκδικήσει μέ τρόπο δυναμικό τήν πνευματική βελτίωσή του.

Ἡ γλῶσσα ἀντικατοπτρίζει τόν πολιτισμό ενός λαοῦ καί δείχνει μέσα ἀπ' τό εἶδος καί τή μορφή τῶν ἐκφραστικῶν στοιχείων, τήν εὐαισθησία, τήν πνευματικότητα, τήν ἐκφραστική ἐνέργεια καί τή δυνατότητα τῆς ἀνθρώπινης δημιουργίας.

Ἔτσι πρέπει νά βλέπουμε τή γλῶσσα μας καί νά μή χωρίζουμε σέ σινικά τείχη τοῦ ρυθμοῦ της. Ἄς θυμηθοῦμε τόν λόγο τοῦ ἀειμνήστου καθηγητῆ Ἰωάννη Θεοδωρακόπουλου: «Ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων, ἀπ' τήν ἐποχή τοῦ Ὀμήρου, εἶναι μία καί ἀδιαίρετη. Καί εἶναι μεγάλο λάθος νά φανταζόμαστε ἐπάνω στό θέμα αὐτό πού εἶναι ἡ μεγάλη μας κιβωτός, ἡ μεγάλη μας ἰδέα. Ἐχουμε παραμελήσει τήν καλλιέργεια τῆς Ἑλληνικῆς γλῶσσας τά τελευταῖα χρόνια, ἀπό ἐμπάθειες, ἀπό δογματισμούς καί φανατισμούς, πού εἶναι ἀπαράδεκτοι γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν μεγάλων γλωσσικῶν καί προβλημάτων...».

Θά πρέπει, λοιπόν, νά σταματήσει ὁ γλωσσικός κατήφορος. Τό σφάγιασμα τῆς γλῶσσα μας.

Τό χτύπημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ στήν καρδιά του, στή γλῶσσα. Διότι, ὡς λαός, ἐπιβιώνουμε τή γλῶσσα μας! Καί θά ἔπρεπε νά ὑπογραμμισθεῖ, ὅτι οἱ Ἑλληνικές λέξεις εἶναι τά ἀθάνατα δημιουργήματα τοῦ ἀθάνατου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος. Εἶναι τό σέμνωμα τῆς ἐπιστήμης καί τῆς φιλοσοφίας. Εἶναι τό καύχημα τῆς ἱστορίας καί τοῦ πολιτισμοῦ. Τό στόλισμα τοῦ μύθου. Τό ἀγλίσμα τῆς ποιήσης. Οἱ παράγοντες καί φορεῖς πού μποροῦν καί πρέπει νά βοηθήσουν στήν ἀνάπτυξη τῆς γλῶσσας, εἶναι ἀναμφισβήτητα ὅλη ἡ πνευματική ἡγεσία τοῦ τόπου σέ συνεργασία μέ τά πνευματικά ἱδρύματα. Συγκεκριμένα, ἡ καλλιέργεια περισσότερο τῶν γλωσσικῶν μαθημάτων θά βοηθήσει σημαντικά τά μαθητικά καί σπουδαστικά νειάτα νά διακρίνουν τίς ἐκφραστικές τους δυνατότητες, διευρύνοντας παράλληλα καί τό ὀπτικό θέασός της.

Εἶναι λοιπόν ἀπόλυτη ἀνάγκη μιά ἐπιστροφή στήν ἀληθινή γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων, Ποιά εἶναι ὅμως ἡ «ἀληθινή» γλῶσσα σήμερα μέ τόση σύγχυση πού παρατηρεῖται στούς δρόμους καί στούς διαδρόμους τοῦ Ἑθνικοῦ βίου καί τῶν κάθε εἶδος κρατικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἀναμφισβήτητα εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς καλῆς λογοτεχνίας. Ὁ ἐκλεκτός ἐκεῖνος πολιτισμός θησαυρίζεται στά δόκιμα βιβλία καί περιοδικά σ' ὁλόκληρη τή χώρα μας.

Ὁ Πολιτισμός αὐτός σέ ἐκφραστικές ἐπιλογές πρέπει νά γίνει κτῆμα τοῦ λαοῦ καί ἰδιαίτερα τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος. Καί τοῦτο πρέπει νά ἀρχίσει χωρίς ἀμφιβολία ἀπό τήν πατρίδα μας, τήν Ἑλλάδα μέ τήν Ἑλληνική γλῶσσα.

Ἡ πάνδημος χυδαιότης ἀπειλεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν

Τοῦ Γεωργίου Σ. Κοκκόρη

Εἶναι γνωστόν πὼς τὰ Μ.Μ.Ε. ἐπιδροῦν ἐπὶ τῆς ψυχοπνευματικῆς ὑγείας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀναλόγως τῆς χρήσεως καθίστανται πολλαπλῶς ὠφέλιμα, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπιβλαβῇ. Ἀποτελοῦν δέ καὶ τό μέσον ὁμαδικῆς ὑποβολῆς.

Αἰσchrά ὅμως ἄτομα, ὑπακούοντας εἰς τὰ κελεύσματα πού περιέχει ἡ περίφημος δήλωσις τοῦ 1972 τοῦ ἀνθέλληγος Κίσιγκερ, τό περιεχόμενο τῆς ὁποίας ἀναφέρεται εἰς τὴν ἰσοπέδωσιν, τὴν διάλυσιν τῆς οἰκογενείας, τῆς θρησκείας, τῆς γλώσσης, τοῦ πολιτισμοῦ.

Προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, ὁρισμένα Μ.Μ.Ε. ἔχουν μετατρέψει σέ χῶρον ἀποθηκεύσεως ρυπολάσσης, ἵνα πληγῇ ἡ πνευματικὴ τελειότης τῶν προγόνων σου, τό αἰώνιον, τό πρότυπον, ἡ πηγὴ, ἡ ἀρχή, ἡ γέννησις τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ.

Νὰ ἐξοντωθῇ, νὰ ἀφανισθῇ ἐκεῖνο τό γένος τό ὁποῖον ἔχει καταστήσῃ τό ὄνομα τῶν Ἑλλήνων νὰ φαίνεται ὅτι εἶναι ὄνομα, ὄχι πλεόν τοῦ γένους ἀλλὰ τῆς διανοίας κατὰ τόν Ἰσοκράτη.

Προσπαθεῖς νὰ ἐπαναφέρεις Ἑλληνα εἰς τὴν μνήμη σου καὶ τὴν γνώμη τοῦ Ραΐναχ, ἡ ὁποία ταυτίζεται μέ τὴν προαναφερθεῖσαν ἀντίληψιν «Ὁς φιλεῖ σοφίην Ἑλλάδος ἐστί», δηλαδή ὁποῖος εἶναι φίλος τῆς σοφίας εἶναι φίλος καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Τό ὅτι εἶναι τό ὄνομα τοῦ Ἑλλήνος ὄχι ὄνομα τοῦ γένους ἀλλὰ τῆς διανοίας, τό ὁμολογεῖ καὶ ὁ Γάλλος φιλόσοφος Ρενάν («Προσευχὴ ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν», τό 1865). Μεταφέρεται ἀπόσπασμά της.

«...Τό ταξίδι αὐτό ἦτο ἡ ἀφετηρία μιᾶς νέας ἠθικῆς μεταμορφώσεως. Ἡ ἐντύπωσις πού μοῦ ἔκανε εἶναι ἡ πιό δυνατὴ, ἀπὸ ὅσας ἔχω αἰσθανθῇ ἕως τώρα. Εἶναι ὁ τόπος ὅπου ὑπάρχει ἡ τελειότης. Δέν εἶναι δύο. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος μοῦ ἐφάνη βάρβαρος. Εἶναι πραγματικὰ ἕνας λαός ἀπὸ ἀριστοκρατίας, μία κοινωνία συνθεμένη

όλόκληρος από σοφούς. Ὅ,τι εἶχα γνωρίσει ἕως τότε μοῦ ἐφάνησαν ἀδέξια. Αὐτό πού καταπλήσσει πραγματικά εἶναι τό ὡραῖον ἐδῶ δέν εἶναι παρά ἡ ἀπόλυτη ἀρετή καί ἰδιαίτερα ὁ σεβασμός πρὸς τό θεῖον.

Αἱ ὥραι πού ἐπέρασα ἐπάνω εἰς τήν Ἀκρόπολιν ἦταν ὥραι προσευχῆς.

Γεννήθηκα ἀπό βαρβάρους γονεῖς.

Προτιμῶ νά εἶμαι ὁ τελευταῖος εἰς τήν Ἑλλάδα, παρά ὁ πρῶτος ὅπουδῆποτε ἄλλου. Θά μάθω τήν Ἑλληνικήν γλῶσσαν. Θά ξεμάθω ὅλα τά ἄλλα. Δέν ἀγαπῶ κανένα ἄλλο τόπον παρά μόνον αὐτόν. Προσπαθεῖς νά προσεγγίσῃς τήν ἀντίληψιν τοῦ φιλοσόφου Γάλλου Ἐγγερ “οἱ πολιτισμένοι λαοί εἶναι ἀπόγονοι ἠθικοῖ τῶν ὑπερήφανων καί μεγαλοφυῶν Ἑλλήνων”. Νά ὑπακούσης εἰς τήν προτροπήν τοῦ Ὁμήρου πρὸς συνεχῇ βελτίωσιν καί ὑπεροχὴν μέ τό “Αἰέν ἀριστεύειν καί ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων”. Δηλαδή πάντοτε νά ἀριστεύῃς καί νά διακρίνεσαι ἀπό τούς ἄλλους».

* * *

Ἐπίσης μεταφέρεται ἀπόσπασμα ἀπό ὁμιλία τοῦ 1972 εἰς τήν Ἑλληνικήν Λέσχην, τοῦ Φιλανδοῦ διπλωμάτου Yrg Von Grongen, «Μερικαί σκέψεις διά τήν εὐθύνην τῆς Ἑλληνικῆς Νεολαίας»:

«Ἡ Ἑλληνική Νεολαία δέν ἔχει προσβληθῇ ἀπό τὰς ἀσθενείας τῆς Δύσεως. Ἐρχομαι ἀπό περιοδεῖαν τῶν περισσοτέρων πρωτευουσῶν τῆς Εὐρώπης. Τό κατάντημα τῆς νεολαίας τῆς Εὐρώπης εἶναι ἀπελπιστικόν. Ὁ κόσμος περιμένει πολλά ἀπό ἐσᾶς. Θυμηθεῖτε τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων σας καί προχωρεῖσθε εἰς τήν ὑψηλὴν σας ἀποστολήν. Δύνασθε νά τό ἐπιτύχετε, διότι πάνω ἀπό ὅλα ἔχετε Παρθενώνας καί τήν ἀθάνατην πνευματικὴν κληρονομίαν».

Τί σκέψεις θά κάμνῃ σήμερον ὁ προαναφερθεὶς διπλωμάτης; Μήπως προσεύχεται νά μείνουν μερικά ἐρεῖπια διά νά ἔλθῃ νά κλαύσῃ καί νά ἐκφωνήσῃ τόν ἐπικήδειον;

Γίνε λοιπόν μέτοχος τοῦ πνευματικοῦ κληροδοτήματός σου, διότι ἦτο τό χθές, εἶναι τό σήμερον, θά εἶναι καί εἰς τό διηνεκές. Ἔτσι θά νοιώσεις καί ἐσύ ὅπως καί ὁ Σολωμός.

«Κλεῖσε μέσα εἰς τήν ψυχὴν σου τήν Ἑλλάδα καί θά νοιώσῃς κάθε εἶδους μεγαλεῖον». Νά ἀνατρέψῃς τήν προσπάθεια ἐπικρατήσεως τῆς προκαταλήψεως ὅτι πρέπει νά λατρεύεται ἡ αἰσχύρτης, ἡ πορνεία, ἡ βεβήλωσις καί ὅχι τό πνεῦμα καί ὁ πολιτισμός τῶν προγόνων σου. Κατά τήν διάρκειαν τῆς τελέσεως τῶν Ἑλευσινίων Μυ-

στηρίων ἀντηχοῦσε ἡ ἀναφώνησις «Ἐκὰς οἱ βέβηλοι». Δηλαδή νά ἀπομακρυνθοῦν οἱ αἰσχροί.

Οἱ βέβηλοι δέν κατεκρημνίζοντο ἀπό τοὺς δύο ἀπόκρημνους βράχους Ὑαμπείας καί Ναυπλίας ἄνωθεν τῆς Κρυσταλλίας Πηγῆς τῶν Δελφῶν;

Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν δέν ἀκοῦς «τό οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καί ἡδοναῖς προσέρχεσθαι ἢ προσεγγίζειν»;

Κάθε ἐκφραστὴς τῶν διεθνῶν κοινωνικῶν νοσημάτων τῆς Δύσεως σοῦ αὐτοχειροτονεῖται καί προοδευτικός.

Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος χαίρεται νά κυλιέται σάν τόν χοῖρον εἰς τὴν ρυπολάσπην, τὴν ὁποίαν σοῦ τὴν ἐκπέμπει εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἐπιδιώκει ὥστε νά σέ μεταμορφώσει εἰς χύδην ὄχλον καί ὄχι νά ἀποκτήσης φιλοσοφικὴν, φιλολογικὴν καί θεολογικὴν κατάρτισιν, ὅπως ἐξ ἄλλου σοῦ ἀξίζει.

Οἱ δῆθεν ἀρμόδιοι διατί καθεύδουν; Διατί παριστάνουν τόν θεατή; Διατί; Τί φοβοῦνται; Ποιὸς τοὺς ἐμποδίζει;

Ἡ πάνδημος χυδαιότης ἡ ὁποία προσβάλλει ἐξ ὀλοκλήρου τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν δέν ἀποτρέπεται; Μήπως ἐνοχληθεῖ ὁ κάθε... Κίσσιγκερ;

ΝΥΧΤΩΣΕ ΣΤΟΥΣ ΔΕΛΦΟΥΣ

Τ' ἀπόσκια τῶν βράχων τύλιξαν ἡδονικά τό δελφικό τοπίο,
πού μηρυκάζει δαφνόφυλλα ἀρχαίων μύθων
καί σέ σπασμένα μάρμαρα ἐμπιστεύεται τίς ἐνοχές του...
Περιπλανιόμαστε σέ δαιδάλους ἀνερμήνευτων χρησμῶν,
ψάχνουμε κάτω ἀπό μουχλιασμένες ψαλμωδίες
νά βροῦμε τό μονόγραμμα τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου.
Στό ἐκδρομικό μας σακίδιο
μας περίσσεψαν λίγα ψίχουλα στίχων
ἀπό τό «Δελφικό Λόγο» τοῦ Ἀλαφροῖσκιωτου.
Σέ ποιόν ἱεροφάντη τοῦ Ἀπόλλωνα νά τά προσφέρουμε;
τό τοπίο μένει ὀρφανό στ' ἀδηφάγα χέρια τῆς νύχτας...
Τά πουλιά ἀποδήμησαν σέ ἀκρωτηριασμένα πάρκα.
Ὁ Ἥνιοχος ἀποστρέφει τό πρόσωπό του
ἀπό τήν Ἐωσφορική ἔπαρση τῆς ματιᾶς μας.
Οἱ Φαιδριάδες ἀπευθύνουν τούς ὕμνους τους
σέ κωφάλαλους διαβάτες κι ἀδιάφορους τουρίστες,
πῶχουν μια στέρφα Κασταλλία στό μέρος τῆς καρδιάς τους.
Πνιγμένες στή σιωπή τῶν αἰώνων οἱ πέτρες,
τυλίγουν τό γυμνό στέρνο τους
μ' ἓναν ἐπίδεσμο ἀπαυδημένου οὐρανοῦ...
Ψάχνουμε νά βροῦμε τήν τόλμη τοῦ Ἡρακλῆ
καί τό μέλπος τόν Ἀπολλώνιου λόγου.
Δέν ὑπάρχουν ἄθλοι γιά τό φῶς
καί τήν ψυχή τ' ἀνθρώπου,
γιά νά οὐρανοδρομοῦν λυτρωτικά,
ἐνάντια σέ γυπαετούς καί σέ μισερούς θεούς.
Ἡ νύχτα κατάπιε στά σπλάχνα τῆς τούς Δελφούς
κι ὁ ζόφος τῆς ἀπώλειας κορφολογεῖ
τά βλαστάρια τῶν πρῶιμων ἐλπίδων...
Μάταια ψάχνουμε γιά τήν Πυθία καί τή Σιβύλλα,
πού ἔχουν ἀπαρνηθεῖ τόν τρίποδα καί τούς διαφορούμενους χρησμούς.
Ἡ νύχτα ἐπελαύνει καθῶς ἀπομείναμε
χωρίς φανούς θυέλλης,
χωρίς μιά σπίθα ἀπό τή φωτιά τοῦ πυρφόρου Προμηθέα
νά καταυγάσει τά τάρταρα τοῦ ἀφιλόξενου Καύκασου,
πού ἀπομένουμε ἀλυσσοδεμένοι,
χωρίς «ἄρτο ζωῆς» καί χωρίς «ὔδωρ ἀλλόμενο»...

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Τό ἐπάγγελμα τοῦ Λαιμαρτζῆ ἢ Λιμαρτζῆ

Τῆς Λούλας Χριστοδούλου - Λιανοῦ

Σήμερα διανύουμε τὴν ἐποχὴ τῶν μεγάλων ἐπιτευγμάτων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας. Τά θαυμάζουμε καὶ χαιρόμαστε, διότι κάνουν τὴ ζωὴ μας ὁμορφὴ καὶ ἄνετη. Ὅλα αὐτὰ ὅμως ἀπὸ κάπου ξεκίνησαν καὶ οἱ ρίζες τους ἀνάγονται στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια. Οἱ κοινωνικὲς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου μέ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν μεγάλωναν καὶ αὐτὸ συνετέλεσε στὴν ταχεῖα ἐξέλιξη τῶν μέσων ἐπιβίωσής του.

Ἔτσι τὰ παραδοσιακὰ ἐπαγγέλματα σιγά - σιγά καταργοῦνται καὶ ἀντικαθίστανται ἀπὸ τίς βιοτεχνίες. Γιὰ νὰ μὴ ξεχαστοῦν ἔχουμε ὑποχρέωση νὰ τὰ καταγράψουμε καὶ νὰ τὰ παρουσιάσουμε στοὺς νεώτερους, γιατί αὐτὸ ἀποτελέσαν τὴ βάση τῆς σημερινῆς ἐξέλιξης.

Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Λαιμαρτζῆ ἢ Λιμαρτζῆ, τὸ ὁποῖο γνῶρισε μεγάλη ἀκμὴ ἕως τὰ μέσα τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Στὴ συνέχεια ἄρχισε νὰ καταργεῖται, γιατί τὸ ἄροτρο ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὸ τρακτέρ καὶ οἱ ἄμαξες μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων καὶ ἀνθρώπων ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητα.

Ἡ λαιμαριά ἢ λιμαριά εἶναι τὸ δερμάτινο φαρδύ λουρί (περιαυχένιο) πού ἔμπαινε γύρω ἀπὸ τὸ λαιμὸ τοῦ ζώου, γιὰ νὰ συγκρατεῖ τὸ ἄροτρο μέ τὸ ὁποῖο τὰ ζῶα ὀργωναν τὴ γῆ ἢ τὸ σαμάρι τοῦ ζώου πού ἔσερνε τὴν ἄμαξα.

Ὁ τεχνίτης ἔφτιαχνε ἓνα σκελετό σχήματος κλειστοῦ πετάλου ἀπὸ μίσχους (κοτσάνια) σίκαλης. Ἐξωτερικὰ ἔραβε λεπτὴ λινάτσα καὶ ἐσωτερικὰ τοῦ σκελετοῦ ἔβαζε μαλλιά κατσίας, γιὰ νὰ εἶναι μαλακό τὸ μέρος πού θὰ ἀκουμποῦσε τὸ σῶμα τοῦ ζώου. Ἡ ἐπένδυση τῆς κατασκευῆς αὐτῆς ἦταν ἀπὸ κατσικίσιο δέρμα πού τὸ μαλάκωνε πρῶτα στό νερό καὶ τὸ χτυποῦσε σέ πέτρα, γιὰ νὰ γίνει ἀπαλό καὶ νὰ πάρει τὸ κατάλληλο σχῆμα. Δεξιὰ καὶ ἀριστερά τῆς λιμαριάς τοποθετοῦσε δυὸ λεπτὰ σίδερα πού τὰ ἔνωνε στό ἐπάνω

μέρος της μέ δερμάτινες λωρίδες. Ἐδῶ ἦταν ἔτοιμη νά περαστεῖ στό λαιμό τοῦ ζώου, γιά νά σύρει τό ἄροτρο ἢ τήν ἄμαξα.

Γιά τό ράψιμο ὁ Λιμαρτζῆς χρησιμοποιοῦσε δυό βελόνες μακρίες, λεπτές καί εἰδικό σπάγκο πού τό ἄλειφε μέ γνήσιο κερί, γιά νά περνάει εὐκόλα στό δέρμα. Ἀπαραίτητη ἦταν ἡ κορδέλα μέτρησης, γιά νά παίρνει τίς διαστάσεις τοῦ λαιμοῦ τοῦ κάθε ζώου πρὶν νά κατασκευάσει τή λιμαριά.

Καλὸς Λιμαρτζῆς χαρακτηριζόταν ἐκεῖνος πού ἔπαιρνε σωστά τίς διαστάσεις τοῦ λαιμοῦ τοῦ ζώου καί χρησιμοποιοῦσε πολὺ καλά καί μαλακὰ δέρματα, γιά νά μὴν πληγώνεται τό ζῶο.

Ἦταν ἐπάγγελμα ἐπικερδές, ἀπαιτοῦσε εὐστροφία, ἐπιδεξιότητα καί ἡ τέχνη μαθευόταν ἀπὸ τοὺς περισσότερο ἔμπειρους καί καλούς τεχνίτες.

Μοναδικὸς τεχνίτης στήν κατασκευή Λιμαριᾶς στήν περιοχή τῆς Παρνασσίδας ἦταν ὁ Γεώργιος Χριστοδούλου τοῦ Ἰωάννη. Γεννήθηκε στή Μαριολάτα Φωκίδας τό 1909 καί πέθανε τό 1988. Ἔμαθε τήν τέχνη στήν Ἀμφίκλεια (Δαδί) ἀπὸ τόν μεγαλύτερό του Λιμαρτζῆ Παπαλεβέντη. Πέρασε δύσκολα χρόνια κατὰ τή διάρκεια τῆς μαθητείας του. Τό ἀφεντικό του τόν ὑποχρέωνε νά ἐκτελεῖ ὅλες τίς δύσκολες ἐργασίες προκειμένου νά τοῦ μάθει τήν τέχνη. Ὅπως μᾶς ἔλεγε, ὅταν ζοῦσε, τηγάνιζε τό χαλβά, γιά νά γίνει περισσότερος καί νά χορτάσει.

Δύσκολα, φτωχά, καταραμένα χρόνια. Ὅμως ἔκανε ὑπομονή, ἔμαθε τήν τέχνη καί ἔγινε πολὺ καλὸς τεχνίτης, ἀξιαγάπητος, πρόσχαρος, μερακλῆς στή δουλειά του. Γιά πολλὰ χρόνια ἐξυπηρέτησε δεκαπέντε χωριά τῆς περιοχῆς καί ὅλοι τόν ἀγαποῦσαν καί τόν προτιμοῦσαν γιά τήν καλή δουλειά πού ἔκανε.

Τόν θυμᾶμαι τίς Κυριακές καβάλα σ' ἓνα κόκκινο ἄλογο πού εἶχαμε μέ τήν ὁμορφὴ καραμελωτὴ στό σαμάρι, τήν κορδέλα στήν τσέπη νά πηγαίνει στά χωριά, γιά νά πάρει τίς παραγγελίες.

Ὅταν δέ καθισμένος στό καρεκλάκι ἔραβε τή Λιμαριά ἐπάνω στὸν πάγκο, τραγουδοῦσε ἢ μᾶς διηγόταν παλιές ὁμορφες ἱστορίες.

Ἀλήθεια τί νά πρωτοθυμηθῶ ἀπὸ τή ζωὴ του!

Αἰωνία σου ἡ μνήμη, ἀξιολάτρευτε πατέρα, Λιμαρτζῆ.

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τοῦ Βαγγέλη Καραῖνδρου

Ὁ Δῆμος Εὐπαλίου, σέ συνεργασία μέ τήν Ἑνωση Εὐπαλιωτῶν καί τήν Δωρική Ἀδελφότητα, ἡ οποία γιόρταζε τά 100 χρόνια ἀπό τήν ἱδρυσή της, ὀργάνωσαν καί διεξήγαγαν στίς 5/8/2006 στό Εὐπάλιο μιά ὠραιότατη ἐκδήλωση ἀφιερωμένη στό δημοτικό τραγούδι.

Τήν ἐκδήλωση χαιρέτησαν ὁ Πρόεδρος τῆς Δωρικῆς Ἀδελφότητας κος Γιάννης Πορτούλας, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνωσης Εὐπαλιωτῶν κος Ἀναστάσιος Μπάμπος καί ὁ Δήμαρχος Εὐπαλίου κος Κωνσταντῖνος Τσιακούμης.

Στή συνέχεια καί πρὶν ἀρχίσει τό μουσικό καί χορευτικό μέρος τῆς ἐκδήλωσης ὁ Ἀντιδήμαρχος Εὐπαλίου κος Βαγγέλης Καραῖνδρος μίλησε γιά τό Δημοτικό τραγούδι.

Ἐπιλέξαμε νά δημοσιεύσουμε σήμερα τήν ὁμιλία του αὐτή, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ποιός εἶδε τέτοιο θαύμα.... παράξενο μεγάλο!

Νά κουβεντιάζουν τά βουνά μέ τίς κοντοραχοῦλες;

Τό εἶδαν οἱ Δωριεῖς.

Εἶδαν δηλαδή τή Γκιώνα καί τά Βαρδούσια νά κουβεντιάζουν, τό πῶς θά σώσουν τήν κλεφτουριά καί τό γεγονός αὐτό τοὺς ἔκανε νά φτιάξουν Δημοτικό Κλέφτικο Τραγούδι.

Γι' αὐτά τά τραγούδια θά προσπαθήσω νά σᾶς πῶ λίγα λόγια ἀπόψε.

Γιά τά τραγούδια πού ἐκφράζουν θάρρος, ἀγώνα, λύπη, χαρά, ἐλπίδα καί ἔρωτα καί πού ἀποτυπώνονται στό Δημοτικό Τραγούδι.

Τά δημοτικά τραγούδια εἶναι τά τραγούδια πού συνθέτει ὁ ἄνθρωπος λαός κάθε τόπου, καί πού ἐκφράζουν τίς λαχτάρες του, τίς ἐπιθυμίες του, τίς χαρές καί τίς λύπες του, τόν πατριωτισμό του, τόν θαυμασμό του καί τήν εὐγνωμοσύνη στοὺς ἥρωες, τόν πόνο τῆς ξενιτιάς, τήν ἀγάπη στή φύση, στή δουλειά, τήν ἀφοσίωση σέ πρόσωπα ἀκριβὰ καί πολλά ἄλλα.

Τά Ἑλληνικά δημοτικά τραγούδια ξεχωρίζουν γιά τό πάναγγο αἶσθημά τους καί τόν ἔντονο ἐθνικό παλμό.

Ἡ ποιητική τους διάθεση εἶναι λεπτή καί ἀρρενωπή.

Ὁ πλοῦτος τῶν λέξεων τους σπάνιος καί ἡ παραστατικότητα τους γεμάτη ζωντάνια.

Ἔχουν καθάρια καί γνήσια ἐλληνικότητα, μιὰ ἐλληνικότητα πού δείχνει τό στενό δεσμό μέ τό χῶμα τῆς πατρίδας μας καί διατηροῦν ἄσβεστη τή θύμηση τῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν.

Τά δημοτικά τραγούδια πρωτοπαρουσιάστηκαν τό 1000 μ.Χ., μά πέρασαν πολλά χρόνια, ὥσπου νά καταγραφοῦν σέ βιβλία καί νά διαιρεθοῦν σέ δύο κύρια εἶδη: Στά διηγηματικά καί στά λυρικά.

Τά πρῶτα περιλαμβάνουν κλέφτικα, παραλογές, ἱστορικά καί πολλά ἄλλα. Τά δεύτερα, πού εἶναι καί μικρότερα, περιλαμβάνουν ἱστορικά, τῆς ξενιτιᾶς, κλέφτικα, τοῦ γάμου καί ἄλλα.

Τά τραγούδια αὐτά εἶναι καμωμένα στή γλῶσσα τοῦ τόπου τους καί τά θαυμάζουν καί οἱ ξένοι ἀκόμα.

Ὁ Σολωμός, ὁ ἐθνικός μας ποιητής, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Σικελιανός, ὁ Κρυστάλλης, ὁ Παλαμᾶς καθὼς καί πολλοί ἄλλοι ποιητές μας στά Δημοτικά Τραγούδια ἔχουν στηριχτεῖ.

Καθὼς ἐπίσης καί πολλοί μουσουργοί ἀπ' αὐτά ἔχουν ἐμπνευστεῖ.

Ἀποτελοῦν ἀνεκτίμητο ἐθνικό θησαυρό! Ἀποτελοῦν τήν ψυχή τοῦ περήφανου καί αἰσθηματικοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ!

Ἡ πρώτη συλλογή τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν ἔγινε τό ἔτος 182..., σέ δύο τόμους.

Ἀπ' ὅλες τίς συλλογές ὅμως ἡ πληρέστερη, μέ καθαρά ἐπιστημονικό σύστημα φτιαγμένη, εἶναι τοῦ Νίκου Πολίτη τοῦ ἰδρυτῆ τῆς Λαογραφικῆς μας Ἐπιστήμης.

Ἡ σωστή ἐξέταση καί μελέτη τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ ἀρχίζει μέ τόν Ν. Πολίτη.

Ὅπως γνωρίζουμε ὁ ἀριθμός τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν εἶναι ἀρκετά μέγας, γι' αὐτό ἔχουν ταξινομηθεῖ σέ κατηγορίες.

Ἔχουμε τραγούδια Ἀκριτικά, Ἱστορικά, Κλέφτικα, τραγούδια τῆς Ἀγάπης, τοῦ Γάμου, τῆς Ξενιτιᾶς, Ἑργατικά, τραγούδια τοῦ Ἑρωτα ἄλλά καί τραγούδια τοῦ Χάρου.

Τά Ἀκριτικά τραγούδια ἀναφέρονται στούς ἀγῶνες καί τή ζωή τῶν ἀκριτῶν πού ἦταν φύλακες τῶν βυζαντινῶν συνόρων.

Τά Ἱστορικά Δημοτικά τραγούδια ἀναφέρονται στίς πολιορκίες καί στίς ἀλώσεις, σέ συγκρούσεις, σέ στεριά καί θάλασσα, σέ κατορθώματα γνωστῶν προσώπων ἀπό τήν ἱστορία, καθὼς καί σέ διάφορα ἄλλα γεγονότα πού ἀποτελοῦν τή θεματογραφία τῶν ἱστορικῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν.

Δημιουργήθηκαν κυρίως μέ τήν Ἄλωση, στήν περίοδο τῆς σκλαβιάς, στά χρόνια τοῦ Ἱεροῦ Ἀγώνα καί κατά τή διάρκεια τῶν νεώτερων ἐθνικῶν ἀγώνων.

Φύσα, μαῖστρο δροσερέ καί ἀέρα τοῦ πελάγους,
νά πᾶς τά χαιρετίσματα στοῦ Δράμαλη τή μάνα.
Τοῦ Δράμαλη οἱ μπέηδες, τοῦ Δράμαλη τ' ἄσκέρι,
στά Δερβενιάκια κείτονται στό χῶμα ξαπλωμένοι.

Τά Κλέφτικα τραγούδια δημιουργήθηκαν στή σκοτεινή περίοδο τῆς σκλαβιάς καί τά χρόνια τοῦ ξεσηκωμοῦ, θέματά τους ἡ δράση τῶν ἀνυπότακτων κλεφτῶν, ὁ ἀγώνας τους κατά τῶν Τούρκων, ἡ ζωή τους καί ἡ δίψα τους γιά τήν ἐλευθερία!

Τρία πουλάκια κάθονταν στή ράχη, στό λημέρι.
Τό ἴνα τηράει τόν Ἄλμυρό, τ' ἄλλο τηράει τό Βάλτο,
τό τρίτο τό καλύτερο μοιρολογάει καί λέγει:
— Κυριέ μου, τί ἐγένηκεν ὁ Χρῆστος ὁ Μηλιώνης;
Οὐδέ στό Βάλτο φάνηκε, οὐδέ στήν Κρύα Βρύση.

Τά μοιρολόγια καί τραγούδια τοῦ Χάρου μιλοῦν γιά τό σπαραγμό, γιά τόν θάνατο ἀγαπημένων προσώπων πού ξεκινοῦν γιά τό μακρινό, γιά τό τελευταῖο ταξίδι καί εἶναι ἀπ' τά πιό παθητικά Δημοτικά τραγούδια.

Τά τραγούδια τοῦ Γάμου εἶναι αὐτά πού ἀναφέρονται στίς μέρες τοῦ γάμου. Μιλᾶνε γιά τή νύφη, τό γαμπρό, τοὺς κουμπάρους καί τοὺς συμπέθερους. Γιά τά προικιά, τήν ἐτοιμασία καί τό ξεπροβάδισμα τῆς νύφης, γιά τήν ὑποδοχή στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ.

Ἐγκωμιάζουν τό καινούργιο ζευγάρι καί εὐχονται προκοπή στή νέα περίοδο.

Τρισεύγενη στό γάμο σου, στ' ἀραβωνιάσματά σου.
Τά χόνια ἀλεύρια νά γεννοῦν καί τά πουλιά βουβάλια
κι ἡ θάλασσα γλυκό κρασί καί τά καράβια κοῦπες
τά κύματα γοργάλογα νά ῥθοῦν οἱ συμπεθέροι.

Πολύ μεγάλος. Ἀρκετά μεγάλος ὁ πλοῦτος τῆς δημοτικῆς μας ποίησης.

Πολύτιμη κληρονομιά τῶν προγόνων μας.

Κληρονομιά πού ὀφείλουμε νά διαφυλάξουμε σάν κόρη ὀφθαλμοῦ, νά τή διατηρήσουμε καί νά τήν παραδώσουμε στά παιδιά μας, στοὺς νέους μας.

Αὐτά τά Δημοτικά τραγούδια θά μᾶς διασκεδάσουν καί ἀπόψε σ' αὐτή τήν ὁμορφη βραδυά.

Θά μποροῦσα νά σᾶς πῶ πολλά ἀκόμη γιά τά Δημοτικά τραγούδια. Δέν πρέπει ὅμως νά σᾶς κουράσω ἄλλο.

Μ' αὐτά πιστεύω, πῶς σᾶς ἔδωσα ὅσο μπόρεα τό νόημα καί τά συναισθήματά μου γιά τό Δημοτικό Τραγούδι καί σᾶς βεβαιώνω πῶς νοιώθω πολύ μεγάλη εὐχαρίστηση ὅταν ἀπ' τό χωριό μου ἀγναντεύω τή Γκιώνα καί τά Βαρδούσια, ἐνῶ συγχρόνως μέ τούς φίλους μου τραγουδάμε ἀθάνατα Δημοτικά Τραγούδια.

– Παιδιά μου, γιὰτ' εἶστε ἀνάλλαγα, γιὰτ' εἶστε λερωμένα;

– Εἴμαστε ἀπ' τόν πόλεμο κι ἀπ' τήν πολλή μπαρούτη.

ἦ

Τ' Ἀνδρούτσου ἡ μάνα χαίρεται, τοῦ Διάκου καμαρώνει...

ἦ

Τοῦ Κίτσου ἡ μάνα κάθεται στήν ἄκρη στό ποτάμι,
καί πολλά ἄλλα.

Η ΑΓΙΑ ΕΥΘΥΜΙΑ ΤΙΜΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ

Μεταξύ τῶν ἄλλων ἐκδηλώσεων πού ἔγιναν στή Φωκίδα μέσα στό χρόνο πού μάς φεύγει, ἦταν καί τά ἀποκαλυπτήρια τοῦ Μνημείου τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως στήν Ἁγία Εὐθυμία.

Ἡ Ἁγία Εὐθυμία στέριωσε ἓνα ἀπλό, ἀλλά πολύ ὁμορφο μνημεῖο γιά νά τιμήσει τά ἡρωϊκά παιδιά της, πού ἔπεσαν στήν περίοδο 1940-44, ὅπως ξέρεи νά κάνει πάντα.

Παραθέτουμε τόν ἐκφωνηθέντα ἀπ' τόν Στρατηγό ἐ.ἀ. τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας Εὐθύμιο Κ. Γλυμῆ.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΘΥΣΙΑΣ

Τοῦ Εὐθυμίου Κων. Γλυμῆ

«Τοῦτο τό τοπίο εἶναι σκληρό, σάν τή σιωπή.
Σφίγγει στόν κόρφο του τά πυρωμένα λιθάρια,
σφίγγει στό φῶς τίς ὀρφανές ἐλιές
καί τ' ἀμπέλια μας,
σφίγγει τά δόντια.
Δέν ὑπάρχει νερό. Μονάχα φῶς».

Αὐτά τά λόγια τοῦ ποιητῆ λες καί γράφτηκαν γιά τήν προγονική μας γῆ. Τή γῆ τῶν πατέρων μας καί τή δική μας. Γι' αὐτόν τόν τραχύ τόπο, τόν γεμᾶτο ἡρωϊσμούς καί κατορθώματα.

Λές καί γράφτηκαν γι' αὐτό τό μνημεῖο, πού ἡ προσπάθεια τῆς Δημοτικῆς ἀρχῆς τῆς Ἀμφισσας, τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου (τοῦ προηγούμενου καί τοῦ παρόντος) καί τοῦ Συλλόγου Ἀγιοευθυμιωτῶν ἔστησε, εἰς μνήμην αἰωνίαν ὅλων ἐκείνων πού πρόσφεραν τή ζωή τους, τήν περίοδο 1941-44, θυμίαμα στόν βωμό τοῦ Ἐθνικοῦ χρέους. Τούς εὐχαριστοῦμε.

Εὐχαριστίες ὀφείλονται ἐπίσης στόν ὁμότιμο καθηγητή τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν καί φίλο τοῦ χωριοῦ μας γλύπτη Θύμιο Πανουργιά, γιά τήν ἀνιδιοτελεῆ προσφορά του.

Ἄς παρακολουθήσουμε, ὅμως, χρονολογικά τά δραματικά γεγο-

νότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἄς τραβήξουμε τὴν κουρτίνα τῆς τοπικῆς μας ἱστορίας.

Στό προσκλητήριο τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 τὸ Ἔθνος «*σύσω-
μον καὶ πειθαρχοῦν ὡς εἰς ἄνθρωπος*» ἔδωσε τὸ «παρῶν» του. Ἡ Ἀη-Θυμιά δὲν μποροῦσε νὰ λείψει. Τρία βλαστάρια τῆς, ὁ Εὐθύ-
μιος Κυρ. Δρόλαπας, ὁ Κυριάκος Γ. Ζαχαρίας καὶ ὁ Ἀμβρόσιος Γ.
Μπούρας, ἄφησαν τὰ νεκρά κορμιά τους στὶς χιονισμένες βουνο-
πλαγιές τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἐνῶ ὁ Χρῆστος Ἡλ. Καραχάλιος
ὕπεκυψε πρὶν, ἀπὸ τίς κακουχίες τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐνε-
ργειῶν καὶ οἱ Εὐθύμιος Ἀγγ. Ἀγγελῆς καὶ Νικόλαος Ξεν. Μπαμπα-
γενές τραυματίστηκαν σοβαρότατα κι ἀργότερα ὕπεκυψαν στὰ
τραύματά τους.

Ἡ κατάρρευση τοῦ μετώπου βρῆκε τὸν τόπο μας νὰ θρηνεῖ τὰ
θύματά του καὶ νὰ ἔναι περήφανος γι' αὐτά. Τῇ Μεγάλῃ Παρα-
σκευῇ, 18 Ἀπριλίου τοῦ 1941, ἰταλικά πολεμικά ἀεροπλάνα βομ-
βαρδίζουν τὸ χωριὸ καὶ προκαλοῦν ὑλικές ζημιές. Ἡ κεντρικὴ μας
ἐκκλησία δέχεται ἐχθρική βόμβα, πού διατρυπᾷ τὴν ἀπὸ μπετόν
στέγη καὶ ἐκρήγνυται, χωρὶς νὰ προκαλέσει θύματα. Σημειώνουμε
ὅτι ὁ ἱερός ναὸς ἦταν γεμάτος ἀπὸ χωριανούς καὶ ἑκατὸ (100) πε-
ρίπου στρατιῶτες, πού ὑποχωρώντας ἀπὸ τὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο
ἐπέστρεφαν στοὺς τόπους καταγωγῆς τους. Ὅλοι, αὐτὸ πού ἔγινε,
τὸ ἀπέδωσαν σέ θεία παρέμβαση.

Ύστερα ἀπὸ μία ἐβδομάδα οἱ ἴδιοι βομβαρδισμοὶ ἐπαναλήφθη-
καν μέ κύριο τώρα στόχο τὴν Ἀμφισσα, ἐνῶ τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα
(20 Ἀπριλίου) τῆς ἴδιας χρονιᾶς τραυματίστηκε θανάσιμα, ὕστερα
ἀπὸ Γερμανικὸ βομβαρδισμό στὴν Οἰνὴ τῆς Βοιωτίας, ὁ συγχω-
ριανὸς μας Παναγιώτης Στ. Παπαδημητρίου. Τὸ 1942 ἐξ ἄλλου δο-
λοφονήθηκε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, στό Μοσχοχώρι τῆς Λαμίας, ὁ
Ἰωάννης Εὐθ. Καραχονδρός, ἐνῶ στὴ Λάρισα, τὴν ἴδια χρονικὴ πε-
ρίοδο, μαρτύρησε ὁ Παναγιώτης Κ. Ἀγγελόπουλος.

Τὰ πέπλα τῆς μαύρης σκλαβιάς σκέπασαν τὸν γαλάζιο οὐρανὸ
μας. Ἡ φτώχεια, μόνιμος ἄλλωστε συνοδὸς τοῦ τόπου μας, κατα-
λυτικὴ. Ἡ μαύρη ἀγορὰ ὀργιάζει. Ὅμως μέσα σ' αὐτὴ τὴν παραζά-
λη κάτι ἄρχισε ν' ἀνθίζει. Ἦταν ὁ ἀγώνας γι' ἀποτίναξη τοῦ ζυγοῦ.
Οἱ πρῶτες ἀντιστασιακές ὀργανώσεις - ἀτίμητο προνόμιο τῆς Ρού-
μελης - κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους. Χωρὶς κομματικὴ χροιά. Μὲ
ἀποκλειστικὸ στόχο τὸ χτύπημα τοῦ κατακτητῆ καὶ τὴν ἀπελευθέ-
ρωση τοῦ τόπου.

Τίς ἀπογευματινές ὥρες τῆς Τετάρτης 7ης Ἀπριλίου τοῦ 1943 δύναμη ἀνταρτῶν, ὑπό τόν Δημήτριο Ν. Δημητρίου (καπετάν Νικηφόρο), προερχόμενη ἀπό τό Σερνικάκι, ἔφτασε στό χωριό μας. Ὅλοι τοὺς ὑποδέχτηκαν μέ χαρά, ἀφοῦ ἐκεῖνοι διακήρυξαν ὅτι ἀποκλειστικός σκοπός τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα τους ἦταν ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ κατακτητῆ καί ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Πατρίδας. Γι' αὐτό τόν σκοπό κάλεσαν τοὺς χωριανούς νά τοὺς παραδώσουν ὅ,τι ὀπλισμό εἶχαν στά χέρια τους. Αὐτή ἡ προτροπή δέν βρῆκε πρόθυμη ἀνταπόκριση, τά λίγα δέ ὄπλα πού παραδόθηκαν φυλάχτηκαν στό κοινοτικό κατάστημα, ἐκεῖ δηλαδή πού σήμερα στεγάζεται τό Ἀγροτικό Ἰατρεῖο.

Τό ἀνταρτικό τμήμα Δημητρίου διανυκτέρευσε στό χωριό, ἀφοῦ ἐγκατέστησε δύο φυλάκια, τό ἓνα στόν δρόμο πρός τήν Ἀμφισσα καί τό ἄλλο στόν δρόμο πρός τή Βουνιχώρα.

Τίς πρωινές ὥρες τῆς ἐπομένης (Πέμπτη 8 Ἀπριλίου τοῦ 1943) τό πρός Βουνιχώρα φυλάκιο εἰδοποίησε τή διοίκησή του ὅτι, στό βάθος τοῦ ὀρίζοντα τοῦ ὀπτικοῦ τους πεδίου, φάνηκε φάλαγγα Ἰταλικῶν αὐτοκινήτων, ἄγνωστου ἀριθμοῦ. Οἱ χωριανοί, σάν ἀπό διαίσθηση, διασκορπίστηκαν, ἐνῶ οἱ ἀντάρτες ἐσπευσμένα κατευθύνθηκαν πρός τή δυτική πλευρά τοῦ χωριοῦ, πρός τά ἐκεῖ δηλαδή ἀπ' ὅπου ἐρχόταν ἡ πομπή τῶν ἐχθρικῶν ὀχημάτων καί ἔλαβαν θέσεις μάχης, κρυμμένοι μέσα στ' ἀμπέλια, στήν τοποθεσία «Λαχίδια».

Ὑστερα ἀπό μικρό χρονικό διάστημα ἔγινε ἡ συνάντηση. Ὑποστηρίζεται, ἀπό μερικούς, ὅτι σκοπός τῶν ἀνταρτῶν δέν ἦταν ἡ ἐπίθεση κατὰ τῶν Ἰταλῶν, ἀφοῦ τά ὀχήματα αὐτά δέν ἀποτελοῦσαν πολεμική δύναμη, ἀλλά ταχυδρομική ἀποστολή (COURIERA), μέ προορισμό τήν Ἀθήνα, στήν ὁποία ἐπέβαιναν καί μερικοί Ἕλληνες (ἄνδρες καί γυναῖκες). Γεγονός πάντως εἶναι ὅτι ρίχτηκε πυροβολισμός κατὰ τῶν Ἰταλῶν, ἐκεῖνοι ἀνταπέδωσαν καί ἡ σύρραξη γενικήθηκε. Ἀπό τήν πλευρά τῶν ἀνταρτῶν δέν ὑπῆρξαν θύματα. Οἱ Ἰταλοί εἶχαν ἀρκετούς νεκρούς καί τραυματίες, δέκα ἐπτά αὐτοκίνητα πυρπολήθηκαν, ἐνῶ τρία (3) κατόρθωσαν νά διαφύγουν ἀπό τόν κλοιό πού δημιουργήθηκε. Ἀπό τά αὐτοκίνητα αὐτά τό ἓνα βλήθηκε πιό πάνω ἀπό τό σημεῖο πού σήμερα βρισκόμαστε, ἐνῶ τά ὑπόλοιπα δύο (2) κατόρθωσαν νά συνεχίσουν τήν πορεία τους καί νά μεταφέρουν στό φρουραρχεῖο τους στήν Ἀμφισσα τό μήνυμα τῆς καταστροφῆς τους.

Οἱ ἀντάρτες πῆραν τό δρόμο πρὸς τό βουνό καί ὅταν νύχτωσε κατέβηκαν πρὸς τὰ κάτω, πέρασαν ἀπὸ τό χωριό, πού ζοῦσε τήν ἐρημιά του καί κατευθύνθηκαν πρὸς τό μοναστήρι τοῦ Προφήτη Ἡλία, ὅπου παρέμειναν γιά δυό - τρεῖς μέρες.

Ένας τραυματίας Ἰταλός ἀξιωματικός, ὀνόματι Αἰμίλιος, σύρθηκε πρὸς τό χωριό καί αἰμόφυρτος ἔπεσε μπροστά στό μαγαζί τοῦ Θεμιστοκλῆ Παύλου (Θεωνᾶ). Ἐκεῖνες τίς ὥρες φάνηκε ἡ μεγαλοψυχία καί ὁ ἀνθρωπισμός τῆς φυλῆς μας, στό πρόσωπο δύο ἀπλοϊκῶν γυναικῶν, τῆς Ἀγγελικῆς Γ. Παπαϊωάννου καί τῆς Χρυσῆς Τριανταφύλλου, οἱ ὁποῖες περιμάζεψαν τόν τραυματία, τόν μετέφεραν στό σπίτι τῆς πρώτης καί τοῦ πρόσφεραν τίς ὅποιες πρῶτες βοήθειες μπορούσαν. Μνημονεύουμε μέ ἔμφαση τό περιστατικό καί σάν δείγμα τῆς ψυχосύνθεσης τῶν συντοπιτῶν μας, ἀλλά καί γιά τὰ ὅσα ἐπακολούθησαν.

Τίς ἀπογευματινές ὥρες τῆς ἴδιας ἡμέρας τμῆμα Ἰταλικοῦ στρατοῦ ἀπὸ τό Λιδωρίκι ἔφτασε στό χωριό. Δολοφόνησε τόν Δημήτριο Νικ. Λύτρα καί τόν Γεώργιο Ἰ. Πατάκα, πού συνάντησε στή διαδρομή του, περισυνέλεξε τοὺς νεκροὺς καί τοὺς τραυματίες ὁμοεθνεῖς του, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τόν ἀξιωματικό - λοχαγὸ ἢ ταγματάρχη- Αἰμίλιο, πού προαναφέραμε, καί τοὺς μὲν τραυματίες μετέφερε στό νοσοκομεῖο τῆς Ἀμφισσας γιά νοσηλεία, τοὺς δέ νεκροὺς σέ ἄγνωστο μέρος, ἐκτός περιοχῆς, γιά ἐνταφιασμό.

Μέσα στό χωριό ἀντελήφθησαν τήν Ἑλληνικὴ σημαία νά κυματίζει στὸν ἰστό τοῦ κοινοτικοῦ καταστήματος, ἔσπασαν τήν πόρτα του καί ἀφοῦ βρῆκαν τὰ λιγοστά ὄπλα, πού εἶχαν παραδοθεῖ, τό πυρπόλησαν.

Τό χωριό πάγωσε. Ὅλοι εἶχαν ἀντιληφθεῖ ὅτι οἱ φασιστικὲς δυνάμεις θά ἀνταπέδιδαν τό χτύπημα. Πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες, ἄλλωστε, στίς 26 Ὀκτωβρίου τοῦ 1942, ἡ Σεγδίτσα εἶχε πληρώσει ἀνάλογο τίμημα καί τὰ 260 σπίτια τῆς εἶχαν καταστραφεῖ ὁλοκληρωτικά.

Τίς πρωινές ὥρες τῆς ἄλλης μέρας (Παρασκευὴ 9 Ἀπριλίου τοῦ 1943 - μαύρη Παρασκευὴ γιά μᾶς) ἰταλικὲς δυνάμεις ἀπὸ τήν Ἀμφισσα κύκλωσαν τό χωριό ἀπὸ παντοῦ. Ὅσους στη διαδρομὴ τοὺς συναντοῦσαν - διακόσιους (200) περίπου- κυρίως ἡλικιωμένους καί γυναικόπαιδα, τοὺς συγκέντρωσαν στό σημεῖο πού τώρα βρισκόμαστε. Οἱ μάχιμοι ἄνδρες, ὑποπετυόμενοι τὰ ὅσα θά ἐπακολουθοῦσαν, εἶχαν ἀπομαχρυνθεῖ, ἐκτός ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις.

Ταυτόχρονα άλλες Ιταλικές δυνάμεις έβαλαν φωτιά σέ όλο τό χωριό. Τίποτα δέν έμεινε όρθιο. Ή Άη-Θυμιά έγινε λαμπάδα μεγαλο-Παρασκευιάτικη. Σύμφωνα μέ έπίσημα στοιχεία του Ύπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, του έτους 1946, από τά 423 σπίτια του χωριού τά 365 καταστράφηκαν όλοκληρωτικά και τά 20 μερικώς. Λίγα, και κείνα συμπτωματικά, γλίτωσαν από τήν πύρινη λαίλαπα. Οι λίγες φωτογραφίες πού υπάρχουν, του Στάθη Στελίγγου, φανερώνουν τό μέγεθος τής καταστροφής.

Οί όμηροι, πού βρισκόντουσαν έδω, έβλεπαν τά νοικοκυριά τους νά καταστρέφονται από τή φωτιά και δέν μπορούσαν νά κάνουν κάτι. Αντίθετα οί Ιταλοί, κάνοντας επίδειξη τής φασιστικής τους νοοτροπίας, δολοφόνησαν, έν ψυχρῶ, τόν Άσημάκη Γ. Λαλλᾶ, μπροστά στά μάτια τής γυναίκας του και του δίχρονου γιου του. Τήν ίδια τύχη επιφύλαξαν και στόν γέροντα Γεώργιο Εϋθ. Τζαβάρα, πού μέ όργή άντέδρασε στήν αναιτία δολοφονία του πρώτου.

Σέ διάφορα σημεία του χωριού, τό ίδιο πρωινό, δολοφόνησαν τόν Πέτρο Ν. Μπαμπαγενέ και τόν Ίωάννη Εϋθ. Ντοϋρο, ένῶ ό Ήλίας Εϋθ. Ντοϋρος άντικρίζοντας τό καιγόμενο σπίτι του έπαθε βαρύ έγκεφαλικό έπεισόδιο και έχασε τή μάχη για τή ζωή ύστερα από λίγες ήμέρες.

Οί αλχημάλωτοι, πού είχαν συγκεντρωθεί έδω, όδηγήθηκαν πεζοί στήν Άμφισσα. Στό ύψος του έξωκκλησιου του Άγίου Κωνστοντίνου δολοφονήθηκε ό γέροντας Ίωάννης Εϋστ. Δρόλαπας, πού κοντοστάθηκε. Όλοι τους μεταφέρθηκαν στό γήπεδο τής πόλης. Στό σημείο εκείνο δολοφόνησαν τόν Νικόλαο Εϋστ. Σταθόπουλο και τόν Δημήτριο Εϋθ. Λύτρα και στό χῶρο του θερινου κινηματογράφου «ΑΙΓΛΗ» τόν Εϋθύμιο Γ. Δασκαλόπουλο.

Ό αριθμός των θυμάτων τής ήμέρας εκείνης άνέρχεται σέ έπτά (7), θά ήταν δέ πολύ μεγαλύτερος εάν ή Χρυσή Τριαντάφυλλου, όμηρος κι αύτή, δέν ζητούσε έπίμονα και μέ ούρλιαχτά νά συναντήσει τόν άξιωματικό, πού τήν προηγούμενη ήμέρα είχε περιποιηθεί τά τραύματά του. Τήν όδήγησαν στό νοσοκομείο. Ό τραυματίας τήν αναγνώρισε άμέσως, φωνάζοντας: SIGNORA, MIA VITA (Κυρία, ή ζωή μου) και έδωσε έντολή νά μή συνεχιστούν τά αντίποινα και οί όμηροι νά άφεθούν έλεύθεροι, πράγμα πού έγινε. Τό κακό όμως είχε συντελεστεί.

Ό χορός όμως τής φωτιάς δέν είχε κάνει ακόμα τόν μακάβριο κύκλο του. Τήν επόμενη ήμέρα - Σάββατο 10 Άπριλίου - Ιταλικό

ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν Ἀμφισσα πέρασε καὶ πάλι ἀπὸ τὸ χωριό. Σέ κεντρικὸ τοῦ σημείου ἔγινε ἀντιληπτός ὁ Ἀγγελος Τζίβας νά προσπαθεῖ νά παρεμποδίσει τὴ μετάδοση τῆς φωτιᾶς ἀπὸ τὸ διπλανὸ σπίτι στό δικό του, πού ἀπὸ σύμπτωση δέν εἶχε καεῖ. Τὸν συνέλαβαν, τὸν πῆραν μαζί τους καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Βουνιχώρα τον δολοφόνησαν.

Ἡ Βουνιχώρα εἶχε τὴν ἴδια τραγικὴ τύχη. Ἀπὸ τὴν ἴδια πηγὴ, πού προαναφέραμε, μαθαίνουμε ὅτι ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 207 σπιτιῶν τῆς καταστράφηκαν ὁλοσχερῶς τὰ 175 καὶ ἐν μέρει τὰ 5. Παυτοῦ φωτιά καὶ αἷμα.

Τραγικότερος ὑπῆρξε στὴ Βουνιχώρα ὁ ἀπολογισμὸς σέ ἀνθρώπινα θύματα. Σέ τοσπάνικο μαντρί, μέσα στό χωριό, δολοφονήθηκαν 25 ἄνδρες καὶ 6 γυναῖκες. Μεταξὺ τῶν ἐκτελεσθέντων ἦταν ὁ ἀνάπηρος τοῦ Ἑλληνοῖταλικοῦ πολέμου Ἡλίας Κατσακούλας (μέ κομμένα καὶ τὰ δύο τοῦ πόδια), ὁ ἐνενηκοντούτης τυφλὸς γέροντας Λουκάς Γκιούλος καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἀνάγνος Σωτηρόπουλος.

Τί βαρβαρότητα, Θεέ μου!

Ἡ λαϊκὴ μοῦσα τραγούδησε, ὅπως κάνει πάντα, τὸ δράμα τῶν δύο χωριῶν. Ἄς θυμηθοῦμε τὸ πρῶτο τετράστιχο:

«Βαρεῖά στενάζουν τὰ βουνά
κι ὁ ἥλιος σκοτεινιάζει,
ἡ Βουνιχώρα καίγεται
κι ἡ Ἀη-Θυμιὰ ἀνταριάζει».

Τὸ δράμα τοῦ χωριοῦ συνεχίζει τὴν πορεία του. Καταφύγιο οἱ σπηλιές, γύρω ἀπὸ τὸ χωριό. Σύντροφός του ἡ κόνιδα καὶ ἡ ψεῖρα. Τροφή του τὰ λαθούρια, ἡ μπομπότα, τὸ κριθάρι καὶ τὰ βελανίδια.

Ἡ συνθηκολόγηση τῶν Ἰταλῶν, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1943, χειροτέρεψε τὴν κατάσταση. Ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ μας, τὴν Ἀμφισσα, ὅπου τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1944 ἐγκαταστάθηκαν Γερμανικὲς δυνάμεις καὶ ἀντιδρώντας σπασμωδικὰ στά χτυπήματα τῶν ἀντιστασιακῶν ὁργανώσεων, ἐξαπέλυαν ἐπιθέσεις κατὰ τῶν χωριῶν τῆς περιοχῆς, σκορπώντας τὸν θάνατο σέ ὅποιον ἔβρισκαν μπροστά τους ἢ ὀδηγώντας τον στά κολαστήρια τῶν στρατοπέδων τῆς χώρας τους.

Λίγο καιρὸ μετὰ τὴν ἐγκατάστασή τους, πυρπόλησαν τὸ ἱερό τέμενος τοῦ χωριοῦ μας: τὸν ναὸ τοῦ πολιούχου μας Ἀγίου Εὐθυμίου.

ου. Ἦταν Μάρτιος τοῦ 1944. Χριστιανοί κι αὐτοί ἀσέβησαν σ' ἓνα χώρο πού μόνο σεβασμό καί δέος προκαλεῖ.

Τά θύματα τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς μπορούμε νά τά διαχωρίζουμε σέ δύο μεγάλες κατηγορίες :

Στὴν πρώτη περιλαμβάνονται τά ἄτομα ἐκεῖνα πού ἔπεσαν - μεμονωμένα ἢ ὁμαδικά - μέσα στό 1944 καί εἶναι οἱ :

1. Ἰωάννης Κ. Γλυμῆς. Δολοφονήθηκε στό χωριό στίς 24 Αὐγούστου.

2. Ἀνδρέας Γ. Δασκαλόπουλος. Δολοφονήθηκε, μαζί μέ ἄλλους, στίς 27 Ὀκτωβρίου, στή Στενή Δισπόμου.

3. Σπύρος Ν. Ζαχαρίας. Δολοφονήθηκε σέ ἄγνωστο μέρος, ἐνῶ τόν οδηγοῦσαν σέ ὁμηρία.

4. Μιχάλης Στ. Κλαπάκης. Γαμπρός τοῦ χωριοῦ, πού ἔμενε σ' αὐτό. Ἐπεσε στίς 4 Αὐγούστου στή μάχη στίς Καροῦτες.

5. Κυριάκος Εὐστ. Κυριακῆς. Δολοφονήθηκε στήν Ἀμφίκλεια στίς 6 Ὀκτωβρίου.

6. Σπύρος Εὐστ. Κυριάκης. Δολοφονήθηκε στό σημεῖο πού βρισκόμαστε, κάτω ἀπό τό κυπαρίσσι, στίς 22 Αὐγούστου, καί

7. Κων/νος Εὐθ. Κωστόπουλος. Δολοφονήθηκε στίς 22 Αὐγούστου στήν περιοχή τοῦ ἐξωκκλησιοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. Αὐτό ἴδιο σημεῖο - καί τήν αὐτή ἡμερομηνία καί ὥρα - δολοφόνησαν καί τόν Βασίλειο Φάρο, πού εἶχε ἐπισκεφθεῖ συγγενεῖς του στό χωριό καί ἐπέστρεψε στό δικό του, τήν Τοπόλια.

Ἐξω ἀπό τά ὄρια τοῦ νομοῦ μας, τῆ προηγούμενη χρονιά (1943), δολοφονήθηκαν ἀπό τοὺς Γερμανοὺς ὁ Ἰωάννης Κ. Λαλλᾶς, στήν Κόρινθο καί ὁ Λουκάς Γ. Τσῶνος, στή Λαμία. Τραγικό ἐπίσης θάνατο βρῆκαν στίς 27-11-1943 στήν θέση «Καταβόθρα» τοῦ χωριοῦ τ' ἀδέλφια Μαρία καί Ἡλίας Φ. Δρόλαπας, 10 καί 8 χρονῶν ἀντίστοιχα, ἀπό ἔκρηξη ἐχθρικοῦ βλήματος, θύματα κι αὐτά ἐκείνης τῆς αἱματοβαμμένης περιόδου.

Δύο ἀκόμα ἀνδρῶν, τοῦ Ἰωάννη Εὐθ. Ἀγαπητοῦ καί τοῦ Εὐθυμίου Ν. Κυριάκη, χάθηκαν τά ἴχνη, τήν κρίσιμη αὐτή περίοδο, δέν ἔδωσαν ἕκτοτε σημεῖα ζωῆς καί θεωροῦνται ἀγνοούμενοι.

Ἐπίσης δύο γυναῖκες, ἡ Ἀγγέλω Ἀγαπητοῦ καί ἡ Ἀλεξάνδρα Μηλιώτη, δέχτηκαν ὀβίδες Γερμανικῶν πυροβόλων - ἡ πρώτη σέ ἀγροτική περιοχή τοῦ χωριοῦ καί ἡ δεύτερη στήν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ της καί ἐξέπνευσαν.

Τό ναζιστικό τέρας ὅμως ἐφάρμοσε καί τό μέτρο τῆς ὁμηρίας.

Ἑκατοντάδες - ἴσως καί χιλιάδες - πατριῶτες ὁδηγήθηκαν σέ φυλακές τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ σέ στρατόπεδα τῆς Γερμανίας, ὅπου καί ὑπέστησαν φρικτά βασανιστήρια.

Κρατούμενοι σέ φυλακές ἐσωτερικοῦ (Θήβας καί Λιβαδειᾶς) παρέμειναν γιά ἄρκετους μῆνες οἱ παρακάτω συμπατριῶτες μας:

1. Γεώργιος Ἀγ. Ἀγαπητός,
2. Λεωνίδας Γ. Γκομούζας,
3. Νάκος Ν. Κατσαρέλης,
4. Νικόλαος Νάκου Κατσαρέλης, καί
5. Εὐθύμιος Γ. Λαλλᾶς.

Σέ στρατόπεδα τῆς Γερμανίας, ὁδηγήθηκαν οἱ πῖο κάτω χωριανοί μας, οἱ ὅποιοι ἀποτύπωσαν στό σῶμα καί στήν ψυχή τους τά... ἀγαθὰ τῆς ναζιστικῆς θηριωδίας:

1. Ἀλέξιος Εὐθ. Δρόλαπας,
2. Εὐθύμιος Ἰωάν. Καρυαμπᾶς,
3. Κων/νος Εὐθ. Κυριάκης, καί
4. Ἰωάννης Π. Σολδᾶτος.

Τέλος μαρτύρησαν σέ στρατόπεδα τοῦ χιτλερικοῦ κτήνους οἱ παρακάτω συντοπίτες μας, ἀφοῦ ὁπωσδήποτε βασανίστηκαν ἀπάνθρωπα:

1. Εὐθύμιος Κ. Ἀγαπητός,
2. Σπύρος Κ. Γλυμῆς, καί
3. Μαργαρίτης Εὐθ. Πατάκας.

Πρὶν κλείσουμε θεωροῦμε ὑποχρέωση νά μνημονεύσουμε καί μιά ἄλλη θυσία. Δέν ἦταν συμπατριώτης μας. Πολεμοῦσε ὅμως γιά τή λευτεριά. Ἔπεσε στίς 2 Ὀκτωβρίου τοῦ 1944 στήν περιοχή τῆς Ἀργομοίρας γιά νά σώσει τό χωριό μας ἀπό ναζιστική ἐπέλαση. Ἕνας σταυρός στή «Δίτρουπη σπηλιά» θά θυμίζει εἰς τό διηνεχές τήν ἀνδρεία τοῦ 26χρονοῦ Ἰμβρίου παλληκαριοῦ Δημήτρη Καλαμάρη.

Γιά ὅλες τίς θυσίες πού ἀναφέραμε ἡ Ἀγία Εὐθυμία ἀνακηρύχθηκε μαρτυρικό χωριό, μέ Προεδρικό Διάταγμα τοῦ ἔτους 2000. Ἦταν μιά ἠθική ἐπιβράβευση πού τῆς ἀνῆκε.

Τό μνημεῖο, πού πανηγυρικά ἀποκαλύφτηκε σήμερα, ἀποτελεῖ - πρέπει νά ἀποτελεῖ - σημεῖο Ἐθνικῆς μνήμης. Νά θυμίζει καί νά ὑπενθυμίζει σέ ὅλους, κυρίως δέ στούς νέους, τίς θυσίες τῶν προγόνων μας. Τῶν δικῶν μας προγόνων. Ὅλων ἐκείνων πού προαναφέραμε. Πού ἀντίκρισαν τά φασιστικά πυρά καί τά ναζιστικά κο-

λαστήρια, πού κάθε χρόνο, τέτοια μέρα, θά στήνουν χορό στό καλιγμένο άλώνι του.

Τό μνημεῖο αὐτό πρέπει νά διδάσκει. Νά γίνεται ὁδηγός γιά σωστή Ἐθνική πορεία. Γιά νά μὴν ἐπαναληφθοῦν τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος, πού μόνον συμφορές ἔφεραν.

Ἡ Χριστιανική πίστη στήνει προσκυνητάρια. Προσκυνητάρια ἔθνικα εἶναι κι αὐτό, πού ἀπὸ σήμερα παραδίνεται στὴν αἰωνιότητα. Γιατί ὅπως εὐγλωττα λέει ὁ ποιητής, ὁ δικός μας Πίνδαρος, ὁ Θύμιος Τάσου Δρόλαπας, πού πρόσφατα ἔφυγε ἀπὸ κοντά μας:

«Τῆς λευτεριᾶς χτίστηκε ἐδῶ
μνήμης προσκυνητάρι,
καί βαθειοθεμελιώθηκε
τῆς δόξας ὁ βωμός.
Ἡ νίκη μέ τ' ἀμάραντο
στεφάνωσε κλωνάρι,
τὴν Ἀη-Θυμιά, πού τῶν ναῶν
ἐγίνηκε Ναός».

Εὐχαριστώ πολύ.

Σημείωση Α.Ν.: Τό παραπάνω κείμενο τοῦ Εὐθυμίου Κων. Γλυμῆ (τέως Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου) ἀποτέλεσε τὸν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν πρόσφατη τελετὴ ἐγκαινίων τοῦ μνημείου τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης.

ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

ΠΑΡΝΑΔΩΡΙ θ'. Φιλαρέσκεια

Τοῦ ΓΕΝΙΚΟς

*«Γυναίκα χωρίς φιλαρέσκεια εἶναι ἄκομπος.
Ἄνδρας ὅμως φιλάρεσκος εἶναι πολύ ἀηδής».*

Πάνω ἐκεῖ στό Παρναδῶρι ζοῦσε ὁ Γιώργης, ὁ Μοσχογιώργης. Μοναχοπαίδι ἦταν κάποιας καλῆς, ἀλλά ὄχι καί πλουσίας οἰκογένειας.

Ὁ μπάρμπας του, Τζίμ τό ὄνομά του ἀπό τότε πού πῆγε... στό Ἀμέρिका γιά νά βρεῖ τήν τύχη του, εἶχε φύγει ἀπ' τό χωριό μικρός, θά ἔλεγα, καί κεῖ δούλευε σκληρά μέσα στίς... μίνες, τίς ὑπόγειες στοές, τίς γαλαρίες δηλαδή, πού χρειαζόταν γιά νά ἀναπτυχθεῖ τό σιδηροδρομικό δίκτυο τῆς Ἀμερικῆς (ΗΠΑ). Δούλεψε ἀκόμα καί ὡς λαντζέρης πλένοντας χιλιάδες χιλιάδων πιάτα.

Εἶναι γνωστός ὁ νόστος τῶν ξενητεμένων Ἑλλήνων ἀπ' τόν Ὅμηρο ἀκόμα. Αὐτό λοιπόν τό σαράκι ἔτρωγε καί τόν Τζίμ, νά γυρίσει πίσω, νά βγεῖ λίγο πάνω ἀπ' τό Κεφαλάρι τοῦ χωριοῦ, νά μπεῖ στόν Ἐλατιά, ν' ἀνοίξει τά τουθούνια του καί ἀχόρταγα νά ρουφήξει κείνο τό μοσχοβολημένο ἀέρα, γιά νά γειάνουν τά πλεμόνια του πού τόσο εἶχαν ταλαιπωρηθεῖ μέσα στίς μίνες.

Κάθε τόσο ἄκουγε μέσα στόν ὕπνο του τήν γλυκόλαλη καμπάνα τοῦ χωριοῦ του καί τοῦ φαινόταν πῶς τόν καλοῦσε: ἔλα - ἔλα - ἔλα...

Κάποτε τό πῆρε ἀπόφαση. Μάζεψε ὅλα του τά ὑπάρχοντα, ὅ,τι εἶχε καί δέν εἶχε, πῆρε τό βαπόρι καί ἔπειτα ἀπό ἓνα μῆνα περίπου ταξείδι, ἔφτασε στήν Πάτρα. Τήν ἄλλη μέρα πέρασε τόν Κορινθιακό καί ἔφτασε στό χωριό του.

Ὅλοι οἱ χωρικοί τόν καλοδέχτηκαν, μά ἰδιαίτερα ὁ ἀδελφός του καί προπαντός ὁ Γιώργης, τό ἀνηψούδι του, πού εἶχε καί τό ὄνομα τοῦ πατέρα του.

Ὁ Γιώργης ἀνάλαβε νά τοῦ κουβαλήσει τὰ πράγματά του στό κλεισμένο, ἀπ' τόν καιρό πού πέθανε ἡ μάνα τοῦ Ἀμερικάνου καί νά τόν βοηθήσει νά τακτοποιηθεῖ.

Πάνω ὅμως στό πάε - ἔλα, ὁ Γιώργης σταματοῦσε γιά νά θαυμάσει τή χρυσή καδένα πού στόλιζε τό στῆθος τοῦ μπάρμπα του καί τό χρυσό - ἔτσι τουλάχιστον φαινόταν - χονδρό δακτυλίδι μέ τή μεγάλη πλάκα.

Ὅταν καθόντουσαν, ὁ Μοσχογιώργης ἔπαιρνε τό χέρι τοῦ μπάρμπα του καί καμάρωνε, λιγούρευε ἐκεῖνο τό δακτυλίδι.

Τόν ἔρωτα τοῦ Γιώργη γιά τό δακτυλίδι, τόν εἶδε ὁ μπάρμπα του Τζίμης καί σέ κάποια στιγμή τοῦ εἶπε:

– Σ' ἀρέσει, Γιώργη, τό δακτυλίδι;

– Ναί, μπάρμπα, πολύ. Εἶναι ὁμορφο.

– Ἔ! τότε, ἅμα πεθάνω, νά τό πάρεις ἐσύ. Σοῦ τό δίνω μέ τήν εὐχή μου.

Βούρκωσαν τά μάτια τοῦ Μοσχογιώργη καί μέ συγκίνηση εἶπε ἕνα μεγάλο εὐχαριστῶ.

Ὁ καιρός περνοῦσε. Κάποια μέρα φωνάζει ὁ πατέρας του τόν Μοσχογιώργη καί τόν ἔστειλε στόν ἀδελφό του νά τοῦ πεῖ νά ἔλθει νά φᾶνε μαζί σήμερα χρονιára μέρα. Ἦταν γιορτή.

Τρέχει ὁ Γιώργης στόν μπάρμπα του καί τοῦ λέει:

– Μπάρμπα, εἶπε ὁ πατέρας μου νά ῥθεις, σήμερα χρονιára μέρα, νά φάμε μαζί. Νά μὴν εἶσαι μοναχός σου.

Ἦλθε τό μεσημέρι καί ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ καί ἔκατσαν γύρω ἀπό τό τραπέζι ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ καί στήν πάνω μεριά ὁ μπάρμπα Τζίμης ἔχοντας δίπλα του τόν καλό τόν Μοσχογιώργη.

Φάγανε, ἤπιανς κι ἀπ' τό καλό κρασί, ἀλλάξανε εὐχές καί ὁ Τζίμης μας ἔζησε μιά μέρα ἀπ' ἐκεῖνες πού ὄνειρευότανε ἐκεῖ στό... Ἀμέρিকা. Νά αὐτό εἶναι ἡ οἰκογενειακή θαλπωρή, πού λένε.

Σέ κάποια στιγμή ὁ Γιώργης πῆρε τό χέρι πού εἶχε τό δακτυλίδι τοῦ μπάρμπα του, κάρφωσε τά μάτια του πάνω σ' αὐτό καί ἔπειτα ἀπό κάμποση ὥρα ἔσκυψε καί φίλησε τό χέρι. Τότε ὁ μπάρμπα του ὁ Τζίμης συγκινήθηκε πολύ. Ἦταν τόσο εὐχαριστημένος σήμερα ἀπ' ὅλο τό περιβάλλον καί μιά καί δέν τοῦ χρειαζόταν πλέον τό δακτυλίδι, ἀφοῦ τό εἶχε ἀγοράσει γιά νά τόν... βοηθήσει σέ κάποια παντρεῖα - εἶχε γεράσει πλέον καί εἶχε ἀφήσει στήν πάντα αὐτό τό ὄνειρο - καί συγκινημένος ὅπως ἦταν, ἔβγαλε τό δακτυλίδι καί τό πέρασε στό δάκτυλο τοῦ Γιώργη πού κατάπληκτος ἀκούγε τόν μπάρμπα του νά τοῦ λέει:

— Γιώργη μου, σοῦ εἶχα πεῖ νά πάρεις τό δακτυλίδι μετά τόν θάνατό μου. Ὅμως ἀφοῦ δέν μοῦ χρειάζεται πλέον καί σύ, βλέπω, τό θές πολύ, πάρ' το ἀπό τώρα, μαζί μέ τήν εὐχή μου, γιά νά μέ θυμᾶσαι.

Ὁ Γιώργης ἔνοιωσε τρισόλβιος. Ἐκλείσει τή χούφτα του μή τοῦ φύγει ὁ δακτυλίδι μιά καί ῥχόταν λίγο μεγάλο στόν παράμεσο τοῦ ἀριστεροῦ του χεριοῦ καί... ἀπογειώθηκε.

* * *

Πέρασαν μερικές ἡμέρες, ἦλθε τό Σάββατο καί ὁ πατέρας τοῦ Γιώργη ἔστειλε τόν γυιό του στό Χασαπλιό νά ἀγοράσει λίγο κρέας, γιά τήν αὐριανή Κυριακή. Θά ἔτρωγε καί ὁ θεῖος Τζίμ μαζί τους.

Ὁ Γιώργης φορώντας, μέ καμάρι, τό δακτυλίδι στόν μέσο, γιατί τοῦ ἦταν λίγο μεγάλο στόν παράμεσο, πῆγε στό Χασαπλιό.

Ὁ χασάπης σηκώθηκε καί ἀφοῦ καλωσόρισε τόν Γιώργη, τόν ρώτησε τί θέλει.

— Λίγο κρέας, εἶπε ὁ Γιώργης δείχνοντας μέ τό ἀριστερό του χέρι, πού εἶχε τό δακτυλίδι, τό σφάγιο.

— Ἀπό ποῦ θές; ρώτησε ὁ χασάπης.

— Ἀπ' ἐδῶ! καί ξανάδειξε ὁ Γιώργης τό μέρος.

Ὁ χασάπης πῆρε τή μάχαιρα, τήν πέρασε τρεῖς - τέσσερις φορές ἀπ' τό μασάτ' καί ἐτοιμάστηκε νά κόψει τό κομμάτι πού τοῦ εἶχε δείξει ὁ Γιώργης.

— Ὅχι! Ὅχι! ἀπ' ἐδῶ! Μά, ἀπό κεῖ!, τόν ἔκοψε ὁ Γιώργης.

Ὁ χασάπης ἐτοιμάστηκε, πῆρε φόρα καί πρίν κατεβάσει τήν μαχαίρα τόν ξανασταματᾶ ὁ Γιώργης.

— Ὅχι! Νά ἀπό κεῖ!, δείχνοντας μέ τόν μέσο ποῦχε τό δακτυλίδι ἄλλο σημεῖο ἀπ' τό σφάγιο. Ἀλλά μόλις ὁ χασάπης ἦταν ἐτοιμος νά ἐκτελέσει τήν καινούργια ἐπιθυμία τοῦ Γιώργη, αὐτός γιά μιά ἀκόμα φορά τόν ξανασταμάτησε.

Τότε ὁ χασάπης ἀπόρησε. Δέν εἶπε τίποτα, ἀλλά σέ κάποια στιγμή εἶδε τό δακτυλίδι, πού παρ' ὀλίγο νά τοῦ τό βάλει στό μάτι ὁ Γιώργης.

— Ἄ! Μέ γειά καί τό δακτυλίδι, Γιώργη!

Κι ὁ Μοσχογιώργης:

— Εὐχαριστῶ κι ἀπ' ὅπου θές, κόψε!...

Ἐπιστολές πού λάβαμε

Εὐθύμιος Χαρ. Ταλάντης
Κ. Καραμανλῆ 4
331 00 ΑΜΦΙΣΣΑ ΦΩΚΙΔΑΣ
E-mail: etalantis@ote.gr
Τηλ. Οἰκίας: 22650 29246,
Γραφείου: 22650 72103, Κινητό: 6977 803070

Ἄμφισσα, Τετάρτη 9 Αὐγούστου 2000

Πρός
κ. Νομάρχη Φθιώτιδος
351 00 ΛΑΜΙΑ

Κύριε Νομάρχα,

Τά ἱστορικά μνημεῖα, τά μαυσωλεῖα, καί παντός εἴδους ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές πού ὑπάρχουν διάσπαρτα στά διάφορα σημεῖα τῆς χώρας μας, σκοπό ἔχουν, πέραν τῆς ἀπόδοσης τοῦ προσήκοντα φόρου τιμῆς σ' αὐτούς πού θυσιάστηκαν γιά τά ἰδανικά τῆς ἐλευθερίας, νά συνιστοῦν καί ἐμπέδωση, ἰδιαίτερα πρὸς τοὺς νεολαίους μας, τῆς ζωντανῆς ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων.

Ἐνα τέτοιο μνημεῖο ἔχει τοποθετηθεῖ ἀπὸ τὸ 1916 ἐπὶ τῆς παλιᾶς ἐθνικῆς ὁδοῦ Λαμίας - Ἄμφισσας στὴ θέση «Χαλκωμάτα», περιοχὴ ὅπου ἔπεσε ἥρωικά μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων ὁ δεσπότης Σαλώνων Ἡσαΐας. Πρόκειται γιὰ τὸν μοναδικὸ Ἱεράρχη πού πέφτει στὸ πεδίο τῆς μάχης «γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν Πίστη τὴν Ἀγία καί τῆς Πατρίδος τὴν Ἐλευθερία».

Ἡ ἐγκατάλειψη τῆς παλιᾶς ἐθνικῆς ὁδοῦ μετὰ τὴν κατασκευὴ, πρὸ εἰκοσαετίας, τοῦ νέου ὁδικοῦ ἄξονα πού διέρχεται ἑκατὸ μέτρα βορειότερα, εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τὴν ἀπαξίωση τοῦ μνημείου τόσο φυσικά (ἀσυντήρητο ἐπὶ χρόνια) ὅσο καί οὐσιαστικά, ἀφοῦ πλέον δέν γίνεται ἀντιληπτὸ ὅτι τὸ πλῆθος τῶν διερχόμενων ἀπὸ καί πρὸς τὴ Λαμία (ὁδικὸς ἄξονας πού ἐνώνει τὴ Δυτικὴ μὲ τὴν Ἀνατολικὴ Ἑλλάδα),

Ἡ μετακίνηση τοῦ ἴδιου τοῦ μνημείου σέ κατάλληλα διαμορφωμένη θέση ἐπὶ τοῦ νέου ὁδικοῦ ἄξονα Λαμίας - Ἄμφισσας (ἐφικτὴ

μέ τά σημερινά μέσα) δέν κοστολογεῖται παραπάνω ἀπό χίλια Εὐρώ (1000 €), ποσό εὐτελές γιά τόσο ἱερό σκοπό.

Μιά τέτοια ἐνέργεια πιστεύω ἐπιβάλλεται γιά νά ἐκπληρωθοῦν οἱ σκοποί γιά τούς ὁποίους δημιουργήθηκε καί τοποθετήθηκε τό μνημεῖο στή θέση πού βρίσκεται καί πού ἀναφέρθηκαν ἐν συντομίᾳ παραπάνω.

Παρακαλῶ ὅπως ἐξετάσετε εὐμενῶς τό ζήτημα καί προβεῖτε στίς ἀπαιτούμενες ἐνέργειες γιά ἄμεση μετακίνηση τοῦ ἰδίου μνημείου, ἐπὶ τῆς νέας ἐθνικῆς ὁδοῦ Λαμίας - Ἀμφισσας.

Μέ τιμή
Εὐθύμιος Χαρ. Ταλάντης

(Κοινοποίηση:
Τοπικό Τύπο
Ε.Φ.Μ.)

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ἡ νέα ποιητική κατάθεση τοῦ Γιάννη Ἀνδρικόπουλου

Τοῦ Γιάννη Κορίδη

Ὁ δημοσιογράφος- ποιητής, καί ὄχι μόνο, Γιάννης Ἀνδρικόπουλος συνεχίζει εὐσυνείδητα νά ὑπηρετεῖ τόν καλὸ Λόγο. Ἡ τελευταία ποιητική του συλλογή «Στὴν ἀπέναντι ὄχθη» ἔχει νά μᾶς πεῖ πολλά καί νά μᾶς διδάξει ἄλλα τόσα. Εἶναι μιὰ ποίηση καθαρή, βγαλμένη ἐκ βαθέων, μ' ἐκείνη τὴν εὐγενική ἐκφραση πού συναντᾶται μόνο στους γεννημένους ποιητές.

Κι ἄλλοτε μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά ἐκφρασθῶ γιὰ τὴν ποίηση τοῦ Γιάννη Ἀνδρικόπουλου, τόν τροβαδοῦρο τοῦ Αἰγίου, τοῦ Ἀνθρώπου πού μᾶς ἔμαθε νά ἀγαπᾶμε τὴ μουσικότητα τοῦ στίχου καί τὴν εὐγένεια τῆς ψυχῆς του.

Ἡ νέα συλλογή του (ἐκδοση «Φιλολογική Φωνή», Αἴγιο 2005) περιλαμβάνει εἴκοσι πέντε ποιήματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴ σύγχρονη πραγματικότητα. Στὴν οὐσία εἶναι ἀνάτυπο ἀπὸ τό λαμπρὸ περιοδικό «Σχεδία» τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Αἰγίου, τοῦ ὁποίου εἶναι καί ὑπεύθυνος ἐκδότης.

Ὁ στίχος του λιτός, μᾶς κερδίζει. Ἔτσι ἀπλά, ὁμορφα, χωρίς τὴν παραμικρὴ ἐπίδειξη, ἀγγίζει τὰ ἐσώψυχά μας:

.....

Δός μου, Κύριε, τὴν κραταιὰ βούληση

Να μείνω στὴ μοναξιά τῆς ὄχθης μου

Ὅσο κι ἂν μέ προκαλοῦν οἱ ἀπέναντι!...

Αὐτός ὁ θρησκευτικὸς τόνος πού πλημμυρίζει ὅλη τὴν ποίηση τοῦ Γιάννη Ἀνδρικόπουλου δέν εἶναι κραυγὴ ἀπελπισίας, δέν εἶναι διαμαρτυρία, οὔτε μετάνοια. Εἶναι ὁ ὥριμος καρπὸς ἐνὸς δημιουργοῦ πού ἔχει τό χάρισμα νά ἐπικοινωνεῖ μέ τό θεῖο καί νά ὑμνεῖ τὴν ὁμορφιά τῆς ζωῆς, ὅπως συμβαίνει καί μέ τό μεγάλο Ρίλκε, ἐν μέρει μέ τόν Παλαμᾶ, τόν Οὐγκώ καί τὴ Μελισσάνθη.

Στίχοι, ὅπως τούς παρακάτω, σπάνια συναντᾶμε σέ νεοέλληνα ποιητή. Τίτλος τους εἶναι «Τό σεντούκι τοῦ Ἐλέους Σου». Τούς ἀντιγράφω:

*Πότε ἐπίμονος κι ἐνοχλητικός ἐπαίτης
Καί πότε ἀδίσταχτος διαρρήκτης
Ἐπιχειρῶ νά πάρω τό κρυφό σεντούκι σου.
Μ' ὅλους τούς θησαυρούς τοῦ Ἐλέους Σου...*

*Μή μέ χαρακτηρίσεις πλεονέκτη ἢ κλέφτη.
Νηστικός καί διψασμένος ἀπό στοργή καί μέριμνα εἶμαι.
Σέ παρακαλῶ μή παρεξηγήσεις τίς προθέσεις μου
Καί μή σταθεῖς φειδωλός στή ζητιανιά μου!*

Εἶναι, τόση ἔντονη ἡ λυρική διάθεση στήν ποίηση τοῦ Ἀνδρικόπουλου, πού θαρρεῖς νά φιλτράρονται ὅλα μέ μιά τεχνική πού δέν προέρχεται ἀπό γήινη φωνή, ἀλλά ἀπό ἄνωθεν προσταγή. Σπάνια δίνεται αὐτό τό χάρισμα καί σπάνια ἐξωτερικεύεται. Ἐδῶ ὁμως ἔχει τήν ἐξήγησή του. Δέν μᾶς ἐκπλήσσει τό γεγονός.

Ὁ Γιάννης Ἀνδρικόπουλος σέ ὅλη του τή ζωή ὑπῆρξε καί συνεχίζει νά ὑπάρχει ὡς ἓνα φαινόμενο, ταγμένο στήν ὑπηρεσία τῆς Τέχνης, γιά νά ὑπηρετεῖ καί νά κουράρει μέ τούς εὐλύγιστους στίχους τῆς τόν ἀνθρώπινο πόνο.

Δέν γνωρίζω ἄλλο ποιητή τῆς μεταπολεμικῆς γενιᾶς πού νά ἐκφράστηκε μέ τόση εἰλικρίνεια. Δέν θά τόν συνέκρινα ποτέ μέ τό Νίκο Καροῦζο, γιατί ὁ ποιητής αὐτός ἀλλοῦ στοχεύει καί ἀλλοῦ καταθέτει τίς προσευχές του. Ἡ θρησκευτικότητα τοῦ Γιάννη Ἀνδρικόπουλου δέν βαρύνεται μέ τίποτα τό ἐπιλήψιμο, μέ τίποτα τό ἀνορθόδοξο ἢ καλύτερα μέ τό ἀπέραντο κενό πού συναντᾶμε στόν Καροῦζο καί σέ δυό - τρεῖς ἄλλους τῆς ἴδιας γενιᾶς ποιητές.

Γιά παράδειγμα ἀντιγράφω ἓνα ἄλλο ποίημα τῆς συλλογῆς πού τιτλοφορεῖται «Κράτησε τήν ἀρετή μου». Εἶναι ἐνδεικτικό:

*Τόν ἀγώνα γιά κατάκτηση
Τῆς ἀρετῆς καί τόν ἐξαγνισμό τῆς ψυχῆς
Θά τόν κάνω μόνος μου
Στήν ἀφιλόξενη ἀρένα τῆς ζωῆς.
Ἐσύ, Κύριε, βοήθησέ με μόνο
Νά κρατήσω ἀμόλυντη τήν ἀρετή, νά τήν καταχωριάσω
Ἀθέατη στά ἐσώτερα τῆς καρδιάς μου
Καί ν' ἀποφύγω τή δαιμονική ἔπαρση!*

Αὕτῃ ἡ δαιμονική ἔπαρση, τὰ λέει ὅλα. Δέν χρειάζονται ἄλλες συγκρίσεις. Τά γεγονότα μιλοῦν ἀπό μόνα τους. Κυρίως τὰ καθημερινά γεγονότα τῶν ὁποίων γινόμαστε μάρτυρες καί τὰ ὁποῖα πλέον ἀποτελοῦν μέρος τῆς ὕπαρξῆς μας. Κάτι, βέβαια, πού δέν μπορούμε καί νά ἀποφύγουμε.

Ὁ πνευματικός ἐργάτης - γιά ἐργάτη πρόκειται - ὀφείλει σέ κάθε στιγμή τῆς δημιουργίας του νά εἶναι εἰλικρινής μέ τόν ἑαυτό του. Δέν μπορεῖ νά παρασύρεται ἀπό κείμενα εὐκολῆς εὐδαιμονίας τοῦ τύπου προβολῆς ἄνευ διαχρονικότητας.

Ἡ ποίηση αὐτῇ τοῦ Γιάννη Ἀνδρικόπουλου δέν ξεκινᾷ ἀπό τό πουθενά. Ἔχει βαθιές ρίζες, διαθέτει γερό κορμό πού μπορεῖ καί θρέφει τὰ βλαστάρια, τὰ κλαδιά καί τὰ φύλλα κάτω ἀπό τόν ἐλεύθερο οὐρανό. Τά πάντα ἐν σοφίᾳ ποιοῦνται ἀπό τόν ποιητή. Καί πάντα ὀδεύουν σ' ἕναν προορισμό πρὸς δόξαν τοῦ Ἀνθρώπου.

ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1. Ἡ Ἐταιρεία μας συμμετεῖχε σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς Τοπικῆς καί Νομαρχιακῆς Αὐτοδιοικήσεως καί ἰδιαίτερα σ' αὐτές τοῦ Δήμου Ἀμφίσσης καί τοῦ Δ.Δ. Ἀγίας Εὐθυμίας.

2. Μᾶς ἐνίσχυσαν οἰκονομικά οἱ παρακάτω φίλοι, μέ τά ἀντίστοιχα ποσά. Τούς φίλους αὐτούς εὐχαριστοῦμε κι ἅπ' ἐδῶ θερμά:

α'. Κουτσοκλένης Γεώργιος	
εἰς μνήμην τοῦ φίλου του Παναγ. Τσακνιά	50 €
β'. Ἀνώνυμος	30 €
γ'. Δεδούση - Μοσχαλαῖδῃ Χρυσώ	50 €
εἰς μνήμην θείας τῆς Ἑλλης Χριστοφόρου - Στοφοροπούλου	
δ'. Δεδούση - Λαμπροπούλου Μαρία	50 €
εἰς μνήμην θείας τῆς Ἑλλης Χριστοφόρου - Στοφοροπούλου	
ε'. Ἀνώνυμος	20 €
στ'. Μάνος Παναγιώτης τοῦ Ἰωάννου	50 €
εἰς μνήμην ἐξαδέλφου του	
ζ'. ΔΕΛΦΟΙ - ΔΙΣΤΟΜΟΝ ΑΜΕ	1.300 €

Απαγορεύεται ή μερική ή όλική αναπαραγωγή τών κειμένων, ή αναδημοσίευση, ή αποθήκευση σέ οποιοδήποτε σύστημα ήλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοαντιγραφικό καί δέ μεταβιβάζεται σέ καμιά μορφή καί μέ κανένα τρόπο κείμενο, χωρίς προηγούμενη έγγραφη άδεια τοῦ συγγραφέα ή τοῦ περιοδικοῦ.

